

Provinciale Staten

Notulen van 3 juli 2015

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
25 september 2015)

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Vaststellen notulen	1
5. Notulen vergadering 26 mei 2015	1
6. Notulen vergadering 5 juni 2015	1
7. Ingekomen stukken	1
8. Brief van de heer M.A. Otte van 9 juni 2015 over afscheid als statenlid per 25 september 2015(150098512)	1
9. Brief De Groene Zaak van 15 juni 2015 over onderzoek naar dienstauto's Gedeputeerde Staten, met rapport en persbericht	2
10. Brief van 22 juni 2015 van gemeente Reimerswaal met motie "belang behoud van NIOZ in Yerseke" van gemeenteraad	2
11. Ingekomen stukken GS en CvdK	2
12. Brief GS van 2 juni 2015 met jaarstukken Zeeland Seaports	2
13. Brief GS van 9 juni 2015 over algemene vergadering van aandeelhouders van Economische Impuls Zeeland op 11 juni 2015	2
14. Brief GS van 9 juni 2015 over zienswijze ontwerp-begroting 2015 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta	2
15. Brief GS van 16 juni 2015 met jaarverslag 2014 van NV Westerscheldetunnel	2
16. Brief GS van 9 juni 2015 over overeenkomsten Marinierskazerne Vlissingen	2
17. Brief GS van 16 juni 2015 met aanvullende beleidsregel toedeling ontwikkelruimte PAS (Programmatische Aanpak Stikstof)	2
18. Brief GS van 16 juni 2015 met voortgangsrapportage Digitale Agenda	2
19. Brief GS van 23 juni 2015 over gevolgen mei-circulaire Provinciefonds 2015 voor budgettaire ruimte (15009340).....	2
20. Hamerstuk.....	3
21. Statenvoorstel 6e wijziging begroting provincie Zeeland 2015	3
22. Voorstellen	3
23. Brief GS van 25 juni 2015 met rapportage onderzoek interne projectorganisatie Sloeweg door Necker van Naem	3
24. Statenvoorstel Kadernota herziening Omgevingsplan	7
25. Statenvoorstel Project N62 Sloeweg, vaststellen aangepast ontwerp en dekkingsvoorstel meerkosten . (UITV-214) en brief GS over voortgang Sloeweg, met aangepast statenvoorstel (STR-218).....	33
26. Statenvoorstel Bestuursrapportage 2015 en 7e begrotingswijziging-2015 provincie Zeeland (FIN-212)	42
27. Statenvoorstel Uitgangspunten begroting-2016	42
28. Statenvoorstel Garantstelling oude (restant) BNG-lening en verlenging NWB-lening Zeeuwse Bibliotheek	49
29. Vragensessie	55
30. Vragen van het lid Verburg over de reactie van minister Kamp over de uitspraak van de Hoge Raad over de Splitsingswet.....	55
31. Vragen van het lid Schonis over de beantwoording van artikel 44-vragen over de munitiestortplaatsen in de Oosterschelde	58

Index behorende bij de notulen van 3 juli 2015

32. Motie niet behorend bij een agendapunt.....	59
33. Motie van het lid Viergever over OV-gebruik door scholieren.....	59
34. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	59
35. Sluiting.....	59

**Vijfde vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland
(zittingsperiode 2015-2019)**

vrijdag, 3 juli 2015

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C. van Beveren, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, mr. A. Evertz, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, J.A.M. van Hertum MA, J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, A.J. van der Maas, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, M.A. Otte BSc, J.R. Oudeman, A. Pijpelink, drs. B.J. de Reu, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, C.M.M. Schönknecht-Vermeulen, G.W.A. Temmink, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit , tezamen 38 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

Bericht van verhindering is ingekomen van het lid Van Tilborg.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Voorafgaand aan deze vergadering is het coalitieakkoord bekend gemaakt. Afgesproken is dat dit akkoord de volgende week vrijdag, 10 juli, door de Staten wordt besproken. Tijdens die vergadering zal ook de installatie van de nieuwe gedeputeerden aan de orde zijn.

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**. Zojuist is in het Presidium overwogen dat het wellicht goed is om het rapport van Necker van Naem inzake de interne projectorganisatie-Sloeweg, thans op de agenda vermeld als ingekomen stuk, als eerste bespreekvoorstel te agenderen. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Voorts is overwogen dat het verstandig is om het statenvoorstel inzake de Sloeweg na de lunchpauze te behandelen, gelet op het feit dat nog gistermiddag door het college aan de Staten een aanvullende brief is voorgelegd die voorziet in een ander dictum. De statenleden zijn bij deze werkwijze in staat om hierover nog tijdens de lunchpauze te spreken. Ik heb begrepen dat er een amendement onderweg is. Mij blijkt dat de Staten hiermee kunnen instemmen.

De aldus gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

5. Notulen vergadering 26 mei 2015

6. Notulen vergadering 5 juni 2015

Deze notulen worden vastgesteld.

7. Ingekomen stukken

8. Brief van de heer M.A. Otte van 9 juni 2015 over afscheid als statenlid per 25 september 2015 (150098512)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

9. **Brief De Groene Zaak van 15 juni 2015 over onderzoek naar dienstauto's Gedeputeerde Staten, met rapport en persbericht (15009028)**

Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.

De **voorzitter**. Door de SP-fractie is gevraagd om behandeling van deze brief in de commissie-bestuur. Ik stel voor om dit verzoek in te willigen.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

10. **Brief van 22 juni 2015 van gemeente Reimerswaal met motie "belang behoud van NIOZ in Yerseke" van gemeenteraad (15009240)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

11. **Ingekomen stukken GS en CvdK**

12. **Brief GS van 2 juni 2015 met jaarstukken Zeeland Seaports (15008214)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, geen zienswijze in te dienen.

13. **Brief GS van 9 juni 2015 over algemene vergadering van aandeelhouders van Economische Impuls Zeeland op 11 juni 2015 (15008739)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan de commissie-bestuur.

14. **Brief GS van 9 juni 2015 over zienswijze ontwerpbegroting 2015 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (15008523)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, geen zienswijze in te dienen.

15. **Brief GS van 16 juni 2015 met jaarverslag 2014 van NV Westerscheldetunnel (15009043)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan de commissie-bestuur.

16. **Brief GS van 9 juni 2015 over overeenkomsten Marinierskazerne Vlissingen (15009111)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan de commissie-economie.

17. **Brief GS van 16 juni 2015 met aanvullende beleidsregel toedeling ontwikkelruimte PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof)(15009120)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

18. **Brief GS van 16 juni 2015 met voortgangsrapportage Digitale Agenda (15009042)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan de commissie-economie.

19. **Brief GS van 23 juni 2015 over gevolgen meircirculaire Provinciefonds 2015 voor budgettaire ruimte (15009340)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van de statenvoorstellen Bestuursrapportage 2015 en Uitgangspunten begroting 2016.

20. Hamerstuk

21. Statenvoorstel 6e wijziging begroting provincie Zeeland 2015 (FIN-213)

Dit voorstel wordt zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

22. Voorstellen

23. Brief GS van 25 juni 2015 met rapportage onderzoek interne projectorganisatie Sloeweg door Necker van Naem (15009453)

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Deze rapportage laat een onthutsend beeld zien: een budget dat functioneert als symbool in plaats van beheersinstrument; wensdenken om binnen de begroting te blijven; het ontbreken van gedegen risicobeheersing en projectcontrol; rolonduidelijkheid; angstcultuur; gebrekkige informatievoorziening; onvoldoende kennis en ervaring binnen de projectorganisatie voor een dergelijke project; een naar binnen gerichte organisatie die te weinig openstond voor signalen van buitenaf. Het is dan ook niet verwonderlijk dat wat mis kón gaan, ook mis is gegaan, ook al heeft het een tijd geduurd voor wij ermee werden geconfronteerd.

Voorzitter. De VVD-fractie realiseert zich dat dit onderzoek alleen de projectorganisatie-Sloeweg betrof, en dat --gelukkig, voeg ik eraan toe-- niet alle conclusies van toepassing zijn op de hele organisatie. Echter, mede ingegeven door de mondelinge toelichting van de onderzoekers tijdens de commissievergadering van afgelopen maandag, leven er bij mijn fractie zorgen die de hele organisatie betreffen, bijvoorbeeld waar het gaat om de aansturing, om de cultuur en om de vraag bij wie het primaat ligt.

Het college heeft snel onderzoek laten doen en het heeft het rapport openbaar gemaakt. Daarmee, voorzitter, heeft men zich kwetsbaar opgesteld, en dat valt te prijzen. Voorts zijn er al maatregelen genomen, waaronder het werven van een directeur-grote projecten. Echter, daarmee houdt het uiteraard niet op. Het college heeft in zijn brief van 25 juni aangegeven de aanbevelingen, verwoord in het rapport, te zullen opvolgen. Dat zijn er nogal wat... Lessen trekken voor de toekomst, noemen wij dat, zij het dat het wel heel dure lessen zijn.

De VVD-fractie vindt dan ook dat Provinciale Staten --zonder overigens in de bevoegdheden van

Gedeputeerde Staten te willen treden en zonder de zorgvuldigheid geweld te willen aandoen-- het verdere traject kritisch moeten kunnen volgen. Zij vindt tegen die achtergrond de opmerking dat de Staten voor 1 oktober zullen worden geïnformeerd over het vervolgtraject, wel érg mager. Wij nemen aan dat een plan van aanpak aan de maatregelen van het college ten grondslag zal liggen, en over de hoofdlijnen daarvan zouden de Staten toch eerder kunnen en moeten worden geïnformeerd. Wij vernemen graag de opvatting van de gedeputeerde hierover.

Voorzitter. Provinciale Staten zullen zelf nog een vervolgonderzoek instellen, waarbij ook naar hún rol zal worden gekeken. Dat is een goede zaak; dat hoort erbij. Dit onderzoek kan tevens een antwoord geven op vragen die nu nog onbeantwoord zijn gebleven.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie heeft waardering voor het feit dat het college dit onderzoek heeft laten plaatsvinden. Minder positief, echter, zijn de uitkomsten ervan. De conclusies zijn keihard. Het rapport geeft een helder inzicht in de bevindingen die reeds in de commissie zijn besproken. Voorts wordt het rapport afgesloten met een aantal aanbevelingen, waarvan ik er enkele wil onderstrepen.

Grote projecten, zoals de Sloeweg, komen niet vaak voor. Daarom is het goed om kaders te stellen als een dergelijk project zich aandient. Het rapport geeft hiervoor goede handvatten. Ik zou zeggen: pak deze op; organiseer momenten van reflectie. Grote projecten zijn vaak meerjarig, terwijl omstandigheden snel kunnen veranderen. Mijn fractie vindt het een goede aanbeveling dat er niet alleen periodieke verslagen worden verzonden maar dat er ook perioden van bezinning zijn waarbij ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, kunnen worden geëvalueerd, zodat daar lessen uit kunnen worden getrokken.

Eén van de conclusies houdt in dat aandacht en werkwijze te veel naar binnen zijn gericht. Daarom, voorzitter, is het belangrijk te investeren in externe relaties. Ik zou zeggen: ga ook eens na hoe anderen het hebben gedaan. Je hoeft niet altijd zélf het wiel uit te vinden. Zo heeft Friesland een aantal jaren geleden met dezelfde problematiek te maken gehad. Ook daar heeft men geïnvesteerd in externe relaties. Daar worden grote projecten gezamenlijk ontwikkeld, met de inbreng en kennis van alle partijen, soms ook met medefinanciering.

De belangrijkste aanbeveling is ons inziens: investeer in de organisatiecultuur en onderken en bespreek ieders rol. Voorts is het een goede zaak dat er, naast de onderzoeken die al zijn uitgevoerd, een onderzoekscommissie aan de slag gaat voor het vervolg. De rol van ieder is daarbij belangrijk, maar laten wij vooral open met elkaar communiceren.

In zijn begeleidend schrijven geeft het college aan dat er beter projectmatig zal worden gewerkt. Projectcontrole moet een plek krijgen, naast versterking van structuren, verbetering van informatievoorziening enz. Het college stelt voorts dat de Staten vóór 1 oktober zullen worden geïnformeerd over het vervolgtraject. De CDA-fractie vraagt zich met zorg af of de huidige organisatiecultuur dit wel aankan. Kan het college aangeven wat de organisatie met de bevindingen, verwoord in dit rapport, op dit moment al doet? Is er al een moment van reflectie geweest?

Voorzitter. Wat mijn fractie betreft gaan wij nu snel aan de slag, met een open, transparante cultuur, waarin er geen angst heerst maar eenieder met hetzelfde doel zijn of haar belangen behartigt. Laten wij ervoor zorgen dat wij onze Zeeuwse trots weer terugkrijgen en uitstralen, met een blik naar buiten.

De **voorzitter**. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De inhoud van deze rapportage heeft ons getroffen. Er zijn immers nogal wat harde conclusies getrokken. Zo is het project Sloeweg na de reorganisatie niet aangemerkt als een groot project, is de projectorganisatie niet stevig genoeg geweest en was de stuurgroep geen echte stuurgroep. Er was sprake van een in zichzelf gekeerde organisatie en het project-Sloeweg werd onderschat. In december 2013 werd de projectorganisatie opgezet voor de uitvoering, maar er werd geen gebruik gemaakt van de kaders voor projectmatig werken. Er werd geen projectcontroller aangesteld. Binnen de provincie was er onvoldoende structuur voor projectmatig werken. En dan de cultuur. Die is soms eigenzinnig, onvoldoende ingebed in structuur. Er is sprake van ontoereikend professioneel tegenspel en van angst voor afrekening.

Voorzitter. De SGP-fractie vindt dit heel harde conclusies. Het is dan ook terecht dat het college naar aanleiding hiervan met een plan van aanpak komt. In zijn brief geeft het college dit niet met zoveel woorden aan, maar in antwoord op door ons in de commissie gestelde vragen heeft de gedeputeerde aangegeven dat zo'n plan er komt.

Wat ons heeft verontrust, voorzitter, is dat de aansturing van de organisatie, ook na de reorganisatie, volgens de voorliggende rapportage nog onvoldoende was. De vraag rijst of de opzet van het plan van aanpak kan worden aangevat door de organisatie zelf, of dat het wellicht aanbeveling verdient om hierbij ook externen te betrekken. Ik neem aan dat het plan van aanpak aan de Staten wordt voorgelegd en dat zij bij dit proces worden betrokken. Ik ben benieuwd of het college bereid is om wat dit betreft positief te reageren. Wij wachten het plan af maar nu al is duidelijk dat wij er belang aan hechten dat er een

stevig plan komt. Wij verlangen dat er naar de organisatie wordt gekeken tegen de achtergrond van de in de rapportage opgenomen stelling dat er sprake dient te zijn van robuuste ambtenaren. Echter, er moeten niet alleen robuuste beleidsambtenaren zijn; die ambtenaren moeten ook de ruimte hebben om robuust te worden en te zijn.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Mijn fractie wil haar waardering uitspreken voor het door Necker van Naem geleverde werk. Zowel het rapport als de toelichting, gegeven tijdens de commissievergadering van afgelopen maandag, was helder en ondubbelzinnig. De conclusies en aanbevelingen zijn duidelijk en het is dan ook goed om te horen dat de provincie hier werk van zal maken.

De genoemde datum van 1 oktober, waarop de Staten zullen worden geïnformeerd over vervolgstappen, levert bij ons het gevoel op dat er sprake is van een flinke periode. Dat geldt zeker wanneer wij in ogenschouw nemen wat de conclusies inhouden. Wij delen dan ook de opvatting van de VVD-fractie dat het eerder zou moeten kunnen.

Voorzitter. Laten wij hopen dat dit rapport de zogenaamd "zweepslag" is, dat wil zeggen in positieve zin, waarover de heer Sietsma van Necker van Naem sprak, en dat dit dan iets goeds is dat voortkomt uit de moeilijkheden rondom het project-Sloeweg.

Los van de inhoud van de voorliggende rapportage wil mijn fractie de gedeputeerde enige opheldering vragen over het antwoord dat hij in de commissie gaf op een vraag van de heer Temmink. Die vraag was of het college nu gewoon eindelijk kon erkennen dat de Staten eerder hadden moeten worden geïnformeerd. Het antwoord daarop was een overduidelijk "ja". Dit is opmerkelijk, voorzitter, omdat eerder altijd werd gezegd: "Met de kennis van nu hadden wij dat waarschijnlijk wel moeten doen, maar die kennis hadden wij toen niet en dat is de reden waarom de Staten niet werden geïnformeerd.". Wanneer nu ineens door de gedeputeerde zelf wordt gezegd dat het inderdaad had gemoeten, krijg ik de indruk dat er blijkbaar wel voldoende bekend was om te informeren. Wanneer je het niet weet, kan je dat niet doen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Deze rapportage bevat een heldere en scherpe analyse. Het is een stevig rapport met stevige conclusies. Hoe heeft het toch zover kunnen komen? Een budget van 100 miljoen dat als symbool en dogma functioneerde, in plaats van als instrument van beheersing... "Politiek wensdenken" hebben wij dit, als fractie van de PvdA, genoemd. Er was sprake van een projectorganisatie die voor het project-Sloeweg niet stevig genoeg was, terwijl een stevige

controle ontbrak. Voorzitter: "Lessons to be learned".

Het onderliggende probleem waarop deze rapportage wijst, is de cultuur binnen de provinciale organisatie. Onze fractie is hiervan geschrokken, zoals ik ook in de commissie-bestuur heb verwoord. Met name zijn wij geschrokken van de opmerking dat de ambtenaren zich niet vrij voelen om op grond van hun professionaliteit te adviseren en, zo nodig, te escaleren. Er zal echt door het nieuwe college moeten worden geïnvesteerd in een organisatiecultuur waarin er voor ambtenaren een veilige omgeving is om op grond van hun professionaliteit het bestuur zo goed mogelijk te kunnen adviseren.

Voorts zullen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten ook naar hun eigen rol moeten kijken. In het kader van het project-Sloeweg was er sprake van rolonduidelijkheid waar het ging om de verdeling van verantwoordelijkheden. Zoals de heer Sietsma van Necker van Naem het ook in de commissie verwoordde: technici bemoeien zich met de uitvoering en de politiek geeft de kaders aan waarbinnen het werk wordt uitgevoerd. Het is een mooie taak voor de onderzoekscommissie-Sloeweg om de rol van PS in relatie tot GS en in relatie tot de ambtelijke organisatie te onderzoeken.

Voorzitter. Het college neemt de aanbevelingen, verwoord in de rapportage, over en vóór 1 oktober worden de Staten geïnformeerd over het vervolgtraject. Mijn fractie gaat ervan uit dat het college niet vrijblijvend omgaat met de aanbevelingen en dat er rond 1 oktober een concreet voorstel ligt, met een plan van aanpak, zodat duidelijk wordt op welke wijze de aanbevelingen worden uitgewerkt.

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. Mijn fractie heeft waardering voor de resultaten van het onderzoek dat in opdracht van het college is gedaan, weergegeven in de rapportage van Necker van Naem.

Vandaag gaat het opnieuw een aantal malen over de Sloeweg, een drama waarvan wij nog een blijspel kunnen maken, volgens zowel het college als Necker van Naem, ook al liegt de rapportage er niet om. GroenLinks kijkt al jarenlang heel kritisch naar dit dossier. Wij vinden dat er met overschrijdingen van minimaal 35% niet echt kan worden gesproken over een blijspel of over een pareltje, hoe graag het bedrijfsleven, de havens, de gemeente Borsele en andere partijen ook nóg duurdere ongelijkvloerse versies zouden zien uitgevoerd, maar daarover straks méér.

Mijn fractie onderschrijft de conclusies en aanbevelingen, verwoord in de rapportage. Het eigen onderzoek van de Staten volgt nog, waarbij ook onze eigen rol aan de orde komt. De punten waarover GroenLinks zich al vanaf 2010 druk

maakt, betreffen de kosten die veel hoger uitvallen dan aanvankelijk voorzien, tot 140 miljoen, en het feit dat de NAR wel degelijk invloed heeft. Ik voeg daaraan toe dat de Staten écht eerder hadden moeten worden geïnformeerd. Wij hebben dit alles vaak naar voren gebracht en het siert de gedeputeerde dat hij onlangs in de commissie eindelijk hardop heeft gezegd dat dit had moeten.

Voorzitter. Mijn fractie staat nog steeds achter de conclusies die zij tijdens de vorige vergadering heeft verwoord. Het feitenrelaas en de conclusies en aanbevelingen, opgenomen in de voorliggende rapportage, bevestigen dat wij wat dit betreft op het goede spoor zaten. Onze opstelling was niet "flinterdun" en kon niet weggewuifd worden met de opmerking: jullie hebben het niet goed bestudeerd. Helaas had GroenLinks gelijk en hebben wij gelijk gekregen.

Wij moeten en willen vooruit kijken, voorzitter. Het is een goede zaak dat het college al is begonnen met het zetten van stappen. De heer Vrijdag als nieuwe projectleider zien wij als een voorbeeld waar het erom gaat meer grip te krijgen op planning en organisatie bij dergelijke grote projecten. Met andere fracties zijn wij zeer benieuwd naar datgene wat er wordt gedaan in verband met de ernstigste conclusies, namelijk die in verband met de informatievoorziening en de angstcultuur. Daarom kijken wij uit naar datgene wat het college in oktober aan de Staten voorlegt in verband met het vervolgtraject, en ook naar de resultaten van het werk van de onderzoekscommissie. Het gaat om de te zetten vervolgstappen. GroenLinks zal zich daarvoor blijven inzetten en dat zullen wij --zoals men dat van ons gewend is-- transparant doen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Het zijn schokkende constatering... Ik kan mij wat dat betreft aansluiten bij mij voorgaand sprekers en dus mijn spreektijd voor de rest van deze lange dag bewaren, maar ik maak toch enkele opmerkingen.

Al een paar keer is verwezen naar de terminologie die ook in de commissie door het onderzoeksbureau is gebruikt. Mij zijn daarbij vooral twee woorden opgevallen. Vandaag is het woord "zuivering" gelukkig niet herhaald, maar wel is het begrip "zweepslag" genoemd. Ik vind dit typisch termen die, als wij van een angstcultuur afscheid willen nemen, niet te vaak moeten terugkeren. Een zweepslag mag dan voor bepaalde dieren als aanmoediging werken, op mensen heeft dit een heel andere werking; er is sprake van een ander doel. Ik houd het dan ook maar bij de zweepslag als spierscheuring, de sportblessure die met wat tape, eenvoudig plakwerk, kan worden verholpen. Echter, dat plakwerk zal hier niet voldoende zijn. Met anderen kijken wij dan ook uit naar een stevig, goed doortimmerd plan van

aanpak. Daaraan zal door het college worden gewerkt. Als Staten kennen wij onze bescheiden positie --met respect en zuiverheid moet er naar ieders verantwoordelijkheid worden gekeken-- maar ook mijn fractie meent dat de Staten zo snel mogelijk, liefst eerder dan 1 oktober, moeten worden geïnformeerd over dit plan van aanpak, zodat zij hun invloed daarop kunnen uitoefenen.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Uit de voorliggende rapportage komt naar voren dat het project-Sloeweg door de provincie ernstig is onderschat en dat er onvoldoende kennis en expertise aanwezig was om deze klus te klaren. De conclusies zijn bijzonder stevig en leiden ertoe dat bij de PVV-fractie alle alarmbellen zijn gaan rinkelen.

Voorzitter. Het is opvallend dat in het rapport het woord "klokkenluider" ontbreekt. Op het ogenblik ligt in Den Haag, bij de Eerste Kamer, een initiatiefvoorstel ter beoordeling voor, dat als doel heeft om de voorwaarden te verbeteren voor het melden van maatschappelijke misstanden binnen organisaties. Dit voorstel voorziet in de oprichting van een Huis van Klokkenluiders dat aanbevelingen doet waarmee problemen kunnen worden opgelost. Dit Huis van Klokkenluiders wordt een onderdeel van de Nationale Ombudsman en staat open voor meldingen, zowel vanuit de publiek- als vanuit de privaatrechtelijke sector. Een belangrijke reden voor het indienen van dit wetsontwerp is dat indieners van meldingen door middel van het Huis van Klokkenluiders bescherming genieten, terwijl de mogelijkheid wordt geboden om na te gaan of er inderdaad sprake is van misstanden. Voorzitter. Het bevreemdt de PVV-fractie dat in het onderhavige traject een klokkenluider niet tot uiting is gekomen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In deze rapportage wordt gesproken over een angstcultuur binnen de ambtelijke organisatie, maar wij constateren dat er al in 2014 duidelijke aanwijzingen waren dat het project niet binnen de gestelde financiële kaders zou kunnen worden gerealiseerd. Op 10 februari 2015, toen de taskforce werd ingesteld, was dat nóg duidelijker voor het college. De vraag die mijn fractie nu bezighoudt, is: viel het mogelijk aan een angstcultuur binnen het college te wijten dat men een en ander, in de aanloop naar de verkiezingen, niet heeft gemeld?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Gevraagd is of er sprake is van een plan van aanpak. Welnu, in de commissie heb ik gezegd dat het zéker een plan van aanpak is. De VVD-fractie vraagt of de hoofdlijnen niet al eerder aan de Staten kunnen worden voorgelegd dan de aangegeven datum. Dat zou wel kunnen, voorzitter, maar er zit tussen nu en 1 oktober nog een aanzienlijke vakantieperiode. Als

ik nu gemakkelijk dingen beloof --omdat ik die beloften niet behoef waar te maken-- is dat geen goede zaak. Ik zou zeggen: laten wij het nieuwe college vragen of het de hoofdlijnen niet wat eerder kan aangeven. Dan krijgt men een idee van de richting die wordt gevolgd.

De fractie van het CDA bepleit dat wij naar de provincie Friesland kijken. Voorzitter, dat doen wij met betrekking tot het onderhavige onderwerp regelmatig, maar dat blijft beperkt tot Joure... En nu moeten wij héél Friesland nemen. Ik ken Friesland goed; ik heb met mijn collega's gesproken. En natuurlijk, voorzitter, als er goede voorbeelden zijn, moeten wij die bij onze overwegingen meenemen. Wij behoeven niet steeds zelf het wiel uit te vinden.

Wat doen wij op dit moment? Voorzitter. Het rapport wordt besproken door alle afdelingen. De resultaten daarvan komen nog, maar iedereen heeft dit rapport onder ogen gehad en er zijn, onder leiding van de afdelingshoofden, vragen gesteld. Daarvoor zijn er sessies geweest en de resultaten daarvan horen wij nog.

Voorzitter. Of externen hierbij moeten worden betrokken, weet ik niet, maar ik denk het wel. Ook hier geldt dat het wat prematuur is om er iets over te zeggen, maar ik vermoed dat het besluit zal worden genomen om het plan te maken mét externen. Dat zou goed kunnen.

De fractie van de SP probeert toch weer om iets naar boven te brengen... Voorzitter, het is een beetje casuïstiek aan het worden. Hoe had ik er nou iets over kunnen zeggen terwijl ik die kennis niet had? Ik heb gezegd "met de kennis van nu" en die kennis was er toen niet. Met de kennis van nu --zo heb ik de heer Temmink gezegd-- kan de conclusie worden getrokken dat wij eerder hadden moeten informeren.

De fractie van de PvdA stelt dat een en ander nooit vrijblijvend kan zijn. Neen, voorzitter, maar daar zitten de Staten zelf bij. De heer Temmink heeft opmerkingen herhaald; daar behoef ik nu niet meer over te spreken. De fractie van D66 meent dat voor dieren een zweepslag nuttig kan zijn. Voorzitter, gelukkig hebben wij hier géén Partij voor de Dieren en dus hebben wij daarop geen commentaar gehoord. Door de fractie van de PVV is aandacht gevraagd voor het Huis van de Klokkenluiders. Ik heb die discussie gehoord, maar wijs erop dat wij een eigen Ombudsman hebben. Misschien moet het in die richting worden gezocht. Laten wij afwachten wat de Kamer hierover beslist. Die beslissing kan immers gevolgen hebben voor datgene wat hier wordt besloten.

Voorts is gesproken over een angstcultuur binnen het college. Voorzitter, die angst heb ik twaalf jaar lang niet gekend. Gelukkig kan ik het bestaan daarvan ontkennen.

De **voorzitter**. Over dit onderwerp is uitvoerig in de commissie gesproken, waarbij toezeggingen zijn

gedaan. Ik wijs er voorts op dat de volgende week een voorstel aan de orde komt dat is gericht op het instellen van een onderzoekscommissie.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat het rapport door alle afdelingen is of wordt besproken. Ik neem aan dat daarbij creatieve gedachten en oplossingen naar voren komen. Ik zou zeggen: als dat goede opties zijn, wacht daar dan niet mee tot het verschijnen van het plan van aanpak, want dat gebeurt pas op 1 oktober. Vervolgens moet er worden geïmplementeerd, waarmee men bijna over de jaarwisseling heen is. Ik stel voor dat getracht wordt --als daarmee geen schade wordt gedaan aan het plan van aanpak-- om alvast met creatieve oplossingen aan de slag te gaan.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik heb er begrip voor dat de gedeputeerde stelt dat hij geen toezeggingen kan doen die door zijn opvolger moeten worden waargemaakt. Overigens, het grootste gedeelte van de nieuwe GS-leden is thans aanwezig. Ik hoop dat zij de gegeven signalen goed oppakken en dat wij aanmerkelijk eerder dan 1 oktober een inzicht krijgen in datgene wat het college van plan is om te gaan doen. Ik ben er niet voor om al te veel tijdsdruk op het college te leggen, maar men zal uit de gegeven reacties hebben opgemaakt dat de Staten er behoefte aan hebben om dit proces kritisch te volgen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. De CDA-fractie kan ik zeggen dat wij een lerende organisatie blijven. Wij staan niet stil. Als er op korte termijn bruikbare oplossingen naar voren komen, zullen wij die zeker doorvoeren.

Voorzitter. Ik weet nu pas wie mijn opvolger wordt en dus kon ik hier niet eerder iets aan doen. Ik zal nu mijn uiterste best doen om mijn opvolger dringend te verzoeken om het stuk tijdig aan de Staten voor te leggen, zo mogelijk eerder dan 1 oktober.

De **voorzitter**. Ik constateer dat hiermee de behandeling van de aan de orde gestelde brief kan worden afgesloten.

24. Statenvoorstel Kadernota herziening Omgevingsplan (BLD-209)

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De tussentijdse herziening van het Omgevingsplan, waarvoor nu de kadernota op de agenda staat, betreft een aantal punten die op korte termijn --dat wil zeggen 2015-2016-- om aanpassing vragen. Daarnaast is op de wat de langere termijn, van

2016 t/m 2018, een integrale herziening van het Omgevingsplan als geheel aan de orde. Deze integrale herziening biedt de mogelijkheid om bepaalde onderwerpen meer principiële aan de orde te stellen en in een breder kader opnieuw af te wegen. De fractie van de PvdA kan zich vinden in deze tweesporenaanpak. Zij gaat er daarbij van uit dat de integrale Kustvisie, waarover het afgelopen halfjaar bij verschillende gelegenheden is gesproken, deel gaat uitmaken van de integrale herziening op wat langere termijn.

In verband met de thans aan de orde zijnde kadernota wil mijn fractie ten aanzien van twee onderdelen opmerkingen maken. Allereerst noem ik de kwestie van de kustbebouwing. Mijn fractie onderschrijft de wenselijkheid van flexibiliteit en dynamiek bij de invulling van toeristisch-recreatieve hotspots. Dit betekent echter niet dat alles overal moet kunnen; kaderstelling blijft gewenst. Nu er ruimere mogelijkheden ontstaan voor bebouwing op en langs de zeeoever, is het naar ons oordeel gewenst duidelijke kaders te ontwikkelen voor omvang en aard van deze nieuwe bebouwing. Dit is vooral ook van belang omdat de hotspots in het Omgevingsplan zeer globaal zijn begrensd.

Als voorbeeld noem ik de Veerse Dam. Zonder nadere kaders of begrenzing is het, met de keuze voor optie 3 in de kadernota, in principe mogelijk om de gehele dam en het aangrenzende gebied vol te bouwen. Dat wil natuurlijk niemand, maar wat kan er dan wél? Het Omgevingsplan moet hiervoor de kaders gaan uitzetten. Mijn fractie zou de discussie hierover het liefst voeren in het kader van de integrale herziening van het Omgevingsplan 2016-2018. De vraag rijst dus wat de urgentie is om nu, bij deze tussentijdse herziening, voor alle hotspots te kiezen voor optie 3. Als deze urgentie er is voor één of twee hotspots, kan er dan niet mee worden volstaan om deze expliciet aan te wijzen, en voor de andere hotspots op dit moment te kiezen voor handhaving van de status quo, optie 2?

Mijn volgende opmerking betreft de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Mijn fractie ondersteunt de lijn van het college waar het erom gaat aan te koersen op een neergaande stikstoftrend voor PAS-gebieden en de aanwezige ontwikkelingsruimte in eerste instantie aan te wenden voor bestaande bedrijven, en nieuwvestiging alleen te faciliteren in gebieden met voldoende ontwikkelingsruimte voor stikstof. Hoe denkt het college te voorkomen dat in deze gebieden ontwikkelruimte niet te al ver wordt opgevuld, waardoor KDW's overschreden worden in gebieden waar dat nu nog niet het geval is?

Het valt op dat in de kadernota in verband met optie 2 expliciet wordt gesproken over ophoging van de stikstofdepositie tot maximaal de kritische depositiewaarde (KDW), en dat dit met betrekking tot optie 3 niet het geval is. Mijn fractie

gaat ervan uit dat het ook bij deze optie de bedoeling is om het niet zover te laten komen dat KDW's worden overschreden. Wij vragen de gedeputeerde of deze interpretatie juist is en hoe het college deze doelstelling in de toekomst denkt te gaan bereiken.

Voorzitter. Wij hebben een motie voorbereid maar die moet nog worden vermenigvuldigd. Wij komen hier later op terug.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Deze kadernota dient ertoe te leiden dat over ongeveer een halfjaar de Staten een herzien Omgevingsplan kunnen vaststellen. Mijn fractie heeft veel waardering voor de inhoud van deze nota, de manier waarop afwegingen zijn gemaakt en de voorgestelde beleidskeuzes. In gemaakte afwegingen en verwoorde keuzes zien wij ook een bestending van de beleidslijn die de provincie in 2011-2012 koos bij het ontwerpen van het huidige Omgevingsplan. Ik doel nu in de eerste plaats op het maken van een plan op hoofdlijnen, waarmee de verantwoordelijkheden werden verschoven van provinciale overheid naar lokale overheden, en in de tweede plaats op het streven naar minder regels. Het herziene Omgevingsplan zal in dienst blijven staan van de Zeeuwse kernkwaliteiten die zo mooi zijn verwoord in Zeeland-2040.

Zoals al is gezegd, kan de VVD-fractie zich vinden in de in de kadernota gemaakte beleidskeuzes. Op een aantal daarvan ga ik nader in. De eerste betreft de bedrijventerreinen. Voorzitter. Er bestaat behoefte aan verduidelijking en ook aanpassing van het beleid ten aanzien van deze terreinen. Vraag en aanbod stemmen niet overeen, terwijl er wat dat betreft ook regionale verschillen zijn. Dit maakt dat er behoefte bestaat aan regionale bedrijventerreinen-programma's die in onderlinge samenhang tot elkaar staan, en waarmee het aanbod op de vraag wordt afgestemd. Dit vergt goede samenwerking tussen de Zeeuwse overheden. De kadernota biedt hiervoor de ruimte. Het opzetten van een Herstructureringsfonds kan een stimulans zijn om tot herstructurering van bedrijventerreinen te komen.

Voorzitter. Mijn fractie stemt in met het voorstel om bedrijfsmatige opwekking van zonne-energie vooralsnog te beperken tot daken, gebieden binnen de begrenzing-bestaand gebouwd gebied en op agrarische bouwvlakken. Wij zijn er dus in eerste aanleg nog geen voorstander van om landbouwgrond prijs te geven voor de aanleg van grootschalige zonneparken. Er zijn in Zeeland op het ogenblik twee van zulke initiatieven, één op Tholen en één in Reimerswaal. Laten wij de ervaringen die hiermee worden opgedaan, afwachten.

Voor de niet-grondgebonden veehouderij voert de provincie al een streng beleid. Nieuwe vestigingen zijn uitgesloten; bestaande bedrijven

kunnen beperkt uitbreiden, onder strikte voorwaarden. Aan de grondgebonden veehouderij geven wij in principe graag uitbreidingsmogelijkheden. De PAS vormt echter een strak kader. In het kader van de PAS mag de zogenoemde "ontwikkelruimte stikstof" van een gebied niet worden overschreden. Dat bestaande bedrijven bij hun ontwikkeling binnen de mogelijkheden voorrang krijgen boven de ontwikkeling van nieuwe bedrijven, vindt mijn fractie een goede keuze.

Voorzitter. In de kadernota wordt gekozen voor het bewaren van de landschappelijke waarden van de kustlijn én voor het benutten van recreatief-economische kansen. Voor de VVD-fractie geldt dat ze beide van groot belang zijn. Economische kansen zijn er juist ook door de prachtige kustlijn. Alleen hierom al zou het dus niet verstandig zijn om die landschappelijke waarden teniet te doen. De recreatieve sector, zeker ook die nabij de kust, is voor Zeeland van grote betekenis. Er is een omvangrijke werkgelegenheid mee gemoeid en de recreatiesector draagt substantieel bij aan het regionale inkomen. Deze sector, bestaande uit grote en kleinere bedrijven, heeft de laatste jaren veel geïnvesteerd en veel geïnnoveerd. Er is een product ontwikkeld dat bestemd is voor brede lagen van de bevolking, én het is een product dat toekomstbestendig is.

Voorzitter. Een aantal partijen in dit huis waarschuwt voor aantasting van de kustlijn. Kennelijk bestaat de vrees dat de kustlijn zodanig wordt volgebouwd dat er van het kustlandschap weinig meer overblijft. In dit verband wordt ook wel gesproken over "Belgische toestanden". Voorzitter, wij hebben geen kennis van dergelijke plannen of van een dergelijke opzet. Erger is dat de term "Roompottisering" wordt gebezigd om uitdrukking te geven aan de genoemde vrees. Welnu, zó moet de Zeeuwse recreatiesector niet worden weggezet, vinden wij. De sector wordt er onterecht gewoonweg mee in een negatief daglicht gezet.

Ten slotte nog een opmerking over het milieu. Het streven om bij vergunningverlening, toezicht en handhaving een level-playingfield op nationaal en internationaal niveau aan te houden, steunt mijn fractie graag. Dat de termijn voor de actualisatie van vergunningen wordt verlengd van zeven naar tien jaar, waardeert zij evenzeer. Wij zien met belangstelling de ontwerp-herziening van het Omgevingsplan tegemoet.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter, beste collega's. Er is geen mooier vakgebied dan dat van de ruimtelijke ordening. Het is namelijk het meest brede vakgebied dat je kunt hebben. Ook het voorliggende voorstel laat dat goed zien. Wij hebben het vandaag over zonnepanelen, hobbyschuren tot 50 vierkante meter, en alles wat daartussen zit.

Laat ik beginnen met het uitdelen van twee complimenten aan het adres van de gedeputeerde. Mijn fractie is heel blij geworden van een aantal onderdelen van dit voorstel. Het Herstructureringsfonds is een heel goed idee om de bestaande problematiek met betrekking tot leegstand op bedrijventerreinen aan te pakken. Dit overstijgt de individuele capaciteit van gemeenten om tot goede oplossingen te komen; hier ligt een regierol voor de provincie.

Een tweede pluim delen wij uit in verband met het cultuur-historisch beleid en de waardevolle erven. Je kunt niet álles, voorzitter, en dan is het beter om maar 300 erven goed te beschermen, daar je inzet op te richten, en niet te proberen om alle 5000 erven in de provincie "in de lucht te houden". Dan ga je alles een klein beetje doen en per saldo, wellicht, helemaal niets. Wij waarderen de hier gemaakte keuze.

Niettemin bevat dit voorstel twee elementen ten aanzien waarvan wij wat kritischer zijn. Ik begin met de zonnepanelen. Zoals ook weer de afgelopen dagen is gebleken, is Zeeland een van de zonnigste provincies van dit land. Dat weten onze badgasten natuurlijk al jaren, maar ook het KNMI heeft het gemeten en het geconstateerd: wij hebben 20% meer zon dan de rest van Nederland. Het Centraal Bureau voor de Leefomgeving heeft in 2014 berekend dat, als wij in Zeeland alle daken vol leggen met zonnepanelen, Zeeland daarmee 114% van zijn eigen energiebehoefte kan dekken. Wij zouden dan dus nog 14% zonne-energie over hebben en die hoeveelheid kunnen exporteren. Dat is maar goed ook omdat het in bijvoorbeeld Noord-Holland met de zon wat minder goed gesteld is. Dit is dus voor Zeeland een heel interessante en waardevolle wijze van opwekking van duurzame energie.

Echter, helaas kunnen wij hiervoor niet alle daken benutten. Binnen de beschermde stads- en dorpsgezichten en in verband met rijksmonumenten stellen gemeenten eisen aan beeldkwaliteit en uitstraling. Daarom zijn zonnepanelen niet overal gewenst. Bovendien zijn niet alle daken ideaal georiënteerd. Niet iedereen heeft een dak dat ideaal op het zuidwesten is gelegen. Verder is er vaak "hinder" in de vorm van bomen en gebouwen die schaduw geven, waardoor op een dak niet het optimale rendement kan worden behaald. Om tóch dat enorme potentieel aan zonne-energie te kunnen benutten, zijn zonne-akkers, onbebouwde gronden waar panelen kunnen worden geplaatst, een goede aanvulling. Ook de rijksoverheid heeft dit onderkend; zij heeft een zogenaamde "postcoderoosregeling" in het leven geroepen. Burgers die in een bepaald postcodegebied wonen, kunnen deelnemen aan een duurzaam energieproject, zoals een zonne-akker.

In het voorstel dat nu voor ons ligt, worden de mogelijkheden voor zonnepanelen beperkt tot

bestaand bebouwd gebied en agrarische bouwvlakken. Mijn fractie vindt dit te mager en te weinig ambitieus. Kijken wij naar de enorme ambitie en potentie die voor de komende jaren op het terrein van de duurzame energie gelden, dan vraagt dat een bredere blik op dit onderwerp. Wij verlangen dat er breder wordt gekeken dan alleen naar de bebouwde kom. Wij willen ook kijken naar andere gronden, zoals oude stortplaatsen en drinkwaterwingebieden. Dat zijn gebieden waar op dit moment geen andere functie mogelijk is. Ze liggen niet altijd in bestaand stedelijk gebied, maar kunnen wel voor zonne-energie geschikt zijn. Wij willen ook --en dat is nog belangrijker-- dat er gekeken wordt naar gronden ten aanzien waarvan in het verleden is afgesproken dat ze een keer zullen worden bebouwd, terwijl dat als gevolg van de economische crisis nog niet is gebeurd. Daar kan uiteindelijk iets mee worden gedaan maar tot dat tijdstip kunnen daar zonnepanelen worden geplaatst.

Voorzitter. Dit mes snijdt aan verschillende kanten. Als je het zo doet, heb je grote mogelijkheden om tot economische spin-off te komen. Gemeenten moeten de bedoelde gronden vaak in het grondbedrijf afwaarderen. Als je daar, al dan niet tijdelijk, een zonneveld mogelijk maakt, worden de mogelijkheden voor zonne-energie optimaal benut en behoeven gemeenten die gronden niet of niet in die mate af te waarderen. Als na 15 of 20 jaar het zonneveld uit bedrijf wordt genomen, kan men weer wat anders met die gronden doen, bijvoorbeeld voor agrarische doeleinden. Vanwege de postcoderoosregeling kunnen "omliggende" burgers deelnemen in de vorm van crowdfunding. Ook degenen die zelf geen panelen op het dak kunnen plaatsen, kunnen op deze manier deelnemen. Wij willen dat er voor deze gronden meer aandacht komt en daarom hebben wij, samen met de fracties van de SP en de CU, een motie voorbereid. Deze motie is al rondgestuurd. Ik hoop dat de Staten haar van harte zullen steunen.

Een volgend punt waarover wij wat kritisch gestemd zijn, is de kustbebouwing. Waar wij van mening zijn dat er met betrekking tot zonne-energie sprake is van te weinig ambitie, zien wij wat dit onderwerp betreft te veel ambitie in dit voorstel. Rijkswaterstaat heeft tot nu toe in verband met plannen voor bebouwing in het kustfundament, altijd twee toetsen uitgevoerd: dijkveiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Met die dijkveiligheid gaat Rijkswaterstaat vanzelfsprekend verder, maar men stopt met het aspect ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent dat, als een provincie geen eigen Kustvisie of een ander landschappelijk kader biedt, gemeenten hiermee vrij kunnen omgaan.

Het voorstel dat nu voor ons ligt, houdt in dat --tot de integrale herziening van het Omgevingsplan in 2018-- met betrekking tot de hotspots, die

eigenlijk niet goed begrensd zijn, mogelijkheden worden geboden voor nieuwe bebouwing. Het gaat om gebieden die op kaart 3 van het Omgevingsplan met een paarse cirkel zijn aangegeven. Het zijn indicatieve contouren op een beleidskaart; het is geen exacte begrenzing of iets dergelijks. Eigenlijk komt het voorstel erop neer dat je binnen die paarse contouren van alles kan doen, vooruitlopend op een integrale Kustvisie. Welnu, de fractie van D66 vindt dit, vanwege de grote landschappelijke waarde van onze kustlijn, niet gewenst. Wij willen op dit moment niet zover gaan.

Overigens, er is een ánder kaartje in het Omgevingsplan, nr. 19, waarop de bebouwde kommen goed zijn aangegeven. Daarbinnen worden in verband met gebouwen geen eisen aan de beeldkwaliteit gesteld. Waarom zou je dat, als provincie, wél doen voor het kustfundament? Voorzitter, wij stellen het volgende voor. Wij kiezen in feite voor beleids optie 2 in plaats van voor beleids optie 3, zoals nu wordt voorgesteld. Wij vragen het college om, vooruitlopend op de integrale herziening van het Omgevingsplan in 2018, met een Kustvisie te komen. Intussen kunnen wij goed nadenken en met elkaar discussiëren over de ruimtelijke kaders. Waar willen wij wel of geen bebouwing aan de kust en onder welke voorwaarden wordt dat wenselijk geacht? Tot die tijd zijn mogelijkheden alleen toegestaan binnen de bebouwde kom, waar die mogelijkheden er veelal nu ook al zijn.

Voorzitter. De fractie van D66 vindt al met al dat er sprake is van een goed voorstel, maar ten aanzien van twee onderdelen vragen wij om verbetering. Ik hoop op brede steun van de Staten voor onze voorstellen.

De **voorzitter**. Door de leden Schonis, Tuinder en Otte is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

constateren dat:

- *in het voorliggende voorstel betreffende de kadernota Herziening Omgevingsplan Zeeland gekozen wordt voor beleids optie 1;*
- *deze optie inhoudt dat uitsluitend mogelijkheden worden geboden voor de aanleg van zonnepanelen op daken, in bestaande agrarische bouwvlakken tot 1 ha en op open plekken in het bestaande verstedelijkte gebied in Zeeland;*
- *in de provincie meerdere gemeenten beleidsmatig, in ruimtelijke structuurvisies, gronden hebben aangewezen voor de bouw van nieuwe woningen, kantoren, bedrijven enz.;*
- *deze gronden nu nog geen deel uitmaken van het bestaande verstedelijkte gebied, maar dat op termijn wel zullen worden;*

- *daarvoor door Zeeuwse gemeenten ook gronden zijn aangekocht om te zijner tijd die bestemmingen te kunnen realiseren;*
- *door de huidige economische crisis niet te voorzien is dat deze bestemmingen op korte termijn worden gerealiseerd;*
- *in navolging van de Vereniging Nederlandse Gemeenten gemeenten door accountants worden verplicht om voorzieningen te treffen, dan wel gronden in waarde af te boeken, wanneer niet aannemelijk is dat de voorgenomen bestemming binnen 10 jaar wordt gerealiseerd;*
- *daarnaast ook in de provincie andere terreinen buiten het bestaande stedelijke gebied geschikt kunnen zijn voor het opwekken van zonne-energie, waaronder voormalige stortplaatsen en gebieden voor de winning van drinkwater;*

overwegen dat:

- *door de aanleg van grootschalige zonnevelden (zonne-akkers) tijdelijk aan de hiervoor genoemde gronden een geschikte functie kan worden gegeven;*
- *hiermee drie vliegen in één klap worden geslagen: gemeenten kunnen hiermee verliezen in de boekwaarde van deze gronden opvangen; er wordt een extra bijdrage geleverd aan de provinciale en gemeentelijke doelstellingen voor de opwekking van duurzame energie; door de nabije ligging bij stedelijke gebieden kunnen mogelijkheden worden geboden voor burgerparticipatie in deze vorm van duurzame energie voor eigen of coöperatief verbruik;*
- *voor andere terreinen, zoals voormalige stortplaatsen en gebieden voor de winning van drinkwater, op deze wijze een nuttig ruimtelijk gebruik kan worden toegevoegd;*
- *dat deze terreinen immers door de aard niet geschikt zijn voor andere vormen van ruimtegebruik;*
- *de voorgestelde beleids optie (1) uit de kadernota Herziening Omgevingsplan Zeeland hiermee onvoldoende rekening houdt;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- *bij de uitwerking van beleids optie 1 de mogelijkheden te betrekken om zonne-akkers op de hiervoor genoemde gronden ook mogelijk te maken;*
- *daarbij expliciet aandacht te besteden aan mogelijke voorwaarden, zoals de landschappelijke inpassing van zonne-akkers;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Toen in februari de startnotitie werd vastgesteld, lag er een zeer uitgebreide opsomming van onderwerpen die nader te beoordelen waren. In de nu voorliggende kadernota worden keuzes aangereikt en argumenten genoemd op basis van beleidskeuzes. Dit zorgt voor een heldere basis voor de beslissingen die in de toekomst moeten worden genomen. Wij zijn blij dat hierbij de integrale manier van denken "jeugd" is geweest; dat is immers de manier van denken in de toekomst.

De mij voorgaande sprekers hebben al verschillende punten genoemd en bepaalde moties zullen wij steunen. Wat ons betreft dient de Kustvisie een onderdeel te zijn van de integrale herziening. Wij willen voorkomen dat de kust, bij het wegvallen van de landelijke toets, onomkeerbaar schade wordt aangedaan. Vandaar dat wij voor de komende periode een beperking willen aanbrengen, in die zin dat bebouwing in het kustfundament alleen mag plaatsvinden binnen de bebouwde kom, zolang er geen adequaat beleid is vastgesteld.

Voorzitter. Door als provincie de regie te behouden, kunnen wij een kwalitatief hoogstaand en toekomstig bestendig verblijfsproduct blijven garanderen, waarmee Zeeland ook op de langere termijn aantrekkelijk blijft als toeristische regio, met behoud van de landschappelijke kernkwaliteiten. Dat wil echter niet zeggen dat wij geen kansen bieden voor recreatie en hotspots. Neen, voorzitter, die moet men kunnen ontwikkelen, zeker waar er voor de korte termijn plannen voor hotspots zijn. Vandaar dat wij, samen met andere fracties, het college in een motie vragen om hiervoor een beleidsvisie te creëren. In de richting van de VVD-fractie zeg ik het volgende. Op dit moment zijn er misschien geen concrete plannen bekend, maar juist daarom vragen wij nu om kaders. Dat doen wij niet om ontwikkelingen tegen te houden maar om kaders voor de toekomst vast te stellen zodat plannen daarin kunnen worden ingepast.

Voorzitter. Zoals ook door de D66-fractie is gezegd, willen wij meer ambitie op het terrein van de zonne-energie. Deze vorm van energie biedt Zeeland immers een mooie kans. Verwijzend naar het standpunt van de VVD-fractie, wijs ik erop dat lang niet alle agrariërs erop zitten te wachten om op hun grond zonnepanelen neer te zetten. Die mening delen wij en daarom willen wij inzetten op de ontwikkeling van zonne-akkers op gronden die door de gemeenten zijn aangekocht voor toekomstige bebouwing. Hiermee wordt een dubbele slag geslagen. In de eerste plaats helpen wij mee om de ambitie met betrekking tot duurzame energie waar te maken, en daarbij betrekken wij de burgers en het maatschappelijke middenveld. In de tweede plaats voorkomen wij hiermee dat gemeenten gronden moeten afwaarderen. Dat afwaarderen moet geen doel op zich worden. Het is

een goede zaak wanneer financiële kaders dit eisen, maar wanneer wij met het inzetten van zonnepanelen afwaarderen kunnen voorkomen, zorgen wij ervoor dat gemeenten extra mogelijkheden krijgen.

De heer **Faasse** (ZL). Wat kan de waarde zijn van zo'n akker waarop zonnepanelen staan? U doet het voorkomen alsof dit in verband met afwaarderen een panacee is, maar ik heb daar zo mijn twijfels over. U bent in financiële zin beter onderlegd dan ik; waarschijnlijk hebt u dit uitgezocht.

De heer **Otte** (CU). Ik ben geen accountant. Er moet worden gekeken naar accountantsregelingen, in de zin van: wanneer kun je gronden afwaarderen en wat is de restwaarde daarvan? Echter, heb je een akker met zonnepanelen die voor een X aantal jaren een verdienproduct met zich meebrengt, dan zal er waarschijnlijk minder afwaardering behoeven plaats te vinden. Als u dit precies wil weten, zult u een berekening moeten maken met capaciteiten en dergelijke zaken. Wij zijn er hier voor om na te gaan of een en ander binnen de kaders van het Omgevingsplan mogelijk te maken is.

De heer **Van Burg** (SGP). Gaat het in de motie die in verband hiermee is ingediend, met name om grond voor woningbouw? Of gaat het ook om bedrijventerrein dat er al lang ligt en niet wordt gebruikt?

De heer **Otte** (CU). In principe gaat het om beide, om gronden die door de gemeente zijn aangekocht voor het bouwen van woningen, bedrijfspanden enz., maar die niet worden gebruikt en die de gemeenten op korte termijn ook niet nodig hebben. In sommige gemeenten doet zich nu eenmaal minder vraag voor. Wanneer dat van toepassing is, kunnen zij hiervoor kiezen.

De heer **Van Burg** (SGP). Stel dat je zonnepanelen zet op bedrijfsterrein waaraan nu geen behoefte bestaat, telt die grond dan nog mee als zijnde een toekomstige reservering voor bedrijven? Zonnepanelen gaan tien, twintig jaar mee en dan worden ze waarschijnlijk verwijderd; in elk geval stopt de subsidie. Tellen die gronden dan nog mee als toekomstig bedrijfsterreinen of zijn ze wat dat betreft als claim verdwenen? Is er dan ergens anders ruimte voor nieuwe bedrijfsterreinen?

De heer **Otte** (CU). Wat mij betreft blijft de claim inzake bedrijfsterrein gewoon op die gronden rusten. Wanneer daaraan behoefte bestaat, kan de gemeente later besluiten om daar tot bebouwing over te gaan.

De heer **Schonis** (D66). Dit zou een onderdeel van de uitwerking kunnen zijn, mijnheer Van Burg. Als

met een gemeente wordt afgesproken dat op een terrein tijdelijk een zonneveld wordt aangelegd, kan men dat terrein wel of niet laten meetellen in het kader van de bedrijfsprogrammering. Dat is een afweging die bij de uitwerking van deze beleids optie zou kunnen worden meegenomen. Met u ben ik van mening dat het niet zo moet zijn dat een zonneveld bepaalde ontwikkelingen elders tegen zou houden. Dat is niet de bedoeling, maar er zijn best plekken waarvan kan worden gezegd: een tijdelijk zonneveld, voor twintig jaar, moet daar kunnen. Het voorstel dat nu voorligt, maakt dat op voorhand onmogelijk en dat willen wij niet.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vind deze kadernota een fantastisch stuk. Ik heb ook al in de commissie gezegd dat ik zou willen dat elk stuk zó in elkaar zat. De historie wordt aangegeven, men gaat in op de vraag waarom dit wordt gedaan, op de vraag wat ooit op dit gebied is besloten en op de vraag wat er nu wordt gedaan. Bovendien hebben wij een rits aan keuzemogelijkheden. Wij hebben ook wel voorstellen gezien waarin er sprake was van één optie, en verder niets. Daar werden we dan soms wat chagrijnig van. Welnu, in het voorliggende stuk worden we meegenomen in de afwegingen. Ik zou het college willen zeggen: neem dit stuk als voorbeeld voor het opstellen van toekomstige stukken. Wij hebben dit voorstel met genoeg in de commissie behandeld.

Een zaak waarop andere sprekers nog niet zijn ingegaan, is de detailhandel. In deze kadernota zijn hierover twee zinnen opgenomen: detailhandel is in het buitengebied niet gewenst, en ook niet op industrieterreinen. Dat is staand beleid. Voorzitter, u weet net zo goed als ik dat de tijd niet stilstaat. Er zijn tegenwoordig veel bedrijven die intensief met internet werken en ook een showroom hebben. Collega Dorst heeft al eens getracht om met een voorbeeld uit Goes duidelijk te maken dat het beleid ten aanzien hiervan niet werkt. Ik geef een voorbeeld: je hebt een bedrijf op een industrieterrein en je wilt een showroom, maar dat mag niet want dat behoort bij de detailhandel. Vervolgens zit je als ondernemer hartstikke klem.

Er worden tussenvarianten bedacht, maar het Omgevingsplan is nou typisch hét plan waarin zoiets zou moeten worden geregeld. Winkelstraten lopen leeg. Er zijn winkels die veel verkeer aantrekken omdat pakjes worden opgehaald en spullen worden weggebracht, maar die mogen niet in een winkelstraat worden gevestigd. Ze mogen ook niet in het buitengebied en ook niet op een industrieterrein. Ze verkeren nu allemaal in een soort grijs gebied.

Wij vinden het een gemiste kans dat hieraan bij deze herziening niets wordt gedaan. Je zou ruimte kunnen bieden om zoiets in binnensteden toe te staan, maar dan moet daar ook verkeer mogelijk zijn. Ook kan worden gekozen voor

vestiging op industrieterreinen, maar dan moet men een grotere showroom kunnen hebben, en soms hoort daar ook horeca bij. Dat mag dan weer niet op industrieterrein. Voorzitter, volgens mij missen wij hier een kans. In de commissie werd gesteld dat het college hierover zou nadenken maar ik heb geen tweede herziening voorbij zien komen. Ik ben benieuwd hoe het college hieraan invulling geeft. Een amendement heb ik nog niet voorbereid, maar dat kan snel worden geregeld... Ik wacht de reactie van het college af.

Op blz. 20 gaat het over het agrarisch vastgoed. Gesteld wordt dat agrariërs de mogelijkheid hebben om --als ze hun bebouwing omzetten in een woonbestemming-- vervolgens met de overwaarde een overtollig gebouw te slopen. Voorzitter, dit is écht theorie. U moet dat maar eens bij de bank proberen, in de zin van: dag, meneer de bank, ik maak van mijn boerderij een woning, die wordt plots twee ton meer waard, wilt u dat bedrag even storten op mijn rekening zodat ik mijn schuur kan slopen... Zo werkt het écht niet, zeker nú niet. Wat hier staat, is gewoon onmogelijk. In de commissie heb ik al gezegd dat dit er gewoon uit moet. Je kan niet tegen een agrariër zeggen: iemand koopt die boerderij en gaat erin wonen, de agrarische bestemming gaat eraf, maar je moet wel even die schuur slopen. Ja, waarmee dan?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, mag de PvZ-fractie steun verwachten van de SGP-fractie voor het nog in te dienen amendement dat mede hierover gaat?

De heer **Van Burg** (SGP). Neen, ik wil eerst de gedeputeerde de kans geven om deze regel zélf te schrappen...

Voorzitter. Het is fantastisch dat er zonnepanelen zijn; wij kunnen er veel mee. Op dit terrein is D66 haar tijd ver vooruit; dat wij dat nog mogen meemaken... Er is hiervoor ontzettend veel capaciteit beschikbaar; er liggen honderden hectares aan daken in Zeeland die volgelegd kunnen worden, maar er gebeurt alleen niet zoveel mee. En dan is D66 kennelijk bang dat die daken de volgende week of over een jaar volliggen... Voorzitter, mijn glazen bol is vanochtend gebroken, maar de D66-fractie heeft 'm blijkbaar nog...

De heer **Schonis** (D66). Wij zijn niet zo bang dat de volgende week alle daken volliggen. Het zou fantastisch zijn als dat zo was, want dan zou Zeeland een belangrijke bijdrage leveren aan het bereiken van doelstellingen op het terrein van duurzame energie. Het gaat er méér om dat niet alle daken, helaas, even geschikt zijn voor zonnepanelen. Daarom willen wij die zonne-akkers.

De heer **Van Burg** (SGP). Dat de daken niet allemaal even geschikt zijn, is mij duidelijk. Dat is

simpel te zien, maar er zijn daarnaast honderden hectares aan daken die oost-west georiënteerd zijn en ook constructief geschikt zijn om er zonnepanelen op te leggen. Tegenwoordig wordt dat extra gewicht, tien kilo per vierkante meter, gewoon betrokken bij het berekenen van de dakbelasting. Er zijn nog zóveel mogelijkheden. Als al die geschikte daken vol liggen, is de subsidiepot in Den Haag voor de komende vijf jaar leeg, alleen al voor Zeeland. Als wij dat nou eerst eens doen, kunt u daarna bij ons aankloppen voor het vervolg.

De heer **Schonis** (D66). Ik heb de postcoderoosregeling niet zomaar genoemd. Dat is namelijk een fiscale regeling. Wordt daar gebruik van gemaakt, dan vervalt de mogelijkheid om subsidie te krijgen. Van subsidiëring is hier dus helemaal geen sprake.

De heer **Van Burg** (SGP). Ook dat is mij bekend, maar ook dan nog zijn er heel veel daken die hiervoor gewoon kunnen worden gebruikt terwijl dat nu niet gebeurt. Wat ons betreft zou dat éérst moeten gebeuren. Als daarop wordt ingezet en als die capaciteit wordt benut, kunt u bij ons aankloppen voor het vervolg. Wij zijn écht voor duurzame energie, maar dat moet eerst. Wij zien het niet zitten om nu ons landschap vol te gaan leggen met zonnepanelen.

Overigens, voorzitter, komt de D66-fractie met goede suggesties waarvoor wij wel ruimte zien. Ik noem de oude stortplaatsen en de waterwingebieden. Wat ons betreft kan daar best over worden nagedacht, maar met haar motie wil de D66-fractie meteen álles doen. Dat gaat ons wat te ver. Misschien moet men er de helft van maken...

Wat de kustbebouwing betreft, voorzitter, heb ik in de commissie gesproken over "Belgische toestanden". Blijkbaar gaan mensen dat dan kopiëren, maar dat was niet de bedoeling. Wat wij niet willen is dat er zonder kaders plannen kunnen worden ontwikkeld. Ook ondernemers hebben daar een hekel aan. Immers, als je niet weet wat er mag, ontwikkel je je suf maar blijkt bij het einde van de rit dat er een streep door wordt gezet; voorbeelden legio. Er is een kans, er is een hotspot, er worden plannen ingediend en elke keer worden ze uiteindelijk afgeschoten. Dat is voor ondernemers bijzonder vervelend. Voorzitter, er moeten duidelijke kaders worden gesteld. Wij willen niet de hele kust vol, maar waar het kan mag er best worden gebouwd. Als overheid moeten wij hierover duidelijk zijn. Daar hebben ondernemers, daar heeft iederéén wat aan.

Voorzitter. Een stille, ruige kust, waar het waait en stormt, heeft zijn charmes. Daar komen veel mensen naar kijken, in voor- en najaar en in de winter. Er zijn veel plekken waar men op of bij het strand wil zijn, maar nu is er geen enkel kader meer. Als veiligheid het éenige kader is waarin er

door Rijkswaterstaat wordt getoetst, is dat te mager. Er moet meer duidelijkheid komen waar het gaat om de vraag waar wij wat wel en niet willen. Wij zijn benieuwd hoe het college hieraan invulling geeft. Er komt een Kustvisie, zo heeft het college gesteld. Of die samenvalt met de herziening van het Omgevingsplan, is nog niet duidelijk maar dat zou kunnen. Hoe dan ook --of er wat dit betreft bij ons sprake is van een angstcultuur weet ik niet-- wij willen graag van het college horen hoe het onze zorgen wegneemt.

De heer **Bierens** (VVD). Wellicht, voorzitter, mag ik een vraag stellen over de mogelijke angstcultuur bij de SGP-fractie waar het gaat om de kustbebouwing. Is de heer Van Burg nu écht van mening dat er voor de kust geen enkele bescherming meer is? Is hij van mening dat, nu de landelijke richtlijn vervalt, er geen bescherming meer is tegen bebouwing van de kust?

De heer **Van Burg** (SGP). Dat is niet het geval. Als dat zo zou zijn, zouden er heel wat enthousiaste ondernemers zijn die hun kansen zien. Er zijn nog wel regels, maar ze zijn niet duidelijk genoeg. Er zijn hotspots en die zijn niet begrensd. Binnen die hotspots is niet duidelijk wat er mag. Ik kan voorbeelden geven van ondernemers die al jaren proberen om daar iets te bouwen maar die niet weten wat en hoe. Dat is buitengewoon vervelend. Je zou daar als overheid duidelijk in moeten zijn: dit mag en dat mag niet. Het gaat niet aan om te zeggen: wij hebben een hotspot, creëer maar wat, maar als puntje bij paaltje komt, vinden wij het allemaal net niks. Dat is voor ondernemers heel vervelend. Wij zien graag dat de overheid duidelijk is. Er kan over deze zaken discussie worden gevoerd en vervolgens is er een vastgesteld kader. Dat is er nu niet. Het is een soort cirkel waar je niet veel aan hebt.

De heer **Bierens** (VVD). Het is natuurlijk wel zo dat de natuurwetgeving best een stevige bescherming biedt, met name als het gaat om gebieden waar iets niet mag. Volgens mij zijn dat heel duidelijke kaders.

De **voorzitter**. Inmiddels is bij mij ingediend een motie, opgesteld door de leden Van Hertum, Schonis, Faasse, Otte, Geluk en Haaze, luidende als volgt:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

kennisgenomen hebbend van:
- de kadernota Herziening Omgevingsplan 2012-2018;

- het voornemen van Gedeputeerde Staten om op afzienbare termijn te starten met een integrale herziening van het Omgevingsplan 2012-2018, met een tijdshorizon van de jaren 2016-2018;
- het voornemen van Gedeputeerde Staten om een visie op de kustontwikkeling onderdeel te laten zijn van deze integrale herziening;

overwegende dat:

- de hierboven genoemde kadernota een tussentijdse herziening betreft op urgente punten, die geen uitstel verdragen en tegelijkertijd geen principiële beleidswijzigingen zijn;
- meer principiële punten c.q. wijzigingen die om een bredere afweging vragen, eerder thuishoren in de integrale herziening 2016-2018;
- het verruimen van bebouwingsmogelijkheden op en langs de zeewering nabij toeristisch-recreatieve hotspots in ieder geval voor enkele van deze hotspots een belangrijke wijziging is ten opzichte van het tot nu toe geldende beleid;
- een goede ruimtelijke kaderstelling voor de uitwerking en realisatie van deze hotspots en hun bebouwing een kernopgave is voor het Omgevingsplan;
- planuitwerking van ten minste een aantal hotspots op dit moment niet zo urgent is dat deze kaderstelling onderdeel moet zijn van de nu aan de orde zijnde tussentijdse herziening van het Omgevingsplan;

spreken als hun mening uit dat:

- ter plekke van de toeristisch-recreatieve hotspots flexibiliteit en dynamiek centraal moeten staan waar het gaat om bebouwing op en langs de zeewering;
- deze bebouwing tegelijkertijd echter ook vraagt om een goede inbedding in de visievorming voor de kust als geheel en om een duidelijke kaderstelling in het Omgevingsplan;
- deze visievorming en kaderstelling het best gestalte kunnen krijgen in de integrale herziening van het Omgevingsplan, dat in 2018 ingaat;
- bij de nu aan de orde zijnde tussentijdse herziening van het Omgevingsplan in zijn algemeenheid de voorkeur moet worden gegeven aan een handhaving van de status quo (optie 2 van de kadernota);
- Gedeputeerde Staten voor die hotspots waar sprake is van snelle ontwikkeling en hoge urgentie, in de beleidsnota een kaderstelling kunnen uitwerken in de geest van optie 3 (ruimere mogelijkheden voor kustbebouwing);

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 1.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Het Omgevingsplan is een van de belangrijkste

beleidsinstrumenten. Het is dan ook goed dat het Omgevingsplan --dat in 2012 tot stand is gekomen, in zorgvuldige samenspraak met andere overheden, bedrijven, belangenorganisaties en burgers-- wordt herzien. De actuele opgaven die in het Omgevingsplan 2015 en de herziening van het Omgevingsplan worden signaleerd, zijn te clusteren op basis van de desbetreffende kwaliteit en/of de vraag of de nadruk ligt op stedelijke ontwikkelingen of ontwikkelingen in het landelijke gebied. Op basis van de vier hoofdthema's, zoals omschreven in de kadernota, wil ik de voor mijn fractie belangrijke punten kort benoemen en toelichten.

Allereerst noem ik de bedrijventerreinen. Mijn fractie onderschrijft de noodzaak tot het verder herstructureren van deze terreinen. Om dit te bewerkstelligen, spreekt de kadernota over het opzetten van een nieuw Herstructureringsfonds. Wij vinden het zeer belangrijk dat dit fonds het gestelde doel haalt en niet leidt tot onnodige administratieve rompslomp.

Wij moeten voorkomen, voorzitter, dat in verband met de nieuwe economische dragers de ontwikkelingen in het landelijke gebied nadelig worden beïnvloed, in die zin dat er moet worden ingeleverd om bedrijventerreinen te vullen. Wij hopen dat de gedeputeerde hiervoor aandacht heeft en blijft houden.

Wat het agrarische vastgoed betreft is mijn fractie blij met het voorstel om agrariërs zelf verantwoordelijk te maken voor de sanering van opstallen, bij beëindiging van hun agrarische bedrijfsvoering. Om verpaupering te voorkomen, zou er wat ons betreft kunnen worden gedacht aan een maximale termijn waarbinnen sanering plaats moet vinden bij omschakeling van agrarische naar woonbestemming. Graag hoor ik van de gedeputeerde hoe zij hierover denkt.

De CDA-fractie is nog steeds tegen voornemens om bij doorontwikkeling van bestaande bedrijven een bijdrage te claimen voor het saneren van bouwvallen. Dit zien wij als een verkapte verwijderingsbijdrage. Bestaande bedrijven willen wij ontwikkelingsmogelijkheden bieden zonder dat er gesaneerd dient te worden bij bedrijfsvergroting buiten het bestaande bouwblok.

Terecht wordt in het Omgevingsplan aangegeven dat het wenselijk is dat agrarische onderzoeksbedrijven in Zeeland voldoende ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Een mooi voorbeeld van een dergelijk bedrijf is de Rusthoeve in Colijnsplaat. Mijn fractie zou graag zien dat het college zich verder inzet om van de Rusthoeve dé hotspot van Zuid-West-Nederland te maken op de terreinen onderzoek, innovatie en ontwikkeling binnen de plantaardige sectoren. Het verbaast mijn fractie zeer dat er --ondanks de grondgebondenheid van de meeste van de onderzoeksbedrijven en de wenselijkheid van de

komst van deze bedrijven-- belemmeringen worden opgelegd. Mijn fractie vraagt zich af of het terecht is om in verband met nieuwe vestigingen van deze bedrijven te verwijzen naar reguliere bedrijventerreinen. Graag horen wij een toelichting van de gedeputeerde.

Voorzitter. Het CDA is vóór het bevorderen van duurzame vormen van energieopwekking. Wij zijn van oordeel dat er voor het opwekken van zonne-energie nog voldoende mogelijkheden zijn om installaties op daken te realiseren, zonder dat hiervoor goede landbouwgrond wordt ingeleverd. Wij denken hierbij ook aan afgedekte stortplaatsen en braakliggende terreinen. Die kunnen wat ons betreft eveneens in aanmerking komen voor het realiseren van zonneparken.

Waren er vroeger op het Zeeuwse platteland veelal gemengde bedrijven, met koeien, varkens, akker- en tuinbouw, de laatste decennia hebben ook de agrarische bedrijven zich steeds verder gespecialiseerd. De hoofdmoot wordt nu gevormd door akkerbouw, fruitteelt en melkvee. Het aantal agrarische bedrijven neemt ook in Zeeland jaarlijks af. Dat geldt met name voor varkens- en pluimveebedrijven. Deze sectoren zijn in tien jaar bijna gehalveerd in omvang en ook in aantallen dieren. In het Omgevingsplan wordt ons inziens te veel de nadruk gelegd op datgene wat wordt uitgesloten, namelijk nieuwe intensieve veehouderij. Te weinig wordt benadrukt wat er wél mogelijk is. Mijn fractie vindt dat de boeren in Zeeland een neventak --ik denk aan stieren en kippen-- moeten kunnen starten. Daarom diende mijn fractie een aantal jaren geleden, bij de start van het huidige Omgevingsplan, samen met de fracties van VVD en SGP, een amendement in waarmee de mogelijkheden voor het starten van een neventak-grondgebonden veehouderij werd benadrukt.

Voorzitter. Boeren met voldoende grond voor het telen van voer en voor het afzetten van mest, kunnen een neventak-veehouderij opstarten en daarmee een kringloop op het eigen bedrijf realiseren. Verduurzaming en regionalisering van de voedselproductie worden hierdoor gestimuleerd. In Zeeland kennen wij op dit moment al een aantal bedrijven met als neventak vrije uitloopkippen. Het CDA steunt gemeenten die dergelijke bedrijven toestaan als grondgebonden bedrijf, zulks in verband de toegepaste weidegang en omdat deze bedrijven meestal voor een groot gedeelte zelfvoorzienend zijn in hun voedselvoorziening. Ze richten zich bovendien op het diervriendelijk houden van vee. Kortom, het zijn mooie, diervriendelijke bedrijven die door de burger zeer worden gewaardeerd. Deze bedrijven verdienen wat ons betreft niet het predicaat "intensief" en mogen dus ons inziens niet worden beperkt in hun verdere ontwikkelingsmogelijkheden.

Voorzitter. Het CDA is van oordeel dat waardevolle natuur en kenmerkend landschap moeten worden behouden, met als uitgangspunt dat er maximaal ruimte is voor economische ontwikkelingen. Ondernemers worden uitgedaagd om te investeren en te ontwikkelen, met name in de recreatieve sector. Het is voor deze sector van belang dat men kan blijven innoveren en dat men kan blijven inspelen op de veranderende vraag van de consument. Echter, om een volwaardige discussie over bebouwing aan de Zeeuwse kust te kunnen voeren, vragen wij het college om aan te geven welke projecten er nu nog niet zijn maar nog wel ontwikkeld mogen worden. Het is van belang dat de Staten daarin een volledig inzicht krijgen, zodat die zinvolle discussie inderdaad kan worden gevoerd.

Voorzitter. Het CDA blijft zich inzetten voor een gelijk speelveld binnen Europa op het terrein van regelgeving. Wij steunen de doelstelling die erop is gericht dat aan Zeeuwse bedrijven geen extra eisen worden gesteld die verder gaan dan de landelijke wet- en regelgeving.

De **voorzitter**. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Dit voorstel is helder onderbouwd. Dat is ook noodzakelijk omdat er in drie jaar tijd veel is gebeurd en er ook voor de komende drie jaar het nodige op de rol staat, zeker ook voor de provincie. In het voorstel worden de uitgangspunten van het bestaande beleidsplan beschreven. Het gaat daarbij om Zeeuwse kernkwaliteiten zoals rust, ruimte, karakteristiek landschap, natuur en cultuur. Het zijn zaken die wij moeten koesteren en versterken. Voorzitter, voor GroenLinks zal dit de meetlat zijn waarlangs straks elk beleidsvoorstel dient te worden gelegd.

Het is voorts een goede zaak dat gebruik wordt gemaakt van EU-subsidies. Alleen, géén subsidies om de subsidies --of het nu gaat om produceren, beleven of bloeien op land en zee, zo stelt GroenLinks-- maar het moeten de genoemde uitgangspunten zijn die leidend zijn. Daarop moet de provincie sturen.

Van belang is nu dat wij in de voorliggende tussentijdse kadernota echt heldere kaders stellen. Ik noem in dit verband enkele punten die er voor mijn fractie uitspringen. Al eerder zijn de bedrijventerreinen genoemd. Het aanpassen van regionale plannen vinden wij prima. Daar zal het college flink sturing aan moeten geven, zodat niet iedere gemeente gaat concurreren met de buurgemeenten. Als bedrijven willen verhuizen van kleine naar grote terreinen en daarvoor een zetje in de rug krijgen, vinden wij dat prima. Uitbreiding van bestaande kleine terreinen blijft op beperkte schaal mogelijk, zo wordt in het voorstel gesteld. Daar zien wij dan weer wat minder in, voorzitter. Liever zouden wij gebruikmaken van bestaande terreinen,

met het toepassen van herstructurering waar dat noodzakelijk is. Hoe ziet het college deze insteek?

Voorzitter. De stelling dat boeren bij hergebruik van opstallen zelf moeten zorgen voor sloop van overbodige schuren, wordt door ons onderschreven. In de stukken wordt in dit verband gesproken over een fonds voor verwijderingsbijdragen, om verpaupering te voorkomen, maar het is niet helemaal duidelijk hoe het college hier tegenover staat.

Wat de recreatiewoningen betreft is mijn fractie tegen het verkwanselen van kernkwaliteiten. Al vaker is er onderzoek gedaan waaruit naar voren is gekomen dat er nú al in Zeeland te veel recreatiewoningen zijn. In de commissie hebben wij gesteld dat wij openstaan voor eventuele duurzame nieuwbouw, maar niet eerder dan dat de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad goed is bekeken, terwijl de omgeving niet mag worden aangetast. De provincie heeft aangegeven dat zij per item begeleidend of sturend wil nagaan hoe zij moet optreden. Wij onderstrepen dat hier inderdaad sturend moet worden opgetreden.

Over de zonneparken hebben wij in de commissie al uitspraken gedaan. Enerzijds zijn wij, als voorstanders van duurzame energie, voor deze parken; anderzijds willen wij het landschap niet verkwanselen. Ik kom hierop --en op de hierover ingediende motie-- in tweede termijn terug.

Voorzitter, als gevolg van het vervallen van de melkquota denkt 30% van de veehouderijbedrijven aan uitbreiding. GroenLinks is daarvan geen voorstander. Ons inziens dient de provincie er streng op toe te zien dat uitbreiding alleen geschiedt wanneer ook het grondareaal wordt uitgebreid. Bovendien dient er diervriendelijk te worden gewerkt. Wij willen zeker géén nieuwe bedrijven, ook niet waar het gaat om een uitzondering voor bedrijven met meer dan anderhalve hectare, zoals nu wordt gesteld. GroenLinks vindt dat intensieve veehouderij niet past in het Zeeuwse landschap. Wél is het goed om ruimte te bieden aan kleinschalige biologische landbouw.

Voorzitter. Ook over "Licht in duisternis" hebben wij al iets gezegd. Wij hebben voorgesteld om dit te handhaven, maar in de commissie proefden wij dat daarvoor geen meerderheid te vinden was. Daarom laten wij dit nu rusten.

Het behoud van de kustlijn heeft GroenLinks in haar vaandel staan. Nu de rijksoverheid de kustveiligheid nog als enige norm hanteert, ontstaat hierover meer discussie. De heer Bierens heeft erop gewezen dat er ook nog natuurwetgeving is. Verwezen kan worden naar de EHS en Natura 2000 die nog enige bescherming bieden, maar provincie en PCO bepleiten dat in het aangepaste Omgevingsplan ruimte wordt geboden voor bebouwing in recreatieve hotspots. Welnu, daar staat GroenLinks huiverig tegenover, voorzitter. Wij

willen geen aantasting van de kustlijn en zijn voorstander van het "oude" beleid: kijk niet alleen naar het aspect veiligheid, maar ook naar een optimale inrichting van ruimte en natuur. Het is tegen die achtergrond goed dat er nu zo snel mogelijk een Kustvisie wordt opgesteld. Ook op dit onderwerp kom ik in tweede termijn terug.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. De heer Temmink stelt dat intensieve veehouderij niet in ons landschap past. Mag ik eens zijn definitie van "intensieve veehouderij" vernemen?

De heer **Temmink** (GL). Ik heb in dit verband gesproken over het Zeeuwse landschap. De woorden "intensieve veehouderij" zeggen het al: de mensen zijn er intensief mee aan het werk. Dat heeft niet te maken met extensief werken op prairies of andere vrije uitloopgebieden. Het is een intensief gebeuren, niet alleen arbeidsintensief maar ook intensief voor de dieren, in kleine ruimten.

De heer **Van Burg** (SGP). Volgens mij, voorzitter, is de definitie tegenwoordig in Nederland als volgt: intensief is grondgebonden. Grondgebonden is in dit verband heel wat anders dan de heer Temmink voor ogen heeft. Het is heel lang geleden dat er hier "prairies" waren...

De heer **Temmink** (GL). Ik hou van geschiedenis. Wellicht is die term daarop gebaseerd... Afgezien daarvan ben ik van oordeel dat de combinatie van intensieve veeteelt en Zeeland niet past. Bovendien heb ik al gezegd dat áls er al sprake moet zijn van uitbreiding van intensieve veehouderij --ik denk hierbij aan melkvee-- dit alleen kan wanneer ook het grondgebied wordt uitgebreid.

De heer **Van Burg** (SGP). Als u dit standpunt handhaaft en als dat standpunt wordt gevolgd, zijn binnenkort de biologische kippenboeren hier klaar...

De heer **Temmink** (GL). Wij hebben het in de commissie al gehad over vrije uitloop en intensieve pluimveehouderij. Het is een interessante discussie maar gelet op mijn beperkte spreektijd laat ik het hierbij.

De heer **Willems** (50+). Voorzitter. Mijn fractie mist in dit voorstel een duidelijk provinciaal beleid voor de grootschalige recreatie die op ons afkomt. Het lijkt erop dat gemeenten zélf kunnen bepalen wat er in de recreatieve sector wordt gebouwd; het provinciale bestuur staat wat dit betreft min of meer aan de zijlijn. Zeeland is een groen-blauwe provincie en dat hebben recreatie-exploitanten en projectontwikkelaars inmiddels ook ontdekt. De recreatie moet geëxploiteerd worden. Grootschalige projecten zijn in de maak om aan een zogenaamde vraag te kunnen voldoen. Er zijn plannen om bij de

Brouwersdam op opgespoten eilanden luxe bungalows te bouwen. In het Veerse Meer wil men een torenhoog hotel laten verrijzen. In het Vlissingse Nollebos, een uniek stukje natuur, wil men meer dan 200 vakantiebungalows bouwen, terwijl er 500 meter noordelijker een braakliggend stuk grond ligt. Mijn fractie is uiteraard niet tegen het stimuleren van de recreatieve sector. Zij ziet graag dat in onze provincie werkgelegenheid wordt gecreëerd. Immers, dat is goed voor de leefbaarheid en voor het tegengaan van krimp, maar of dat moet gebeuren met dergelijke megaprojecten, daarover hebben wij onze twijfels.

Voorzitter. Zeeland is landschappelijk uitermate geschikt voor het faciliteren van vakanties, water- en dagrecreatie. Toeristen vinden in Zeeland wat ze zoeken: rust, water, mooie stranden en evenwicht tussen natuur en accommodaties. Dit alles dreigt te worden aangetast door de genoemde nieuwe grote projecten. Niet alleen de rust, ook de kustlijn en het landschappelijke karakter zullen zwaar onder druk komen te staan. Willen wij dit als Zeeuwen? Willen wij hiervoor, als Zeeuwse politiek, verantwoordelijk zijn? Mijn fractie vraagt college en Staten om zich op te stellen als een goed rentmeester en om de intrinsieke natuurwaarden van Zeeland te koesteren en te bewaken. Wij zouden graag zien dat, vóór deze megaplannen worden uitgevoerd, grondig onderzoek wordt gedaan naar de schadelijke effecten ervan voor natuur, omgeving en rust.

Zeeland trekt de laatste jaren veel toeristen uit België. Waarom denkt men dat de Belgen zo graag naar onze provincie komen? Dat komt, voorzitter, omdat hun eigen kust ongebreideld is volgebouwd. Laten wij voorkomen dat dit ook in Zeeland gebeurt. Bovendien hebben wij onlangs kunnen lezen dat uit onderzoek is gebleken dat vakantiegangers weer willen kamperen en de voorkeur geven aan kleinschalige accommodaties; zij laten de grote parken juist links liggen. Mijn fractie is zeker niet tegen uitbreiding van faciliteiten voor toerisme en recreatie, maar pleit ervoor dat wij ons gezond verstand gebruiken, ons hoofd niet op hol laten brengen door investeerders die alleen de euro's in eigen zak horen rinkelen en geen rekening houden met ons, als bewoners, en geen rekening houden met de natuurwaarden van ons mooie Zeeland.

Voorzitter. Gemeenten zijn geneigd naar het eigen belang te kijken en kunnen daarbij het algemeen belang uit het oog verliezen. Daarom moet de provincie de regie kunnen houden. Wij dienen een motie in, mede gesteund door de fracties van GroenLinks, Zeeland Lokaal en de PvZ, om in het Omgevingsplan op te nemen dat projectontwikkelaars niet zomaar plannen kunnen ontwikkelen en uitvoeren, zonder onderzoek naar landschappelijke schade en effecten voor de

leefomgeving. Voorzitter, laten wij Zeeland niet ten prooi laten vallen aan het kortetermijndenken.

De **voorzitter**. Door de leden Willemse, Temmink, Faasse en Babijn is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

overwegende dat:

- op 2 juni 2015 aan Provinciale Staten het statenvoorstel Kadernota herziening Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 is toegezonden;
- deze nota ook zodanig zou kunnen worden geïnterpreteerd dat zij ruimte laat en geeft voor het verwezenlijken van grote recreatieparken ("Roompottisering") waarbij omgeving, kwetsbare gebieden, zwaar onder druk komen te staan;
- de nieuwe rijkswetgeving weliswaar primair de gemeente aanwijst als vergunningverlenende instantie maar dat de provincie haar regievoerende taak heeft behouden;
- bij het plannen en verwezenlijken van dergelijke grote recreatieve projecten de provincie bij de vergunningverlening actief betrokken is en/of wordt, om aantasting van landschappelijke en cultuur-historische kwaliteiten te voorkomen;
- men zuinig moet zijn op de kust, als onderdeel van het waardevolle Zeeuwse landschap;
- zorgvuldig moet worden omgegaan met rust en ruimte als paradepaardjes van Zeeland;

van oordeel dat:

- het ontwikkelen van de kustvisie voor Zeeland over bebouwing op en rond het Zeeuwse kustfundament, een voornemen is en nog verder uitgewerkt dient te worden;
- een onomkeerbare situatie ontstaat als de bebouwing eenmaal is ingezet, ook als deze leidt tot ongewenste aantasting van de kust;
- het Omgevingsplan 2012-2018 in die zin moet worden aangepast dat duidelijker wordt omschreven hoe de kernkwaliteiten kunnen worden gewaarborgd, om te voorkomen dat er blijvende schade aan de omgeving, de natuur en het bestaande toeristische product wordt toegebracht;
- voor de planning en uitvoering van grote recreatieprojecten eerst voldoende onderzoek zal moeten plaatsvinden om de effecten hiervan op het leefmilieu ter plaatse en verstoringseffecten op de leefbaarheid van de directe omgeving te kunnen constateren, waarbij in de nabijheid van het betreffende project verevend dient te worden;
- het in het belang is van inwoners en toeristen dat de provincie een leidende rol neemt om ongewenste situaties rondom de kustbebouwing te voorkomen;

spreken uit dat:

- er, in afwachting van de Kustvisie 2018, strikt op wordt toegezien dat er geen sluipende en onomkeerbare projecten en activiteiten in gang worden gezet en/of worden ontwikkeld, en bebouwing aan de Zeeuwse kust op en rond het kustfundament niet toe te staan voordat een provinciale Kustvisie zorgvuldig is geformuleerd;
- het college in het beleidsvoorstel, volgend op de kadernota herziening Omgevingsplan, de bescherming van de omgeving van recreatieprojecten zodanig vormgeeft dat geen blijvende schade aan de omgeving, de natuur en het toeristische product wordt toegebracht;
- maatregelen moeten worden getroffen die controle en handhaving van dit besluit mogelijk maken;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Zeeland is Land in Zee. Iemand die dat economisch uitstekend heeft "uitgenut", is de machtigste man van Zeeland. Ik vraag mij af: wat heb ik nu gemeen met Henk van Koeveringe? Wij komen allebei uit het onderwijs; wij hebben allebei op een camping in Kamperland gewerkt. Ik heb daar wc's schoongemaakt en hij was schoonzoon van de eigenaar van een camping, later directeur. Inderdaad, hij is een stuk slimmer; verder houdt de gelijkenis op. Immers, ik sta hier en hij zit ergens anders. Hij heeft het voor elkaar want zijn businessplan voor verblijfsrecreatie is omarmd door de provincie. Dat is gewoon provinciaal beleid. Ik vind dat knap en ik heb er respect voor.

Niettemin moeten wij ons afvragen of al die recreatieparken met centrale voorzieningen --men moet zijn bestedingen doen op het terrein; het maakt wat dat betreft niet uit of je nu in Zeeland, ergens in Noord-Holland of in Duitsland bent-- nou datgene zijn waarop wij in Zeeland zitten te wachten. Met enige trots is begin dit jaar gezegd dat er 2100 woningen worden bijgebouwd --ik meen dat dat het aantal is-- maar wat ons betreft mag het daar wel bij blijven. Wij zien hier geen toevoeging meer aan de kwaliteit van onze kustlijn. Bovendien is het belang hiervan voor kleinere ondernemers bijna nihil. Als je met het grote bedrijf Roompot zaken doet, weet je dat je een goede omzet hebt, maar over je winst moet je je zorgen maken.

Daarnaast speelt een rol dat vraag en aanbod uit elkaar lopen. Uit het aanbod zou de vraag moeten volgen. Op dit moment investeert men graag in recreatief onroerend goed omdat dat wordt gezien als een mogelijkheid om een behoorlijk rendement te realiseren, maar uiteindelijk

zal dit ertoe leiden dat er op andere plekken leegstand ontstaat. Welnu, daar zitten wij niet op te wachten. Vandaar dat wij graag motie nr. 3 onder de aandacht van de Staten brengen.

Voorzitter. Deze kadernota zit goed in elkaar. Wij zijn blij met de aandacht voor kleinschalige woningbouw. Echter, wat een beetje wringt, is het verhaal over de zonnepanelen. Het lijkt erop dat men elkaar op dit terrein wil overbieden. Iedereen wil wat dit betreft de beste, de eerste zijn. Het voor 114% opwekken van zonne-energie moet mogelijk zijn... Het lijkt wel of dit een doel op zich is. Welnu, een tandje minder mag misschien wel. In elk geval moet er worden gekozen voor slimme oplossingen. Laten wij hierdoor niet verblind worden. Ik zou de collega's van D66 de suggestie willen voorleggen om ook eens te denken aan zonnepanelen op infrastructurele werken. Ik denk dat panelen daar, wat het uitzicht betreft, geen kwaad kunnen.

Voorzitter. Er is verwezen naar de situatie aan de Belgische kust. Ik denk dat de Belgische kustlijn ongeveer zo lang is als die van Noord-Beveland bij eb. Dit leidt tot de conclusie dat wij bijzonder veel mogelijkheden hebben, maar ook dat wij hier zuinig op moeten zijn, met name op de plekken die sterk in het oog springen. Wij denken dat deze kadernota daarvoor houvast biedt.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Deze kadernota heeft als doel om meer inzicht te bieden in beleidsonderdelen en om keuzemogelijkheden in beeld te brengen met betrekking tot onderwerpen die in aanmerking komen voor herziening. In 2013 heeft de provincie een prognose opgesteld voor de behoefte aan regulier bedrijventerrein in de periode tot 2023. In het maximale scenario wordt er dan gesproken over 13 hectare per jaar. Voor de periode daarna is een afnemende behoefte voorzien. Het totale actuele Zeeuwse aanbod is ongeveer 200 hectare. Er is dus sprake van een overaanbod. Wat de PVV-fractie betreft is het simpelweg door gemeenten laten schrappen van het teveel aan grond --beter gezegd: afboeken-- nogal wat. Daarmee leg je nogal wat neer bij die gemeenten. Wij zouden graag op dit punt nog een toelichting van de gedeputeerde krijgen.

In verband met de beoogde herstructurering van bedrijventerreinen wordt gesproken over een Herstructureringsfonds. Op zich zien wij dit als een mooi streven. Echter, wij vragen de gedeputeerde om eens aan te geven hoe groot zij de haalbaarheid van een dergelijk fonds acht, mede gelet op de bijdrage die wordt gevraagd van de Zeeuwse gemeenten. Gesproken wordt over de mogelijkheid om voor dit fonds geld uit Brussel te halen. Welnu, het mag bekend zijn dat de PVV van oordeel is dat Nederland te veel geld naar Brussel brengt. Met andere woorden: elke euro die wij uit Brussel terug kunnen halen, juichen wij toe.

Kijkend naar de vergunningverlening en de handhaving op milieugebied, vragen wij aandacht voor het volgende. In de praktijk blijkt --wij kunnen het lezen in de voorliggende nota-- dat bedrijven in andere Europese landen de EU-richtlijnen niet zo snel en niet in die mate naleven als in Nederland gebeurt. In Europa is een tendens gaande waarbij de regels minder streng worden, maar over het algemeen is Nederland graag het netste jongetje van de klas. Wat de PVV betreft zou dat nu eens moeten stoppen. Immers, dit verstoort het gelijke speelveld. Wij zijn dan ook blij met de opmerking van de gedeputeerde dat dit nu juist bij de verdere uitwerking het doel is: een gelijk speelveld.

Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat met deze kadernota een goede insteek is gekozen. Zij kan dan ook met dit voorstel instemmen.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Toen ik "nul" was, kwam ik naar Zeeland, niet om er te wonen maar als toerist, om er op vakantie te gaan. En dat beviel, niet alleen mij maar vooral ook mijn ouders, in een kleine arbeiderswoning, met een gepotdekseld schuurtje en een verpauperd maar kenmerkend varkenskot in de achtertuin. Ik ontmoette er de inwoners, haalde aardappels bij de boer en zuivel bij de lokale ondernemer. Wij kenden hen en zij kenden ons. Als jong kind, dat er even uit wilde, liep ik naar de kust, de dijk, om daar uit te kijken over het water en om rust, ruimte en groen op te zoeken.

Vanaf dat moment wist ik al dat ik daar wilde wonen. Vaak kwam ik met de bus en ging ik voor postzegels naar het postkantoorje als ontmoetingsplek waar de nieuwtjes werden uitgewisseld. Ik liep dan langs een bankje waar de ouderen van het dorp op vaste tijden gingen zitten praten en kijken. Vis kon je halen bij de visafslag. De Rusthoeve is daar, in Colijnsplaat, gegroeid als voorbeeldbedrijf op het terrein van kennisontwikkeling met betrekking tot de landbouw, ook duurzame landbouw, midden in de praktijk.

Er is veel veranderd; er is veel gebeven. Zevenentwintig jaar lang brachten wij daar, in het dorp aan de kust Colijnsplaat, onze vakantie en vele weekends door. Er was dus ieder jaar voldoende reden om er terug te keren als toerist: een mooi landschap, een samenleving waarin mensen elkaar helpen en waar de economie niet ten koste gaat van alles. Voorzitter, dat vindt de SP belangrijk. Zeeland is een provincie om trots op te zijn. Dat is iets, voorzitter, dat de Zeeuwen meer zouden mogen doen. Het is een provincie die nog veel dingen heeft, waaronder een mooi landschap en waarden die in andere provincies verloren zijn gegaan.

Voorzitter. Ik ben geen Zeeuw. Ik kom uit Den Haag maar koos ervoor om daar niet te blijven, niet in de provincie Zuid-Holland, omdat het een volgebouwde, drukke provincie is, in schril contrast

met Zeeland. Tegen die achtergrond wil ik drie zaken naar voren brengen. Als ervaringsdeskundige weet ik waarom wij, als toeristen, naar Zeeland kwamen, en met ons vele anderen. Op aankomst- en vertrektijden stond het verkeer op de wegen vaak vast, maar toch kwamen wij zoveel jaren achtereenvolgend terug. De wegen werden aangepast en de doorstroming van het verkeer werd beter. Dat noemen we "ontwikkeling", maar de vele jaarlijks terugkerende toeristen komen voor datgene wat ze hier nu vinden. Deze vaste gasten zijn goed voor 1.925.000 overnachtingen per jaar. Wat de buitenlandse gasten betreft is dat aantal nog niet bekend.

Onderzoek loopt naar de behoeften en wensen van alle vaste gasten. Dat is een goede reden om niet overhaast te werk te gaan. Zij zijn juist door de continuïteit zo belangrijk voor de economie. Bovendien zijn het potentiële toekomstige bewoners. Voor hen is heel Zeeland, zoals het is, één grote hotspot. Zijn er dan nog andere hotspots nodig? Wist u, voorzitter, dat natuur en landschap heel vaak de keuze van een vakantiebestemming bepalen? Zeeland heeft toeristen en haar inwoners veel te bieden. Natuur en landschappen hebben wij. Het nog meer beleefbaar maken daarvan is de uitdaging, volgens het Kenniscentrum Kusttoerisme. Ook daarmee creëer je werkgelegenheid.

Rust en ruimte, samenleving en landschap... Niet voor niets is er jarenlang zoveel moeite voor gedaan om dat te behouden en zó te ontwikkelen dat Zeeland een mooie provincie blijft. Daar zit kennis achter; daar is en wordt hard aan gewerkt. Dat is dus geen stilstand, dat is ontwikkeling op grond van een langetermijnvisie die andere provincies hebben laten liggen. Wat eenmaal verdwenen is, krijg je niet zomaar weer terug.

De afbakening van uitbreidingen van bedrijven --ik noem het als voorbeeld-- is belangrijk voor het platteland. Wat nodig blijft, is oog voor erfgoed en landschap. Visie op de landbouw, ook de biologische, agrarische ontwikkeling, duurzame energie; het Omgevingsplan bevat heel veel. Het gaat om een langetermijnvisie waarmee de provincie Zeeland zeker op het goede spoor zit, en waaraan inwoners, toeristen, agrariërs, natuur en Zeeuwse ondernemers wat hebben.

En dus, voorzitter, is het niet nodig om ons zand in de ogen te laten strooien door projectontwikkelaars die zeggen dat Zeeland verder ontwikkeld moet worden om hier de economie te stimuleren. Het behoud van een mooie kustlijn is een grote waarde voor Zeeland, toeristen en inwoners. Het bebouwen van de kust is een hot item. Ik denk aan de signalen in verband met plannen, zoals die voor het Nollebos, aan het verschijnen van grote recreatieparken langs de kust, zelfs aan het Nationaal Park Oosterschelde. Er zitten volgens de ZMF veertig plannen in de

pijplijn, van Cadzand tot Hellevoetsluis. Dat raakt de inwoners en tast de kust aan. Nogmaals, wat verdwijnt zal niet zomaar meer terugkomen. Een "Knokkisering" van de kust is onwelkom.

Provinciale sturing is nodig, voorzitter. Wij laten toch niet zomaar die mooie kust gebruiken door projectontwikkelaars die verder trekken als ze niets meer kunnen verdienen? Waar eerst lokale ondernemingen zijn begonnen, zijn er nu investeringsmaatschappijen die erop uit zijn om een goed rendement op hun kapitaal te krijgen. Zij hebben nu een meerderheidsbelang in belangrijke recreatie-ondernemingen. Er is al sprake van scheefgroei; het aanbod aan recreatiewoningen is groter dan de vraag. Het zou zoveel beter zijn om de leegstand en verpaupering van bestaande recreatieparken aan te pakken. Knap ze op en maak dáár een kwaliteitsslag; maak ze niet groter maar zorg voor goede landschappelijke inpassing. Ook op die manier wordt werkgelegenheid behouden.

Ik citeer het genoemde kenniscentrum: "Huidige investeringen leiden vooral op de korte termijn tot een toename van het toeristische bezoek en de werkgelegenheid". Op de korte termijn, voorzitter; zodra het nieuwtje eraf is, zal de toerist zijn interesse in deze gestandaardiseerde accommodaties verliezen. Vervolgens resteert een kust die is volgebouwd met vastgoed. Het bebouwen van de kust en het kustfundament moet niet zomaar kunnen. Dit gaat verder dan een gemeentelijke beslissing. Een provinciale Kustvisie is nodig om te reageren op korte termijnplannen. De provincie heeft wat dit betreft de nodige kennis en dient zelf de regie op te pakken en een langetermijnvisie te ontwikkelen, met inspraak van inwoners, ondernemers én kennisorganisaties met betrekking tot natuur en toerisme. Ik denk hierbij ook aan de landschappelijke inpassing van schuren en bedrijven op het platteland. De leefbaarheid is een groot goed. Wij hebben niets aan wegtrekkende bewoners.

Voorzitter. Zonne-energie is een kansrijke ontwikkeling. Het opwekken van deze energie door middel van het plaatsen van zonnepanelen op daken is een goede manier om te voorzien in duurzame energie. De SP vindt het wenselijk dat dit wordt gestimuleerd, maar er zijn wél richtlijnen nodig. Zonnepanelen op daken kunnen vaak vergunningvrij worden geplaatst. Het gebruik van zonne-energie is een particuliere aangelegenheid, maar het plaatsen van de panelen is te vergelijken met het herinrichten van daken. Er zijn in Zeeland goede voorbeelden te zien van zonnepanelen die passend op daken zijn geplaatst zonder het beeld ingrijpend te veranderen.

Echter, er zijn ook talrijke voorbeelden van panelen die minder geschikt zijn geplaatst en die in het landschap tot een verstorend en ongewenst beeld leiden. Dit herinrichten van daken is niet aan

banden gelegd en ongewild ontstaat er, door gebrek aan bouwkundig inzicht, een woud aan zonnepanelen, soms kriskras over daken verspreid. Het beeld in het landschap wordt hierdoor veranderd, waardoor het aan schoonheid inboet. Dit kan zelfs het woonplezier voor omringende bewoners en toeristen bederven. Mijn fractie is vóór duurzame energie maar vindt verrommeling door misplaatsing van panelen op daken een ongewenste ontwikkeling voor het beeld in het landelijke gebied of in historisch waardevolle kernen. Mijn fractie dient tegen deze achtergrond een motie in.

Voorzitter. De kust van Zeeland is uniek en biedt aan velen rust en ruimte. Terecht wordt in de kadernota gesproken over het ongerepte karakter van de kust, dat bijzonder waardevol is. Ontwikkelingen met betrekking tot bebouwing van de Zeeuwse kust en veranderend beleid van de rijksoverheid, waarbij de nieuwe Beleidslijn Kust van start gaat, maken een nieuw te ontwikkelen Kustvisie nodig. Omdat sommige ontwikkelingen met betrekking tot bebouwing van de kust snel kunnen gaan, is het nodig om hierop te anticiperen. Nu het Omgevingsplan wordt herzien, is dit het moment om --voorafgaand aan het opstellen van de Kustvisie-- tijdelijke maatregelen te treffen. Ook met betrekking tot dit onderwerp dienen wij een motie in.

De voorzitter. Door het lid Tuinder zijn de volgende twee moties ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

overwegende dat:

- *er in 2016 een nieuwe situatie ontstaat door veranderend beleid van de rijksoverheid, waarbij de nieuwe Beleidslijn Kust van kracht wordt;*
- *er diverse signalen zijn dat er plannen zijn voor bebouwing op en rond de Zeeuwse kust;*
- *we zuinig moeten zijn op de kust, als onderdeel van het waardevolle Zeeuwse landschap;*
- *we zorgvuldig moeten omgaan met dit stuk rust en ruimte, als paradepaardje van Zeeland;*
- *het ontwikkelen van een Kustvisie voor Zeeland over bebouwing op en rond het Zeeuws kustfundament een voornemen is en nog uitgewerkt dient te worden;*
- *een onomkeerbare situatie ontstaat als bebouwing eenmaal is ingezet, ook als deze leidt tot ongewenste aantasting van de kust;*
- *het in het belang is van inwoners en toeristen dat de provincie een leidende rol neemt om ongewenste situaties rondom kustbebouwing te voorkomen;*

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- *bebouwing aan de Zeeuwse kust op en rond het kustfundament niet toe te staan voordat een provinciale Zeeuwse Kustvisie is geformuleerd;*
- *dit op te nemen in de kadernota herziening Omgevingsplan;*
- *maatregelen te treffen die controle en handhaving van dit besluit mogelijk maken;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 4.

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeen op 3 juli 2015;*

overwegende dat:

- *duurzame energie met zonnepanelen een goede ontwikkeling is;*
- *het niet wenselijk is voor bewoners en toeristische sector dat het beeld in het cultuurlandschap van Zeeland wordt verstoord als gevolg van storend geplaatste zonnepanelen die het beeld aantasten;*
- *het toepassen van zonnepanelen op daken dus om richtlijnen vraagt voor de plaatsing ervan op daken;*
- *beleid hiervoor op dit moment ontbreekt;*

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- *een visie op te stellen ten aanzien van de inrichting van zonnepanelen op daken om het beeld in het waardevolle cultuurlandschap van Zeeland te bewaken;*
- *maatregelen te nemen zodat panelen die op daken in het landschap van Zeeland worden geplaatst, niet leiden tot ongewenste beeldbepalende verrommeling van dat landschap;*
- *zich actief in te zetten om voorwaarden te stellen aan de plaatsing van zonnepanelen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 5.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, beste collega's, aanwezigen, kijkers thuis. In hoofdlijnen is er sprake van een prima voorstel, waar wij achter kunnen staan. Wij hebben niettemin een paar puntjes van kritiek die wij graag aangepast zouden zien en daarom hebben wij, samen met de fractie van 50+, een motie ingediend met betrekking tot de kustbebouwing.

Daarnaast is er de kwestie van de zonne-energie. Het is algemeen bekend dat de PvZ een tegenstander is van windturbines. Die draaien op subsidie. Je moet ook eens ergens vóór zijn. Welnu, wij zijn voor zonne-energie. Wat dat betreft kan men dus op onze steun rekenen.

Voorts dien ik een amendement in dat betrekking heeft op het agrarisch vastgoed.

De **voorzitter**. Door het lid Babijn is het volgende amendement ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeen op 3 juli 2015;*

constaterende dat:

- *het proces van bedrijfsbeëindiging in de agrarische sector al vele jaren gaande is;*
- *desondanks de problematiek van leegstaand agrarisch vastgoed op dit moment beperkt is;*
- *er geen reden is om aan te nemen dat dit probleem ineens toeneemt als het proces van bedrijfsbeëindiging in de agrarische sector op dezelfde voet voortgaat;*
- *zolang het vastgoed bewoond is, het onderhoud over het algemeen gegarandeerd is;*
- *zolang de woonfunctie dus behouden blijft, verpaupering van agrarisch vastgoed (op grote schaal) niet te verwachten is;*
- *de veronderstelling dat omschakeling van een agrarische naar een woonfunctie leidt tot een waardetoeename van de woning, een onjuiste is;*
- *er dus ook geen sprake is van een meerwaarde die kan worden ingezet voor de sloop van "overtollige" bebouwing;*
- *bebouwing op een voormalige agrarische bedrijfslocatie ook waarde heeft na omschakeling van een agrarische naar een woonfunctie;*

overwegende dat:

- *de Provinciale Commissie Omgevingsbeleid Zeeland (PCO) twee mogelijke problemen voorziet ten aanzien van agrarisch vastgoed: ten eerste mogelijke verpaupering van bebouwing op voormalige bedrijven en ten tweede toename van mogelijkheden voor wonen in het buitengebied in vrijkomende boerenwoningen met als gevolg mogelijk leegstand in de kernen;*
- *verpaupering kennelijk geen groot probleem is;*
- *voor zover dit een probleem is, de eigenaar zelf het meeste belang heeft bij het in goede staat houden of brengen van zijn eigendom;*
- *onderstaande passage ook niet leidt tot minder leegstand in de kern;*
- *onderstaande passage dus geen enkel probleem oplost;*
- *het dus absoluut ongewenst is om hier met uitgebreide regelingen onnodige stroperigheid te introduceren;*
- *onderstaande passage leidt tot een onnodige inbreuk op eigendomsrecht;*
- *dit leidt tot het voorstel om de hierna volgende passage op blz. 20 van het voorstel te schrappen:*

Agrarisch vastgoed.

Om te voorkomen dat het probleem van leegstaand agrarisch vastgoed nog verder toeneemt, wordt voorgesteld agrariërs zelf verantwoordelijk te maken voor sanering van hun agrarische opstallen bij beëindiging van de agrarische bedrijfsvoering (optie 2). Bij omschakeling van een agrarische naar een woonbestemming neemt de waarde van de woning toe. Deze meerwaarde kan worden ingezet voor de sloop van overtollige bebouwing. Zolang de agrarische bestemming niet wordt omgezet, is sloop niet verplicht. Door deze optie te kiezen, wordt de agrarische sector niet beperkt.

besluiten om in te stemmen met de gewijzigde kadernota herziening Omgevingsplan Zeeland 2012-2018.

Dit amendement krijgt nr. 6.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Het betoog van de heer Babijn is gebaseerd op een extrapolatie van de huidige situatie: het is met betrekking tot de leegstand van agrarische gebouwen nogal meegevallen en dus zal het ook in de toekomst wel meevallen. Hoe kan hij hiervan zo zeker zijn? Ik wijs erop dat de nog actieve boeren aan het vergrijzen zijn. Je kan dus verwachten dat ze op enig moment abrupt stoppen. Misschien wordt vervolgens de grond wel verkocht, maar die gebouwen niet.

De heer **Babijn** (PvZ). Wij hebben dit natuurlijk kortgesloten met de ZLTO en andere belanghebbenden. Dit is een proces dat al vele jaren loopt; het is geen kwestie van vandaag op morgen. Wij baseren onze aannames op de geschiedenis die hieraan vooraf is gegaan. Nogmaals, wij menen dat hier een oplossing wordt aangedragen voor een niet-bestaande problematiek.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Volgens mij leeft deze kadernota in alle twaalf fracties. Dat ik over dit stuk overwegende positieve reacties heb gehoord, doet mij goed. Immers, daarin is veel tijd en energie gestopt, en het gaat ergens over. Deze nota betreft een zeer brede herziening van het Omgevingsplan.

Ik meen dat de bijdragen van de fracties zich op bepaalde onderwerpen toespitsen, met name zonne-energie, kustbebouwing en agrarisch onroerend goed. Ik zal trachten om per fractie op naar voren gebrachte vragen en opmerkingen te reageren.

Ook de fractie van de PvdA is ingegaan op het onderwerp kustbebouwing. Voorzitter. Ik heb al eerder toegezegd dat wij een Kustvisie gaan ontwikkelen. Die visie wordt samen met de hierbij betrokken partijen opgesteld, waarbij kan worden

gedacht aan milieuorganisaties, terreinbeheerders, recreatiesector, gemeenten enz. Ik heb begrepen dat in Zuid-Holland een Kustvisie is opgesteld door alleen de terreinbeheerders en de "groene" partijen. Welnu, ik denk dat dat niet goed is. Wij moeten in Zeeland gezamenlijk tot een Kustvisie komen, als onderlegger voor het nieuwe Omgevingsplan, vanaf 2018.

Voorzitter. Tot die tijd hebben wij het vigerende Omgevingsplan 2012-2018 ten aanzien waarvan er nu een herziening voorligt die er met betrekking tot de kustbebouwing in voorziet dat wij de rijksregels, zoals ze per eind 2015 gaan vervallen, gaan overnemen. Dat doen wij voor bebouwing op het strand en in het kustfundament, terwijl wij de regels met betrekking tot de hotspots willen houden zoals ze waren. Met andere woorden: geen strengere regels toepassen voor de hotspots waarvan wij hebben gezegd: daar is uitbreiding mogelijk. Als die uitbreiding niet voldoende gekaderd is, is dat een element dat wij kunnen betrekken bij het beleidsplan --de voorliggende kadernota is daarvan een voorloper-- en de verordening die nog komt. Als blijkt dat kwaliteitseisen moeten worden opgenomen, kan dat altijd nog in deze verordening. Op dit moment gaat het om de kaders waarmee wij de inspraak in willen en ten aanzien waarvan wij maatschappelijke organisaties willen consulteren. De conclusie kan zijn dat er niets verandert met betrekking tot de bebouwing in het fundament. Immers, daarvoor nemen wij de rijksregels over. Daarmee voorkomen wij dat er in de periode die wij nodig hebben om de rijksregels in te passen in het nieuwe Omgevingsplan, dingen gebeuren die wij niet willen.

Een andere opmerking van de PvdA-fractie betreft de PAS, een bijzonder ingewikkelde materie. Voorzitter. Met het rijksbeleid, zoals het sinds 1 juli geldt, wordt voorkomen dat er nieuwe PAS-gebieden gaan ontstaan. Er wordt gemonitord, er wordt verslag gedaan en er wordt op toegezien dat er geen nieuwe PAS-gebieden bijkomen. Sterker nog, ons is er alles aan gelegen om de PAS-boekhouding te doen afnemen.

Onder meer door de VVD-fractie is gesproken over "Belgische toestanden". Voorzitter. Ook op deze plaats wil ik afstand nemen van woorden die erop zouden kunnen duiden dat wij aan de Zeeuwse kust dergelijke toestanden hebben of zouden krijgen. Dat werp ik verre van mij. Het is niet zo en het wordt niet zo. Wij hebben een vele kilometers lange kust, een door zeer veel toeristen zeer gewaardeerde kust die ook voor onze eigen inwoners van groot belang is, en dat moeten wij zo houden. Hierover kunnen wij niet van mening verschillen.

"Belgische toestanden", "Verroompottisering"... Voorzitter, het zijn woorden die niet bij Zeeland passen. Nogmaals, ik neem

daar afstand van en ik vind het een goede zaak dat ook de VVD-fractie dat heeft gedaan. Het is écht niet aan de orde, en ik vind ook dat dit een bijzonder negatieve uitstraling heeft voor de ondernemers die in Zeeland heel goed werk hebben gedaan en nog doen. Het is daardoor dat wij een zo goed toeristisch product hebben. Misschien ben ik nu wat emotioneel, voorzitter, maar dat mij dit aan het hart gaat, zal men begrijpen.

De fractie van D66 heeft bijzondere aandacht gegeven aan de kwestie van de zonne-ergie en de zonnepanelen. Voorzitter. Ik meen dat wij het in Zeeland niet alleen van deze panelen moeten hebben. Wij hebben méér bronnen, water en wind, waarbij voorop staat dat wij duurzame energie verlangen. Bekijkt men het geheel van het beleid op dit terrein, dan blijkt dat er heel veel mogelijk is: zonnepanelen op daken, zonnepanelen op de grond enz. In de kadernota wordt wat dit betreft gesteld: kijk uit wat je doet. De ontwikkelingen op dit terrein gaan snel maar er is ook wetgeving en er zijn allerlei manieren om dingen wel of niet te doen. De kaders waarbinnen er kan worden gewerkt, moeten zorgvuldig worden opgesteld.

Gevraagd is of voor het plaatsen van zonnepanelen niet, mogelijk tijdelijk, gemeentelijke gronden kunnen worden benut. Voorzitter. Dat is misschien een prima idee, maar de vraag rijst hoe er dan moet worden omgegaan met gronden van de provincie en van projectontwikkelaars. Voor de provinciale overheid is het moeilijk om te zeggen: gemeenten mogen dit wel, maar projectontwikkelaars niet. Beschikbare gronden zijn er zéker binnen de in dit verband begrensde gebieden. Het is niet zo dat die zonneweiden allemaal buiten het begrensde gebied moeten. Er is voldoende ruimte en ook daar zijn er heel mooie herbestemmingsmogelijkheden. Ook binnen zo'n bestaand gebied is het mogelijk om crowdfunding en postcoderegeling toe te passen.

Ik zeg niet, voorzitter, dat dit geen goede ideeën zijn, maar het zijn wel mogelijkheden die verder moeten worden uitgewerkt, en dat is ook precies het doel van onze herziening. Er wordt pas op de plaats gemaakt, maar ontwikkelingen die er zijn, gebruiken wij om te leren en verder te kijken. Alle facetten, mogelijkheden en onmogelijkheden worden afgewogen en het resultaat daarvan wordt in 2018 bij het nieuwe Omgevingsplan betrokken.

De heer **Schonis** (D66). Ik vind het positief dat u onze ideeën goed vindt, maar jammer dat u wil wachten tot 2018. Immers, de ontwikkelingen gaan snel. Ik snap wel waarom u zegt: waarom gemeentelijke of provinciale gronden wel en die van ontwikkelaars niet? Maar hoe kijkt u nu aan tegen het benutten van oude stortplaatsen en drinkwaterwingebieden? Dat zijn gebieden waar op

dit moment geen andere ontwikkelingen aan de orde zijn.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is nou juist het probleem. Wanneer je nu zegt dat het daar wél kan, zeg je ook dat een heleboel andere dingen niet mogen. Hoe houdbaar is dat dan? Ik herinner eraan dat de heer Van Burg zich heeft afgevraagd of het mogelijk is om met zonne-energie compensatie voor sanering te bereiken. Dat zijn allemaal heel prachtige doelen en mogelijkheden, zeker wanneer het om bedrijventerreinen gaat. Als gesteld wordt dat er bedrijventerreinen zijn die wij eigenlijk niet meer willen, rijst de vraag of dit een mogelijkheid is om bedrijventerreinen die wij wél willen, te creëren. Het zijn natuurlijk heel mooie opties --en dat onderschrijf ik ook-- maar ik pleit ervoor om niet nu, kop over bol, beleid te ontwikkelen en uit te voeren dat niet of niet voldoende is getoetst. Dat is mijn probleem met uw voorstel.

De heer Otte meent dat er met betrekking tot de zonnepanelen wel wat meer ambitie zou mogen zijn. Voorzitter, ik hoop dat ik ons beleid ten aanzien daarvan al duidelijk heb gemaakt, inclusief mijn opmerking over de bedrijventerreinen waarvoor dit eventueel een oplossing zou kunnen zijn. Dat gemeenten gronden hebben aangekocht, dat feit alléén is geen reden om daar zonnepanelen op toe te staan.

De complimenten, door de heer Van Burg voor de kadernota verwoord, neem ik graag in ontvangst. Dat is nu voor de tweede keer gebeurd, maar het is altijd goed om zoiets te horen. Ook ik vind dat het écht een goed stuk is. Misschien is het wat arrogant dat ik dit zeg, maar ik heb het stuk niet zelf gemaakt, dus het mág...

De **voorzitter**. U blijft er wél verantwoordelijk voor, gedeputeerde...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is waar.

De heer Van Burg heeft voorts een belangrijke vraag gesteld over de detailhandel. Voorzitter. Wij moeten dit aspect naar 2018 verschuiven omdat gemeenten op dit moment zelf nog nagaan hoe zij met hun detailhandel moeten omgaan. Het is ons inziens een goede zaak om samen met de gemeenten de Detailhandelsvisie onderdeel te maken van het Omgevingsplan-2018. Eerder is er een discussie geweest over de vraag of het hier zou moeten gaan om het Omgevingsplan of om de Economische Agenda en gebleken is dat er met betrekking tot het doorvoeren van de voorliggende kadernota onvoldoende tijd beschikbaar is om dit erbij te betrekken. Daarom zouden wij dit graag doorschuiven naar het nieuwe Omgevingsplan-2018.

De heer **Van Burg** (SGP). Als ik het goed begrijp, is de Detailhandelsvisie beschikbaar voordat het nieuwe Omgevingsplan er komt, zoals ook het geval is met betrekking tot de Kustvisie. Dat stuk wordt in de tussenliggende periode, samen met de gemeenten, opgesteld. Als het nieuwe Omgevingsplan er is, maakt de nieuwe Detailhandelsvisie daarvan deel uit.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Inderdaad: in het nieuwe Omgevingsplan zal de Detailhandelsvisie zijn opgenomen. Concreter, voorzitter, kan ik het niet maken.

De passage over het saneren van agrarisch vastgoed moet eruit, zo stelt de heer Van Burg. Voorzitter. Wij verplichten niemand om een agrarische bestemming om te zetten in een woonbestemming. Ik wijs erop dat aan een agrarische bestemming milieueisen worden verbonden die niet meer gelden wanneer er sprake is van een woonbestemming. Dit leidt tot een meerwaarde van de woning. Een tussenoplossing is wellicht dat overtollige opstallen op termijn moeten verdwijnen. Ik denk dat dat een goede kans is om dit tóch mogelijk te maken.

De heer Babijn stelt dat er in de agrarische sector nog niet veel leegstand is. Neen, voorzitter, maar die komt er wél aan. Wij zien het komen en ik denk dat het een goede zaak is om wat dit betreft "aan de voorkant" beleid te maken. Vooral de kleinere agrarische bedrijven zijn zeer interessant om op het platteland tot een woonbestemming te komen. Dat is overigens een goede zaak; nieuwbouw is op het platteland niet mogelijk. Wij denken dat er wel degelijk sprake is van meerwaarde wanneer de agrarische bestemming wordt omgezet in een woonbestemming. Vervolgens kan een termijn worden bepaald waarbinnen overtollige opstallen moeten zijn verwijderd. Daar kan ik mij in vinden.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Een agrarische bestemming is ruimer dan een woonbestemming. Ook als er sprake is van een agrarische bestemming, mag er worden gewoond. Het kan toch niet zo zijn dat het, als je die agrarische bestemming er afhaalt, meer waard wordt?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Nogmaals, aan een agrarische bestemming zijn milieueisen verbonden en die eisen zijn er niet bij een woonbestemming.

De heer **Faasse** (ZL). Maar als ik gewoon in een boerderij ga wonen, heb ik geen gewasbeschermingsmiddelen nodig. Die belemmeringen kunnen er dan wel zijn, maar in materiële zin maakt dat niets uit.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het is niet verplicht. Je kunt gaan wonen in een woning met een agrarische bestemming. Wil je dat die bestemming wordt omgezet in wonen --als je daar zelf vrijwillig voor kiest-- dan moet je de overtollige opstallen verwijderen. Dat is het doel van deze aanvulling.

De heer **Faasse** (ZL). Mij gaat het erom dat gesteld wordt dat het meer waard wordt. Ik geloof niet dat dat zo is.

De heer **De Wit** (PVV). Daar ben ik het wel mee eens, voorzitter. Ik woon al enige jaren in een boerderij, een pand dat vroeger een boerenbestemming heeft gehad. Ik heb het gekocht en heb er geen boerenbedrijf in. Ik ben er gewoon gaan wonen en naar mijn beleving is het nu niets méér waard dan het toentertijd waard was. Ik zie in dit verband geen toegevoegde waarde.

De heer **Van Burg** (SGP). Ik vraag mij af of er in verband met de stelling dat de waarde toeneemt, is getoetst. Ook ik vraag mij af of het in de praktijk zo werkt. Je koopt een boerderij en daar staat een heel oude schuur bij die je wil opknappen. Daar is geld voor nodig en het duurt jaren voordat de subsidie rond is. En vervolgens moet je, na een jaar, de boel plat gooien... Volgens mij creëren wij hiermee iets dat wij helemaal niet willen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Wat u nu schetst is niet de bedoeling. Waar het om gaat, is overtollige bebouwing op het terrein. Nogmaals, het is vrijwillig. Men hoeft de agrarische bestemming er niet af te halen. Als je zegt: ik koop die boerderij en ik ga er wonen, is dat prima. Wil je er een woonbestemming op hebben, dán wordt het anders. Dat is de strekking van dit verhaal. Wij denken inderdaad dat de kleinere agrarische opstallen zeer gewild zullen zijn om in te wonen. De heer De Wit heeft dat al jaren geleden ontdekt... Dat veel van dergelijke gebouwen vrijkomen, wordt voorzien.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik heb toch de indruk dat in de hier bedoelde passage een belangrijke onzorgvuldigheid zit. Lang geleden hebben wij hier gesproken over het onderwerp "nieuwe economische dragers voor het platteland". Daarnaast hebben wij te maken met de EHS en met zo'n 7.000 cultuur-historische gebouwen. Het wordt mijns inziens een heel onredelijke discussie als het gaat om de vraag wat nu wel en niet "overtollig" is. Je zal iets kopen met een gebouw dat voor privédoeleinden overtollig is, maar dat wél een cultuur-historische waarde heeft? Moet dat gebouw dan worden gesloopt? Ik heb echt het idee, voorzitter, dat wij hiermee grote problemen krijgen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het is duidelijk, voorzitter: de meningen hierover zijn verdeeld.

De heer **Schonis** (D66). In het voorstel is een goede analyse opgenomen, namelijk dat er de komende jaren 30.000 vierkante meters aan agrarisch vastgoed vrijkomt, hetgeen betekent dat er een enorm overaanbod van dit type agrarisch vastgoed op de Zeeuwse markt komt. Dat werkt over het algemeen niet waardeverhogend. Is daar door het college naar gekeken?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er zijn ook heel grote bedrijven die waarschijnlijk niet voor woonbestemming in aanmerking gaan komen. Voorzitter, ik onderstreep dat het een mogelijkheid is om op het platteland te gaan wonen en dat dat een aantrekkelijk verkoopargument is. Je kunt niet zomaar ergens op het platteland nieuwbouw realiseren. Wij denken dan ook dat hiervoor een markt is. Of daarmee alle voorziene problemen worden opgelost... Neen, voorzitter, maar het is wel een mogelijkheid.

De heer **Babijn** (PvZ). Maar als er dan zoveel vraag en belangstelling is, treedt er toch geen probleem met verpaupering op? Ik blijf bij het standpunt dat hier een oplossing wordt gezocht voor een niet bestaand probleem.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik kan niet anders dan herhalen dat het probleem er aankomt. Wij kunnen dit niet ontkennen. Onderzoek wijst uit dat die leegstand op het platteland er komt.

Door de SGP-fractie is gesproken over de kaders voor de kustbebouwing. Voorzitter, die kaders zijn er. Ik verwijs naar de landschappelijke inpassing, het robuuste natuurnetwerk, Natura 2000 enz. Dat zijn kaders waaraan getoetst moet worden voordat een ontwikkeling mogelijk is. De heer Van Burg doelt er kennelijk op dat gemeenten een afweging maken met betrekking tot andere kaders. Dat zijn geen provinciale maar gemeentelijke kaders. Tegen die achtergrond verlangt de heer Van Burg dat helder is wat er wel en wat er niet mag. Zo begrijp ik zijn pleidooi. Welnu, wat er wél mag, is op dit moment --zoals het Omgevingsplan er nu uitziet-- weggelegd bij gemeenten. Ze kunnen dat in hun bestemmingsplannen op hun eigen manier invoeren, en de provincie gaat over zaken als de landschappelijke inpasbaarheid, het natuurnetwerk en Natura 2000. Verder herhaal ik dat wij de kwaliteits- en de veiligheidstoets van het Rijk overnemen, totdat de nieuwe omgevingsvisie-2018 wordt aangenomen.

Door de CDA-fractie wordt erop aangedrongen dat er voor het Herstructureringsfonds geen ingewikkelde regels

worden opgesteld. Voorzitter, de uitwerking hiervan moet nog plaatsvinden en het is absoluut niet de bedoeling om er een ingewikkeld administratief systeem van te maken. Sterker nog, waar een en ander ingewikkeld is, moet er worden gestreefd naar vereenvoudiging. Echter, waar je tegenaan loopt is het feit dat --op het moment dat er een regeling is-- mensen daar "creatief" mee omgaan, waarbij kan blijken dat je kennelijk aan de voorkant iets niet goed hebt geregeld. Er moet dus sprake zijn van duidelijke regels, maar dat is wat anders dan ingewikkelde regels.

Voorts is door de CDA-fractie de suggestie gedaan om, bij het omzetten van de agrarische naar een woonbestemming, met betrekking tot de opstallen een termijn te hanteren. Voorzitter, ik denk dat dat een goede mogelijkheid is. Wat betreft het pleidooi voor de hotspot Rusthoeve zou ik zeggen: het is maar net wat voor naam je geeft aan een hotspot. De hotspots, zoals ze in de kadernota zijn opgenomen, zijn recreatieve hotspots. Ik voeg eraan toe dat er alleen maar naar een bedrijventerrein behoeft te worden verhuisd als men niet verbonden is aan het landelijke gebied. Welnu, de Rusthoeve is als geen ander bedrijf verbonden aan het landelijke gebied. Het is dus niet zo dat de Rusthoeve moet worden verplaatst naar een bedrijventerrein. Wij hebben méér kenniscentra op het gebied van landbouw, en daar is zelfs een speciale regeling voor. Ze behoeven niet naar een bedrijventerrein toe. In dat opzicht zijn er geen belemmeringen.

Voorzitter. Gesteld is: geen zonnepanelen op goede landbouwgrond. Dat is inderdaad wat wij willen voorkomen. Zolang wij hiervoor nog geen goed beleid hebben, stoppen we zodat er niet overal door zonneweiden landbouwgronden verloren gaan.

Ook is een pleidooi gehouden voor de vrije uitloop. Voorzitter, hier is sprake van een zeer lastige juridische afweging. Vrije uitloop is er wel voor kippen, maar niet voor varkens. Dat is de volgende discussie die juridisch erg ingewikkeld is, zo heb ik mij laten vertellen. Ik had het graag nu geregeld willen hebben, maar wij moeten dit toch doorschuiven naar 2018 omdat hiervoor een goed gefundeerd beleid moet worden geformuleerd, getoetst aan juridische mogelijkheden en onmogelijkheden.

De heer Temmink vraagt naar het beleid ten aanzien van de bedrijventerreinen. Voorzitter. Dat beleid is erop gericht dat de grote bedrijventerreinen vol worden bezet, maar soms is ook uitbreiding van kleinere terreinen noodzakelijk. Het is voorts wettelijk niet mogelijk om wat dit betreft iets voor 100% op slot te zetten. Vandaar dat wij nu voorstellen om een en ander te beperken tot een eenmalige afronding. Dat mag wél. Vandaar dit voorstel.

Door de fractie van 50+ is gesproken over "megaplannen". Op de opmerking over "Belgische toestanden" heb ik al gereageerd. Verder kan ik zeggen dat natuurwaarden worden getoetst. Het is niet zo dat wij die waarden zomaar te grabbel zouden kunnen gooien. Daar hebben wij wel degelijk toetsen voor. Het realiseren van het rentmeesterschap voor ons gebied verloopt via landschaps- en natuurbeleid. Dát is provinciaal beleid, daar gaan wij over en daar toetsen wij op. Daarvoor worden ook door de provincie de kaders aangegeven.

Wat de kust betreft merk ik nog op dat wij inzetten op herstructurering en niet op nieuwbouw. De fractie van de SP heeft het over veertig plannen. Welnu, ik denk dat een goede analyse van die plannen verhelderend zou kunnen werken. Ik denk ook dat dat moet gaan gebeuren want het zijn niet allemaal nieuwbouwplannen. Het gaat ook om herstructurering en daar hebben wij een rapport van onderzoeksbureau ZKA voor, waarin wordt aangegeven dat het aanbod met betrekking tot de verblijfsrecreatie niet voldoende toekomstbestendig is. De vraag van onze gasten is anders dan datgene wat geboden wordt. Er worden goede accommodaties aangeboden, maar je moet met je tijd blijven meegaan. Innovatie is belangrijk, en daar zetten wij bij de innovatie op in.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Herstructurering kan ook zónder uitbreiding. Vindt u dat óók?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, ik kom straks toe aan de beantwoording van de vragen van de fractie van de SP, maar nu al kan ik zeggen: dat vind ik niet. Herstructurering zonder uitbreiding is niet in alle gevallen mogelijk. Soms moet er meer ruimte worden gegeven om tegemoet te komen aan de eisen van deze tijd. Zomaar zeggen dat er sprake moet zijn van herstructurering zonder uitbreiding, daar ben ik geen voorstander van.

Mevrouw **Tuinder** (SP). U heeft eerder gezegd dat er tot aan de vaststelling van de Kustvisie bij de kust geen bebouwing plaatsvindt. Hoe zit het nu met de bebouwing langs het Nationaal Park Oosterschelde/Kamperland? Daar is toch het een en ander gebeurd zonder dat er iets was vastgelegd?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik vraag mij af of u nu doelt op de strandslaaphuisjes bij de Sofiahaven. Of heeft u het over andere plannen? Er wordt natuurlijk bij Kamperland gebouwd...

Mevrouw **Tuinder** (SP). Ik doel op bungalowpark Kamperland, Noord-Beveland.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). U bedoelt het terrein van de Roompot?

Mevrouw **Tuinder** (SP). Ja

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is er en dat is, denk ik, heel goed voor Noord-Beveland. Het is immers een belangrijke economische drager. Als daar verbouwd of geïnnoveerd moet worden, moet daarvoor de mogelijkheid worden geboden. Als dát uw vraag is...

Mevrouw **Tuinder** (SP). Vormt het feit dat dit grenst aan het Nationaal Park Oosterschelde, geen belemmering?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Natuurlijk zijn er belemmeringen wanneer iets bij een nationaal park of een qua natuur waardevolle omgeving ligt. Dat er wat dat betreft een toetsing moet plaatsvinden, staat buiten kijf. Dat moet gebeuren. Alleen wanneer een en ander landschappelijk goed inpasbaar is en wanneer natuurwaarden niet worden aangetast, is bebouwing mogelijk.

De heer **Faasse** (ZL). Die strandslaaphuisjes zijn geen "herstructurering" maar een netto toevoeging. Daarvoor is niets weggegaan. Verder wijs ik erop dat die toetsing aan natuurwaarden pas achteraf heeft plaatsgevonden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat klopt. De regels zijn daar "aan de voorkant" niet helemaal goed toegepast. Echter, achteraf bleek bij toetsing dat het gebied die bebouwing kon hebben. Er behoefde dus niet gesloopt te worden.

De heer **Faasse** (ZL). Ja, een duur rapportje er tegenaan, en dan krijg je het voor mekaar...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, ik vervolg mijn betoog. Ik was bij de fractie van 50+ gebleven.

In verband met de over het Nollebos gemaakte opmerkingen wijs ik erop dat de gemeenten primair verantwoordelijk zijn. De provincie stelt de kaders en daarbinnen zijn de gemeenten aan zet.

De fractie van Zeeland Lokaal heeft het over zonnepanelen op infrastructurale werken. Voorzitter. Ook dit is een heel goede suggestie die wij zeker bij de integrale herziening, het nieuwe Omgevingsplan, kunnen betrekken.

Gesteld is dat de Belgische kust maar kort is. Ja, voorzitter, gelukkig hebben wij vele kilometers méér kust. Daar zijn wij heel zuinig op.

Waar gezegd wordt dat realisatie van nieuwe recreatiewoningen leidt tot leegstand elders, wijs ik erop dat uit het ZKA-rapport inderdaad blijkt dat in

Zeeland vakantieverblijven worden aangeboden die niet toekomstbestendig zijn. Wij dienen voorzichtig na te gaan waar er kan worden geïnnoveerd en gerenoveerd, zodat er wél goede voorzieningen worden aangeboden. Anders zullen ze verwijderd moeten worden.

Door de PVV-fractie wordt gevraagd hoe het college met betrekking tot de bedrijventerreinen staat tegenover het afschrijven van gronden. Voorzitter, wij eisen geen afboeking van gronden door gemeenten. Wij staan voor dat ongewenste locaties worden geruild voor gewenste locaties. Zo'n Herstructureringsfonds, het liefst met hulp van Brussel, zou hieraan moeten bijdragen. Deze opzet is in lijn met het rijksbeleid ter zake. Wij hebben wel een bepaald aantal hectares aan bedrijventerreinen, maar dat zijn niet allemaal geschikte locaties. Het is in feite dezelfde discussie als die met betrekking tot de recreatiewoningen: je hebt wel van alles, maar is dat allemaal wel "toekomstproof"?

Voorzitter. Mevrouw Tuinder is net zo'n fan van Zeeland als ik, zo heb ik begrepen. Ik vond dat zij een prachtig verhaal hield. Je zou het bijna in een toeristische brochure opnemen... Inderdaad zó mooi is Zeeland. Het is goed om te horen dat wij er in mevrouw Tuinder een fan van Zeeland bij hebben. Ik ben al ingegaan op haar opmerking over de veertig plannen. Wat haar motie over de zonnepanelen betreft moet ik zeggen dat wij niet gaan over daken in gemeenten. Als daar beleid voor moet komen, moet dat gemeentelijk beleid zijn, en geen provinciaal beleid.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Is het niet mogelijk dat de provincie wat dit betreft stuurt of, op z'n minst, de gemeenten adviseert?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik denk dat wij in Zeeland organisaties hebben die daartoe heel goed in staat zijn. Ik zou hier inmenging door de provincie verre van willen houden. Nogmaals, het gaat om gemeentelijk beleid en het zijn de gemeenten die hierover gaan. Natuurlijk zijn er organisaties en instellingen die hier anders over denken en er iets van vinden, die kwaliteit voorop stellen, en dat vind ik ook heel goed.

De tweede motie van de SP-fractie betreft de hotspots. Daar kom ik later nog op terug.

De heer Babijn stelt dat windenergie "op subsidie draait". Voorzitter, ik houd hem voor dat ook zonne-energie met subsidie tot stand wordt gebracht. Het is niet zo dat dat allemaal gratis is...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wij zien in zonne-energie meer perspectief dan in windenergie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat mag, maar ik onderstreep dat ook zonne-energie niet subsidievrij is.

Met het amendement dat door de heer Babijn is ingediend, voorzitter, wordt in feite een bouwstop afgeroepen, ook waar het gaat om al bestaande rechten. Ik denk dat wij dat sowieso niet moeten doen. De heer Babijn stelt in dit verband dat de PCO er anders over denkt. Met zijn citaten pakt hij stukken uit dat standpunt, maar de PCO heeft ingestemd met het beleidsvoorstel dat wij met betrekking tot het agrarisch vastgoed hebben geformuleerd. Dat is in overleg met de PCO gebeurd.

Waar het gaat om de moties die over de kustbebouwing zijn ingediend, voorzitter, wijs ik erop dat ik al veel over dat onderwerp heb gezegd. Met de motie van de fracties van 50+, GL, ZL en PvZ wordt in feite om een provinciale bouwstop in de gehele kuststrook gevraagd, inclusief de mogelijkheden die al vastgesteld zijn voor bestemmingsplangebieden. Voorzitter, dit gaat écht veel te ver. Voorts wordt datgene wat in het tweede gedeelte van het dictum wordt aangegeven -- voorkomen van blijvende schade aan de omgeving van recreatieprojecten-- al bij de bestemmingsplanprocedure afgewogen. Als de provincie vindt dat aantasting van natuur- en/of landschapswaarden plaatsvindt, heeft zij daarvoor al kaders om op te treden.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Een punt van orde, voorzitter. Kan de gedeputeerde het nummer noemen van de motie die zij nu bespreekt?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het gaat om motie nr. 1. Ik heb hier een motie nr. 1 van een aantal fracties...

De **voorzitter**. De motie waar door de griffie het nr. 1 op is gezet, gaat over de recreatieve hotspots.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Die hotspots vormen een onderdeel van de kustbebouwing. Daarom hebben wij ook zo'n Kustvisie nodig, al was het alleen maar om met elkaar over de juiste definiëring van gedachte te wisselen. Immers, "kustbebouwing", "kustfundament", "kustlijn", "basiskustlijn"; het zijn allemaal termen... Hoe dan ook, het was de motie betreffende de kustbebouwing waarop ik zojuist reageerde. De hotspots vormen daarvan een onderdeel, maar die komen in een andere motie aan bod.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Waar de gedeputeerde zojuist inging op de motie van, zoals zij stelde, de "fracties van 50+, GL, ZL en PvZ" had zij het over motie nr. 3.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Inderdaad, en het onderdeel hotspots komt apart aan de orde in motie nr. 1. Aan datgene wat ik al

over motie nr. 3 heb gezegd, voeg ik nog toe dat aanvaarding daarvan een behoorlijke inperking inhoudt van de gemeentelijke vrijheid waarvoor wij in 2012 hebben gekozen. Wat het tweede gedeelte van het dictum betreft, herhaal ik dat de provincie gaat over de kaders met betrekking tot natuur- en landschapswaarden. Is er wat dat betreft sprake van strijdigheid met onze verordening, dan kunnen wij ingrijpen. Waar gesteld wordt dat het provinciale beleid altijd uitvoerbaar moet zijn en dat controle en handhaving moeten plaatsvinden op basis van bestemming en vergunning, onderstreep ik dat wij deze primaire taak hebben ondergebracht bij gemeenten en RUD. De conclusie is, voorzitter, dat het college de aanvaarding van deze motie ontraadt. Bij het opstellen van de Kustvisie zal worden nagegaan welke ontwikkelingen en locaties logisch en wenselijk zijn en welke maatregelen nodig zijn om de kwaliteit van de kust te behouden en te verbeteren.

De **voorzitter**. Voor alle duidelijkheid wijs ik erop dat het om motie nr. 3 gaat.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Inderdaad.

Met motie nr. 1 wordt gevraagd om op dit moment minder ruimte te geven aan de toeristische hotspots. Voorzitter. Wat dit betreft nemen wij de rijksregel over. Op deze regel is door het Rijk niet zwaar gehandhaafd. Als niet alleen de veiligheidseis in stand wordt gehouden --dat wordt gedaan door het Rijk-- maar ook de kwaliteitseis, door de provincie, worden de regels voor de hotspots strenger. Motie nr. 1 komt in feite neer op "nee, tenzij", terwijl het college zegt: "ja, mits". Er zijn regels voor de hotspots. Ik heb ze al enkele malen genoemd: natuurwaarden, landschappelijke inpasbaarheid, Natura 2000 enz. Die kaders zijn er en wij willen daarbinnen ruimte bieden om hotspots tot ontwikkeling te brengen. Dat zijn al beperkte ontwikkelingsmogelijkheden en daarbuiten, in het buitengebied, gelden nog strengere eisen. Tegen die achtergrond stellen wij voor om optie 3 te handhaven. Wij geven die hotspots nét wat meer ruimte dan beoogd wordt met motie nr. 1. Als de Staten deze motie aannemen, wordt het wat lastiger. Nemen de Staten haar niet aan, dan is nog steeds niet gemakkelijk om te bouwen in een hotspot.

De heer **Schonis** (D66). Ik meen, voorzitter, dat de gedeputeerde dit terecht opmerkt. Het maakt niet zoveel uit hoe je dit "aanvliegt". Het is inderdaad: "ja, mits" of "neen, tenzij". Het zit 'm in de grondhouding en die grondhouding, verwoord in de motie, komt neer op: wees voorzichtig, dus liever niet. Daarom is het wat de indieners betreft: nee, tenzij. Als de gedeputeerde daar per saldo wel mee kan leven, hoor ik het graag van haar.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik laat het aan de Staten over. Volgens mij is dat een mooie werkwijze, maar voor mij is deze motie niet nodig. Ik beschouw haar als overbodig.

Motie nr. 2 heeft te maken met de zonnepanelen. Voorzitter, al eerder heb ik aangegeven dat het mijns inziens niet goed is om nu op een andere manier invulling te geven aan het beleid met betrekking tot zonne-energie. Ik meen dat het gerechtvaardigd is om eerst goed overwogen, samen met gemeenten, de kaders vast te stellen, en dat lukt niet binnen de tijd die voor deze herziening staat. Daarom ontraad ik de Staten de aanvaarding van deze motie met klem.

In verband met motie nr. 4, eveneens handelend over de Zeeuwse kust, kan ik zeggen dat bebouwing in het kustfundament niet is toegestaan. Daar voorzien de regels al in. Wij hebben het dus alleen over onze hotspots waar dat wél mogelijk is. Handhaving en controle zijn uitbesteed aan gemeenten en RUD. Ik moet de aanvaarding van deze motie ontraden.

Verder meen ik dat ik al heb gereageerd op de inhoud van amendement nr. 6. Ik vind dit een wat moeilijk amendement in die zin dat het dictum vermeldt: "in te stemmen met de gewijzigde Kadernota herziening Omgevingsplan Zeeland 2012-2018".

De heer **Babijn** (PvZ). Dit amendement is in samenspraak met de Statengriffie opgesteld. Dit is de hiervoor gekozen vorm. Voorgesteld wordt om er een passage uit te halen en als dat is gebeurd, is het Omgevingsplan gewijzigd. Het dictum voorziet erin dat er wordt ingestemd met de aldus gewijzigde kadernota.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik zie liever niet dat de bedoelde passage wordt geschrapt. Al eerder heb ik toegelicht waarom. Ik denk dat het een goede zaak is om deze stelling, met de PCO afgesproken, te handhaven.

In mijn beantwoording heb ik over zonnepanelen op daken --dit onderwerp komt aan de orde in motie nr. 5-- gezegd dat de provincie daar verre van moet blijven. Het gaat immers om gemeentelijk beleid. Organisaties die daarvoor zijn, kunnen gemeenten op bepaalde zaken wijzen. Ik vind niet dat wij, als provincie, ons moeten bemoeien met daken in een gemeente.

De **voorzitter**. Ik maak de indiener van motie nr. 4, mevrouw Tuinder, erop attent dat in het tweede gedeelte van het dictum als verzoek aan het college wordt gesteld: "dit op te nemen in de Kadernota herziening Omgevingsplan". Als het zo wordt geformuleerd, moet er eigenlijk sprake zijn van een amendement. Ofwel het dictum wordt

anders geformuleerd, ofwel dit onderdeel wordt uit de motie gehaald om te worden opgenomen in een amendement, zulks met het oog op de zuiverheid van de besluitvorming.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor haar beantwoording en hebben verder geen vragen of opmerkingen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Mij is in de vanochtend gevoerde discussie opgevallen dat het vooral gaat om het evenwicht tussen enerzijds landschappelijke waarden en anderzijds gebouwelijke inrichting en, daarmee, economie. Met belangstelling heb ik naar alle bijdragen geluisterd. Het is logisch dat de verschillende fracties verschillende afwegingen maken maar het gaat steeds over dit evenwicht en de vraag hoe dat evenwicht kan worden bereikt. Waar worden de accenten gelegd?

Wij hebben kennisgenomen van de reacties van de gedeputeerde, die wat ons betreft hebben bevestigd dat deze kadernota een goed afgewogen geheel is en zeer evenwichtig is opgebouwd. Er behoeven ons inziens geen wijzigingen te worden aangebracht, hetgeen tot uitdrukking zal komen bij de stemmingen over de moties. Ik heb begrepen dat er met betrekking tot het amendement nog een toelichting van de gedeputeerde volgt. Wij hebben nog eens goed naar motie nr. 1 gekeken en geconcludeerd dat daarmee de ontwikkeling van de hotspots wordt ingeperkt. Dat is voor ons een belangrijk punt. Op grond hiervan zullen wij ook deze motie niet steunen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Uit de reactie van de gedeputeerde op onze opmerkingen over de zonne-akkers, komen vooral twee zaken naar voren. Ik hoor een issue met tijd en een issue met beleid. Wat het eerste aspect betreft moet ik zeggen dat de ontwikkelingen niet stilstaan. Met betrekking tot de hotspots wordt ervoor gekozen om "vooruitlopend op" alvast wat te ontwikkelen, en wij menen dat dat dan ook met de zonne-akkers zou moeten kunnen.

Wat het issue beleid betreft snappen wij wel dat, als er nu wordt voorgesorteerd op "die wel, die niet, daar wel, daar niet", goed overwogen keuzes moeten worden gemaakt. Echter, het een hoeft het ander niet uit te sluiten. Wij zullen daarom motie nr. 2 aanpassen, in die zin dat wij de punten die betrekking hebben op gronden van gemeenten, laten vallen. Verder beperken wij ons tot de vraag om de voorgestelde beleidsoptie nr. 1 uit te breiden

met een onderzoek naar locaties voor zonne-akkers op drinkwaterwingebieden en voormalige stortplaatsen. Dat zijn ons inziens evident locaties waar eigenlijk geen andere functies mogelijk zijn en waar commerciële belangen geen rol spelen. Deze gewijzigde motie wordt ondersteund door de fracties van SGP, SP, CU, PvdA en D66.

De **voorzitter**. Motie nr. 2 is gewijzigd en luidt thans als volgt:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

constateren dat:

- *in het voorliggend voorstel betreffende de kadernota herziening Omgevingsplan Zeeland wordt gekozen voor beleidsoptie 1;*
- *deze optie inhoudt dat uitsluitend mogelijkheden worden geboden voor de aanleg van zonnepanelen op daken in bestaande agrarische bouwvlakken tot 1 ja en op open plekken in het bestaande verstedelijkte gebied in Zeeland;*
- *daarnaast ook in de provincie andere terreinen buiten het bestaande stedelijke gebied geschikt kunnen zijn voor het opwekken van zonne-energie, waarbij kan worden gedacht aan voormalige stortplaatsen en gebieden voor de winning van drinkwater;*

overwegen dat:

- *voor terreinen zoals voormalige stortplaatsen en gebieden voor de winning van drinkwater, op deze wijze een nuttig ruimtelijk gebruik kan worden toegevoegd;*
- *deze terreinen immers door de aard niet geschikt zijn voor andere vormen van ruimtegebruik;*
- *de voorgestelde beleidsoptie (1) uit de kadernota herziening Omgevingsplan Zeeland hiermee onvoldoende rekening houdt;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- *bij de uitwerking van beleidsoptie 1 de mogelijkheid te onderzoeken of zonne-akkers op de hiervoor genoemde gronden mogelijk zijn;*
- *daarbij expliciet aandacht te besteden aan mogelijke voorwaarden, zoals de landschappelijke inpassing van zonne-akkers;*

en gaan over tot de orde van de dag.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor haar beantwoording. Wij hebben geen vragen meer, maar wel wil ik aangeven dat wij aan motie nr. 1 hechten, ook al is er sprake van "neen, tenzij". Gelet op het debat in deze Staten en de discussie in de maatschappelijke

context komen wij tot de conclusie dat er behoefte bestaat aan een wat meer strikte regulering. Vandaar dat wij deze motie blijven steunen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Waar het gaat om de hotspots en de daarvoor te stellen kaders, was de heer Bierens geïnteresseerd in onze "angstcultuur"... Welnu, ons inziens heeft de gedeputeerde gezegd --ik probeer het te herhalen en vraag de gedeputeerde om een bevestiging-- dat nog in de kadernota en de verordening kan worden verduidelijkt wat er in die hotspots mag en niet mag, gelet op de te stellen kwaliteitseisen. Daar gaat het ons om: er moet duidelijkheid bestaan over de ontwikkelingen die daar mogen en niet mogen. Voorafgaande aan de commissievergadering waarin de beleidsnota wordt behandeld, moeten de Staten hierover nader worden geïnformeerd, zodat daarover kan worden gediscussieerd.

Wat het agrarisch vastgoed betreft, voorzitter, zat de gedeputeerde er "vast" in, en wij ook. Als "oplossing" geeft de gedeputeerde aan: dan moet je je boerderij niet omzetten naar een woonbestemming, maar handhaaf je de boerderij als agrarisch vastgoed. Daar hebben wij een probleem mee omdat dit betekent dat je de gemeenten moet vragen om niet te handhaven ten aanzien van het oneigenlijk gebruik van een bestemming. Bovendien moet ik de eerste bank nog vinden die de nu voorgestelde gang van zaken een goed idee vindt: je wijzigt de bestemming en ineens is er sprake van een aanzienlijke meerwaarde. Wij zouden graag zien dat het college dit eerst laat onderzoeken. Wij spreken nu over een kadernota en het is altijd mogelijk om deze passage toe te voegen wanneer blijkt dat dit inderdaad een goede oplossing is. Wij zouden graag zien dat die passage nu wordt geschrapt.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Wat het onderwerp kustbebouwing betreft kan mijn fractie instemmen met motie nr. 1. Wij vinden het voorts een goede zaak dat de gedeputeerde afstand neemt van de term "Roompottisering". Ook wij vinden dat je dat niet kunt maken tegenover de huidige ondernemers. Echter, in het antwoord van de gedeputeerde heb ik een reactie gemist op de opmerkingen over de pijplijnprojecten. Wij zouden graag willen weten welke projecten er nu op stapel staan.

Voorzitter. In de hier over de zonneparken gehouden betogen mis ik opmerkingen over de rentabiliteit. Mijn fractie is op zich vóór zonne-energie maar wat wij zien gebeuren, is dat grootschalige zonneparkprojecten weglopen met de subsidie voor duurzame energie. Voor dit jaar is de SDEplus-pot al leeg. Wij vinden het jammer dat de subsidie vooral gaat naar dergelijke grootschalige

projecten, en niet beschikbaar is voor kleinere projecten op daken enz.

De gedeputeerde heeft mijn vraag over nieuwvestiging van onderzoeksbedrijven op bedrijventerreinen niet beantwoord. Ik heb haar gevraagd hoe zij daar inzit. Onderzoeksbedrijven zijn grondgebonden en waarom wordt dan de beperking opgelegd dat ze zich op een bedrijventerrein moeten vestigen? De CDA-fractie zou graag zien dat bij voorkeur nieuwe onderzoeksbedrijven richting een hotspot als de Rusthoeve gaan. Wij vragen het college om dit te stimuleren.

Voorzitter. Sprekend over de veehouderij en de grondgebondenheid daarvan, kijk ik met een scheef oog naar de heer Temmink. Ik heb nog eens nagekeken wat nu precies "grondgebonden" is. Volgens de definitie die in het Omgevingsplan wordt gebruikt, zulks op basis van de Verordening ruimte provincie Zeeland, gaat het om bedrijven waarbij het voer in hoofdzaak van buiten het bedrijf komt, niet grondgebonden. Waar het voer wél van het eigen bedrijf komt, is dat bedrijf grondgebonden. Uit het betoog van de heer Temmink komt naar voren dat hij van mening is dat "intensief" zijns inziens geen betrekking heeft op vrije uitloopkippen. Verder spreekt hij uit dat "intensief" wat hem betreft betrekking heeft op het intensief bezig zijn met dieren. Voorzitter, ik kan hem zeggen dat ik blij ben dat veel agrariërs intensief bezig zijn met hun dieren, omdat goede zorg voor dieren iets is dat ons allemaal aangaat. Het is ook de enige manier om bij de burgers voldoende draagvlak te hebben en te behouden, en ook om in economische zin te kunnen overleven.

Wat het agrarisch vastgoed betreft, voorzitter, hebben wij begrepen dat de gedeputeerde nog een nadere toelichting zal geven. Op zich staan wij positief tegenover het amendement van de heer Babijn.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Graag ga ik op een ander moment nog eens met de heer Geluk in discussie over de intensieve veehouderij. Er zijn elementen ten aanzien waarvan hij gelijk heeft, maar er zijn ook elementen waar wij wel wat méér uit willen halen, waaronder de diervriendelijkheid.

Motie nr. 1 biedt mijns inziens een verbetering ten opzichte van het statenvoorstel. Echter, het laatste onderdeel van het dictum maakt aanpassingen nog steeds mogelijk en ik heb al gesteld dat wij met betrekking tot de kust geen veranderingen willen. Onze eigen motie nr. 3 is wat dat betreft duidelijk. Hoe je het ook wilt noemen... Je kunt spreken over "herstructurering", maar daarbij kan zomaar uitbreiding aan de orde komen, en dat willen wij niet.

Over motie nr. 2 hebben wij lang nagedacht. Mede gelet op de zojuist aangebrachte wijzigingen merk ik het volgende op. Voorzitter. GroenLinks is

uiteraard vóór duurzame energie. Wind en water krijgen bij ons voorrang en zonnepanelen bieden wel degelijk goede kansen. In de commissie hebben wij gezegd: begin hiermee op de daken waar het allemaal wél mogelijk is, ook al zijn er haken en ogen. Echter, daarnaast zijn wij van oordeel dat geen enkele kans onbenut moet blijven. Het is tegen die achtergrond dat wij kunnen instemmen met deze gewijzigde motie.

Wij hebben voorts waardering voor de moties nrs. 4 en 5. Wij zullen geen steun geven aan amendement nr. 6.

De heer **Willemse** (50+). Voorzitter. Misschien is de term "Roompottisering", gebruikt in motie nr. 3, wat te sterk of te populistisch, maar mijn fractie maakt zich niettemin zorgen over mogelijke grootschalige projecten, zoals bij Brouwersdam, Veerse Meer en Nollebos. Dergelijke projecten kunnen een enorm negatief stempel drukken op het landschap. Ik vind dat de SP-fractie op een goede manier heeft verwoord dat kleinschaligheid dé kracht van Zeeland is. Ook wij willen dat graag zo houden.

De gedeputeerde heeft gesteld dat motie nr. 3 niet zou kunnen. Voorzitter, die motie is opgesteld met ambtelijke steun. Ik hoor graag waarom de motie niet zou kunnen.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Over motie nr. 1 willen wij graag de indieners nog een vraag stellen voordat wij ons oordeel daarover bepalen. Wij horen graag of onze veronderstelling juist is dat het laatste onderdeel van het dictum niet betekent dat er ruimere mogelijkheden voor kustbebouwing zijn.

Wat onze motie nr. 4 betreft hebben wij begrepen dat het beter is om daaraan de vorm van een amendement te geven. Wij zullen de tekst op die manier indienen.

Voorzitter. Motie nr. 5 trekken wij in, ook al vinden wij het onderwerp, de plaatsing van zonnepanelen op daken, een belangrijk punt. Wij zullen nagaan hoe wij dit op een ander moment, mogelijk op een andere manier, terug zullen laten komen.

De **voorzitter**. Motie nr. 5 is ingetrokken en motie nr. 4 zal worden vervangen door een amendement. Is de tekst van dat amendement al beschikbaar?

Mevrouw **Tuinder** (SP). Niet op papier. Kan niet dat éne woord worden veranderd, dus "amendement" in plaats van "motie"?

De **voorzitter**. De griffie neemt hierover even contact met u op, zodat wij het in formele zin netjes doen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Zojuist is gevraagd wat met het laatste onderdeel van motie

nr. 1 wordt bedoeld. Bedoeld wordt, zoals ook door de gedeputeerde is aangegeven, dat wordt uitgegaan van de benadering "neen, tenzij". Dit betekent dat er voorlopig geen nieuwe mogelijkheden worden geboden, tot het moment dat er een goed beleidskader is in de vorm van de nieuwe Kustvisie waarmee de gedeputeerde nu hard aan het werk gaat.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Motie nr. 3 zou niet kunnen omdat aanvaarding daarvan zou leiden tot juridische problemen. Ik wijs erop dat die motie tijdig is ingediend. Ik neem toch aan dat de organisatie er dan naar kijkt en nagaat of zo'n motie in juridische zin mogelijk is. Het zou praktisch zijn geweest om, als zou blijken dat de motie niet kan, dat vooraf te melden. Ik vraag de gedeputeerde om al dan niet te bevestigen dat het daadwerkelijk zo niet kan.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De strekking van de gewijzigde motie nr. 2 is dat onderzocht wordt of het mogelijk is om zonnepanelen te plaatsen op vuilstort- en waterwingebieden. Ik zie hier geen enkel probleem, maar wij kunnen niet vooraf zeggen dat die mogelijkheden er zijn. Immers, dit moet wél passen in het desbetreffende bestemmingsplan, terwijl er zomaar bepaalde natuurwaarden aan de orde kunnen zijn. Met andere woorden: onderzoeken: ja, maar nu al zeggen dat dit kan: nee.

Door de SGP-fractie is aandacht gevraagd voor de kaders met betrekking tot de hotspots. Voorzitter. De op te stellen concept-nota biedt de mogelijkheid om duidelijkheid te bieden over deze kaders die vervolgens in de verordening kunnen worden opgenomen. Met andere woorden: dat moment komt er nog aan.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter, dit betekent mijns inziens dat de indieners van motie nr. 1 zich op dat moment moeten richten. Het is op dat moment dat een debat kan plaatsvinden over datgene wat die indieners nu betogen. Wij hebben overwogen om deze motie te steunen, maar ik zie nu een route om het beoogde doel sneller te bereiken. Immers, op die manier is het al over een halfjaar geregeld.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat klopt. In januari wordt een en ander aan de Staten voorgelegd. Dan hebben wij de discussies gehad en wordt de concept-nota behandeld, waarmee de verlangde duidelijkheid kan ontstaan. Vervolgens worden de kaders in de verordening opgenomen en is de zaak rond. Daarmee wordt de beoogde duidelijkheid gecreëerd; daar zit de heer Van Burg zelf bij.

De heer Geluk vraagt om een overzicht van "pijplijnprojecten". Als hij aangeeft wat het doel van

zo'n lijst is... Ik kan wel een inventarisatie maken, maar daarbij gaat het dan om de plannen die bij óns bekend zijn. Er kunnen ook plannen bij gemeenten bekend zijn. Als wij weten wat het doel van deze lijst is, kunnen wij daar een betere invulling aan geven.

De heer **Geluk** (CDA). Het doel is dat er op een betere manier kan worden gediscussieerd over de kustbebouwing. Wij moeten weten wat er nu in de pijplijn zit, wat er al aankomt. Wij moeten weten waarover wij praten.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik denk dat wij dit kunnen meenemen bij de procedures die wij gaan volgen, samen met de hierbij betrokken partijen, insprekers enz. Het lijkt mij een goede zaak om die lijst toe te voegen zodat duidelijk is wat herstructurering is, wat nieuwbouw is enz. Op die manier is er sprake van een scherp overzicht. In die zin kan ik ervoor zorgen dat er zo'n lijst komt. Die zal overigens nooit compleet zijn want er zijn ook plannen die niet bij ons bekend zijn, maar dat horen wij dan wel.

De heer Geluk heeft voorts een opmerking gemaakt over de rentabiliteit van zonneparken. Voorzitter. Al eerder heb ik de heer Babijn gezegd: ook zonne-energie gaat niet zonder subsidie. Die grote parken kunnen alleen maar functioneren omdat ze uit de subsidiepot mee-eten.

Wellicht, voorzitter, is er met betrekking tot de Rusthoeve sprake van een misverstand. Immers, niet alle onderzoeksbedrijven zijn grondgebonden en als ze dat niet zijn, behoren ze op een bedrijventerrein te worden ondergebracht. Nieuwe grondgebonden onderzoeksbedrijven kunnen wel degelijk bij de Rusthoeve worden ondergebracht.

Gevraagd is waarom motie nr. 3 "niet kan". Die motie kan wel, voorzitter, maar de strekking ervan is in feite dat alle bestemmingsplannen vast worden gezet, waardoor er flinke planschade kan ontstaan. Het volgen van deze gedachte zou inhouden dat er een volledige bouwstop zou komen in relatie met bestemmingsplannen die al vigerend zijn. Nogmaals, in juridische zin kan deze motie wél, maar de uitvoering ervan zou men, gelet op mogelijke planschade, niet moeten willen.

De **voorzitter**. Ik wijs de leden erop dat de motie van de SP-fractie, nr. 4, is vervangen door een amendement. Ik geef aan welke wijzigingen hierbij aan de orde zijn. Deze motie moet een amendement worden omdat zij een wijzigingsvoorstel bevat dat ertoe leidt dat een bepaalde zin wordt opgenomen in het Omgevingsplan. Het amendement luidt:

Op te nemen in de Herziening kadernota Omgevingsplan:

1. bebouwing aan de Zeeuwse kust op en rond het kustfundament niet toe te staan voordat een provinciale Zeeuwse Kustvisie is geformuleerd.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik heb een vraag over de orde die te maken heeft met de genoemde passage over het agrarisch vastgoed. Ik heb niet meegekregen hoe er nu ten aanzien daarvan wordt gehandeld of niet gehandeld.

De **voorzitter**. Ik verzoek de gedeputeerde om nader in te gaan op amendement nr. 6 dat hierover gaat.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Het gaat hierbij om de financiële aspecten die aan de orde komen bij het omzetten van een agrarische bestemming in een woonbestemming, waarbij overtollige opstallen worden verwijderd, meer in het bijzonder om de meerwaarde die daarbij ontstaat. Het ontstaan van die meerwaarde is niet voldoende aangetoond. Ik heb al toegezegd dat ik dit aspect wil laten onderzoeken. Wanneer blijkt dat die meerwaarde er is, kunnen wij dit punt alsnog in de beleidsnota opnemen, en anders niet. Dat is mijn toezegging en die heeft betrekking op amendement nr. 6.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. In tweede termijn heb ik al aangegeven hoe wij tegenover motie nr. 1 staan. Daar komt nu een factor bij. Immers, de gedeputeerde heeft duidelijk gemaakt dat deze motie in feite ontijdig is en dat het niet logisch om deze motie nu in te dienen. Wellicht kan ik de indieners overhalen om haar in te trekken...

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Mijn fractie vindt het een goede zaak dat de mogelijkheden zoals ze aan de orde komen in de gewijzigde motie nr. 2, worden onderzocht. Daarom zullen wij deze motie steunen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Gelet op de door de gedeputeerde met betrekking tot amendement nr. 6 gegeven uitleg en gedane toezegging zullen wij dat amendement niet steunen. Ik ben benieuwd wat de indiener ermee doet...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wij handhaven amendement nr. 6 dat uit twee gedeelten bestaat.

Amendement nr. 6 van het lid Babijn over agrarisch vastgoed, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvZ, 50+ en CDA voor dit amendement hebben gestemd.

Het amendement van het lid Tuinder over kustbebouwing en Kustvisie (vervanging van motie nr. 4), wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GL, de PvZ en 50+ voor dit amendement hebben gestemd.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de CU, de PVV, de VVD, de PvdA, het CDA, D66, 50+, de PvZ en GL voor dit voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 1 van het lid Van Hertum c.s. over de toeristisch-recreatieve hotspots, wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de SP, de PvZ, 50+, D66, het CDA, de PVV en de CU, in totaal 24 leden, voor deze motie hebben gestemd.

De gewijzigde motie nr. 2 van het lid Schonis c.s. over de zonne-akkers, wordt met algemene stemmen aangenomen.

Motie nr. 3 van het lid Willemse c.s. over kustbebouwing en Kustvisie, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50+, de PvZ, de SP en GL voor deze motie hebben gestemd.

25. Statenvoorstel Project N62 Sloeweg, vaststellen aangepast ontwerp en dekkingsvoorstel meerkosten (UITV-214) en brief G5 over voortgang Sloeweg, met aangepast statenvoorstel (STR-218)

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Dit dossier houdt de Staten al maanden bezig en zal ons nog maanden, wellicht jaren, bezighouden. Helaas, een luxe weg tegen een lage prijs bleek een sprookje te zijn, een product van politiek wensdenken. Hoe nu

verder? Wij zullen naar de toekomst moeten kijken. Er zal een degelijke weg moeten worden aangelegd die voldoet aan de verkeerskundige eisen en aan de doelstellingen die aan de verdubbeling ten grondslag lagen.

Voorzitter. Het Taskforceteam-Sloeweg heeft een dubbelstrooksrotonde met bypasses ontwikkeld, de zogenaamde Joure-variant. Hierbij wordt de overschrijding van het budget tot een minimum beperkt. Let wel, we spreken nog altijd over een overschrijding van in ieder geval 20,5 miljoen. Dekking is onder andere gezocht in de bestemmingsreserve-Sluiskiltunnel en in een bijdrage van het ministerie I&M van 5 miljoen. Het uitkeren van dit bedrag is echter nog onzeker; daaraan is een aantal voorwaarden verbonden.

Er is discussie ontstaan over deze Joure-variant die niet op voldoende draagvlak kan rekenen bij de stakeholders, zoals de Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging (BZW) en de gemeente Borsele. Naar aanleiding van de discussie, gevoerd in de commissie-bestuur, heeft het college gemeend het statenvoorstel te moeten wijzigen. Onze fractie kan zich vinden in het eerste gedeelte van het voorstel, namelijk het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet van 18,5 miljoen voor de realisatie van het project-Sloeweg, met name vanaf de A58 tot aan de aansluiting met de Bernhardweg.

Echter, mijn fractie vindt het te kort door de bocht om de Joure-variant zomaar te verlaten. Door het Taskforceteam-Sloeweg is grondig onderzocht welke variant de minste overschrijding oplevert, terwijl wordt voldaan aan de doelstellingen van de verdubbeling. Mijn fractie meent dat een dergelijke variant, die met deskundigen is voorbereid, niet zomaar buiten beeld kan worden gelaten, na een commissievergadering en naar aanleiding van kritiek, geuit door BZW en gemeente Borsele.

De PvdA-fractie kan zich vinden in andere alternatieven die eveneens goed moeten worden onderzocht, zodat de Staten met betrekking tot de aansluiting met de Bernhardweg zorgvuldig hun afweging kunnen maken. Echter, wij zijn wél van mening dat ook bij een zo zorgvuldige afweging de Joure-variant behoort te worden betrokken. Wij dienen dan ook een amendement in dat erin voorziet dat het dictum in de onderdelen 1 en 5 wordt gewijzigd. Die wijziging komt erop neer dat de door het Taskforceteam-Sloeweg geadviseerde Joure-variant bij de zorgvuldige afweging wordt betrokken en in beeld blijft.

De **voorzitter**. Door de leden Evertz en Pijpelink is het volgende amendement ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

amenderen het dictum van het Statenvoorstel Project N62 Sloeweg (UITV-214) door de tekst op pagina 11 bij de punten 1 en 5 als volgt te wijzigen:

1. een aanvullend budget (krediet) van 18,5 miljoen verlenen voor het realiseren van het project N62 Sloeweg conform ons voorstel met uitzondering van de aansluiting met de Bernhardweg (dus alle maatregelen vanaf de A58 tot aan de aansluiting met de Bernhardweg), waarbij het totaalbudget thans uitkomt op 76,5 miljoen;

5. ons college opdracht geven om via een zorgvuldig proces een afweging mogelijk te maken tussen de Joure-oplossing, het oorspronkelijke ontwerp en een alternatieve oplossing voor een ongelijkvloerse aansluiting van de Sloeweg op de Bernhardweg/Tunnelweg.

Dit amendement krijgt nr. 7.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie kijkt terug op een goede gedachtewisseling met het college en, meer in het bijzonder, gedeputeerde Van Heukelom; deze vond afgelopen maandag plaats. Zij spreekt nog eens haar waardering uit voor de attitude en de inzet van Gedeputeerde Staten en hun adviseurs, erop gericht om het project-Sloeweg tot een goed eind te brengen. Het viel niet mee om, na de confrontatie met een zo groot debacle, de rug te rechten en te blijven gaan voor de nieuwe Sloeweg. De VVD-fractie heeft daar graag aan bijgedragen.

Mijn fractie is voorts blij dat het college, de Staten gehoord, een koers kiest die moet leiden tot een nieuwe Sloeweg waarop men over enkele tientallen jaren nog steeds trots kan zijn. Voor ons is dat een Sloeweg die meerdere generaties meekan. De aanbeveling van Necker van Naem om met dit project positivisme uit te stralen en verbinding met onze omgeving te zoeken, neemt mijn fractie graag over.

De oplossing die het college nu kiest, is een praktische. Die oplossing biedt een goede mogelijkheid om te doen wat nodig is en nog even te wachten met het onderdeel waarvan wij zeggen dat het een betere kans moet krijgen, namelijk de aansluiting met de Bernhardweg. Het nieuwe dictum is wat ons betreft duidelijk.

In de brief van het college staat een passage over ambtelijke signalen vanuit het ministerie van I&M. Om een goed gevoel te houden, wil de VVD-fractie het college uitnodigen om die signalen nader te duiden, zodat wij een bevestiging kunnen krijgen van datgene wat wij vermoeden, namelijk dat ook het ministerie de zekerheid verlangt dat wij langer plezier zullen hebben van de Sloeweg dan 15 tot 20 jaar. Kennelijk wil het ministerie alleen een Sloeweg overnemen zoals de VVD-fractie die voor zich ziet:

één met een ongelijkvloerse kruising Sloeweg-Bernhardweg, en met een vierbaans Bernhardweg-west. Ook dát weggedeelte moet, wat mijn fractie betreft, onder de nadere afweging vallen, zoals bedoeld in het vijfde onderdeel van het nieuwe dictum.

Voorzitter. Wat mijn fractie betreft mag de afschrijvingstermijn van 15 jaar worden verlengd wanneer dit nodig blijkt te zijn om de Sloeweg toekomstbestendig uit te voeren.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter, geacht college, statenleden en belangstellenden. Statenleden, u wilt allen een snelle noord-zuidverbinding. De optimalisatie van de Sloeweg is daar, samen met de Tractaatweg een sluitstuk van. Dit hebben wij ook kunnen lezen in het nieuwe coalitieakkoord dat vanmorgen is gepresenteerd. Dat dit op een veilige, zorgvuldige en duurzame manier moet gebeuren, daar kunt u met z'n allen natuurlijk niet tegen zijn. Dus zullen wij een verbinding moeten kiezen die aan deze voorwaarden voldoet.

Het voorstel dat voor ons lag, zat vol onzekerheden: is het budget wel voldoende; is dit de beste oplossing; is er een duidelijk kader? Het was wel de goedkoopste oplossing, voorzitter, maar u weet het: goedkoop is vaak duurkoop. "Ons Zeeuwen bin zuunig" geldt in elk geval niet voor dit megaproject. Het gaat hier dan ook niet om een pakje margarine, maar om een heel belangrijke verbinding.

Alles moest nu snel. Er moest snel schoonschip worden gemaakt. Zo niet, dan zou het ons nog méér kosten. Dus: vol gas, in de hoogste versnelling. Maar gelukkig werkten de remmen van het college en is men dus niet uit de bocht gevlogen.

Geacht college. Met logica kom je van A naar B, met fantasie overal, dus ook in de penarie, en dat is geen buurtschap op Zuid-Beveland. De logica ontbrak en de fantasie vierde hoogtij. Schoonschip maken met de aannemer; er moest een nieuwe overeenkomst worden gesloten en men ging nieuwe prijsafspraken maken. Op mijn vraag, gesteld in de commissie, of deze afkoopsom in het genoemde budget van de 20,5 miljoen zat, kon het college afgelopen maandag geen antwoord geven.

In het gewijzigde voorstel, dat gisteren laat in de middag tot ons kwam, geeft het college aan dat er met deze wijziging opnieuw moet worden onderhandeld met de aannemer. Nou, voorzitter, het lijkt Griekenland wel... Ook in het kader van het oude voorstel moest er toch al een nieuwe overeenkomst worden gesloten en moesten er nieuwe prijsafspraken worden gemaakt? Wat wordt hier nu mee bedoeld?

Voorzitter. Voor de 5 miljoen die bij het Rijk is aangevraagd, was nog geen goedkeuring verkregen. Ik lees nu in het herziene voorstel dat

het college ambtelijke signalen heeft ontvangen vanuit het ministerie van I&M, waaruit blijkt dat de strekking van onze besluitvorming een factor zal zijn bij de afweging inzake het toekennen van een bijdrage. Voorzitter, ik vind dit erg cryptische taal. Moet hieruit worden opgemaakt dat het ministerie allerlei voorwaarden gaat stellen? Zo ja, welke voorwaarden zijn dat dan?

De belangrijkste stakeholder, de gemeente Borsele, ging niet akkoord met de Joure-variant. Wij zijn blij te lezen dat het college terug gaat naar de onderhandelingstafel en dat de krachten worden gebundeld. Rijkswaterstaat (RWS) stelt als voorwaarde dat de aansluiting voldoet aan de normen met betrekking tot de doorstroming. Bij de definitief te maken keuze willen wij graag vooraf het akkoord van RWS. Voorts bestaat er onduidelijkheid over het gebruik van bodemas. Is dit nu wel of niet toegestaan? Welke afspraak heeft het college gemaakt met Heros? De fractie van D66 wenst een kader voor dit aangepaste plan. Dit is ook een van de aanbevelingen, opgenomen in het rapport van Necker van Naem.

Voorzitter. De heer Van Heukelom gaat dit dossier overdragen. Afgelopen maandag was nog niet bekend aan wie, maar nu is de nieuwe gedeputeerde bekend: de heer Van der Maas. Ik hoop dat het dossier nu niet tussen wal en schip valt, zoals met betrekking tot het bestek is gebeurd. Ik zou de heer Van Heukelom willen voorhouden: geef het dossier een opvallend kleurtje. Ik wilde eerst "geel" aanbevelen, omdat het komend weekend de Tour de France in Zeeland is. Echter, nu het dossier naar een nieuwe gedeputeerde van de SGP gaat, vraag ik hem om het de kleur oranje te geven. Dan valt het in elk geval op.

Het college kon ons niet de garantie bieden dat men met de genoemde versobering binnen het budget van 20,5 miljoen zou blijven. De financiële consequenties van de technische aanpassingen ontbraken in het voorstel. Hierdoor kwam het oorspronkelijke ontwerp steeds scherper in beeld. Gelukkig staat het vandaag weer op ons netvlies. De D66-fractie wil absoluut niet dat de Staten later dit jaar zouden worden geconfronteerd met weer nieuwe kostenoverschrijdingen. Wij willen nu een optimale, veilige verbinding die jaren meegaat, en geen verbinding die over een aantal jaren wederom moet worden aangepast. Daarom zijn wij tevreden dat de Joure-variant niet de gedroomde oplossing wordt, maar dat een afweging wordt gemaakt op grond van alle opties. De Joure-variant mag wat ons betreft wel meedoen bij die afweging, en daarom geven wij steun aan het amendement van de PvdA-fractie. Wél doe ik de suggestie om voor "Joure-variant" een andere naam te verzinnen. Immers, die term heeft een negatief imago en leidt tot negatieve beeldvorming, zoals ook afgelopen maandag in de commissie is gebleken. Zelf heb ik

er nog geen naam voor verzonnen, maar ik wil dit toch even naar voren brengen.

Voorzitter. Het draagvlak voor dit project in de regio vinden wij zeer belangrijk. Alleen met een breed draagvlak kunnen wij dit project positief terug op de kaart van Zeeland zetten.

De **voorzitter**. Ik complimenteer u met uw maidenspeech.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Mijn fractie hecht aan een langetermijnoplossing voor de Sloeweg. Een weg wordt immers niet zomaar voor 20 jaar aangelegd maar voor de lange termijn. Daarnaast hechten wij zeer aan voldoende draagvlak, draagvlak in de regio maar ook bij belangengroeperingen en toekomstige gebruikers. Dit leidt ertoe dat wij sterk hechten aan het principe van de ongelijkvloerse kruising.

Het voorstel dat het college ons gisteren heeft voorgelegd, kunnen wij steunen. Wij vinden dit een goed voorstel. Afwegingen dienen zorgvuldig te worden gemaakt en op dit moment is er nog veel discussie over de verschillende varianten en de voor- en nadelen daarvan. Wij vragen het college met nadruk om bij de afweging van varianten het gebruik van bodemas mee te nemen. Dit kan immers in financieel opzicht een cruciaal element zijn, zulks in verband met mogelijke claims.

Voorzitter. Wij hopen dat als gevolg van het gewijzigde voorstel en de discussie over varianten met betrekking tot de kruising Sloeweg-Bernhardweg, de fixatie die de afgelopen tijd in dit dossier heeft gezeten, kan worden weggenomen.

Ik sluit mij aan bij degenen die vragen hebben gesteld over de bijdrage van het ministerie van I&M. Welke eisen worden er door het ministerie gesteld? Graag verkrijgen wij hierin een goed inzicht, zodat deze eisen kunnen worden betrokken bij de afweging met betrekking tot de verschillende varianten.

Voorzitter. Ook krijgen wij graag informatie over de besluiten die RWS neemt ten aanzien van de vergunningverlening die te maken heeft met de aansluiting op de A58. Oude kunstwerken dienen te worden gebruikt. Tijdens de commissievergadering gaf de gedeputeerde al aan dat RWS zich positief opstelde, maar dat er nog geen uitsluitsel was. Wij horen graag wanneer dat wél het geval is.

Wat ons betreft, voorzitter, wordt er aan dit project een positieve doorstart gegeven. Vandaar dat wij het college steunen bij het maken van een zorgvuldige afweging, zodat er een weg komt waar wij allemaal trots op kunnen zijn.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie heeft de brief van het college, gisteren verstuurd, gelezen en stelt vast dat het college meebeweegt met datgene wat maandag in de

commissie is besproken. Dat vinden wij verstandig, gelet op het grote belang van het onderhavige dossier.

Mijn fractie hecht waarde aan een goed besluit. De diverse varianten dienen ons inziens goed te worden onderzocht, waaronder natuurlijk de zogenaamde Borsele-variant. Daarbij ligt het voor de hand dat de diverse stakeholders erbij worden betrokken. Wij zijn met het college van mening dat er ook heel wat zaken zijn waarover géén discussie bestaat en waar "ja" tegen kan worden gezegd. Dat betreft de maatregelen vanaf de A58 tot de aansluiting met de Bernhardweg.

Maar nou dat laatste stukje nog... Voorzitter, de meeste energie gaat zitten in deze 20%. Het college verwacht negen tot tien maanden nodig te hebben, zo heb ik gelezen. Wij zouden dan in het voorjaar van 2016 een goed onderbouwd voorstel moeten krijgen, zodat daarop een kredietaanvraag kan worden gebaseerd. Ook onze fractie realiseert zich dat er op dit moment nog heel veel zaken onzeker zijn. Is grondaankoop nodig? Past een en ander wel in het bestemmingsplan? Hoe kan een en ander in financiële zin goed worden onderbouwd? Daarom, voorzitter, moeten wij hiervoor de tijd nemen. Op welk moment maken de Staten een principekeuze voor een variant die vervolgens wordt uitgewerkt en in het voorjaar van 2016 wordt voorgelegd?

Ook andere fracties zijn al ingegaan op de bodemas-kwestie. In januari is de wetgeving op dit terrein gewijzigd. Hoe is het nu gesteld met de toepassing hiervan? Wat is hierover vermeld in het contract met RWS?

Bij de nadere uitwerking van het voorliggende voorstel mag worden verwacht dat er sprake is van een goede vergelijking van de diverse oplossingen, op grond van criteria die te maken hebben met verkeersveiligheid, doorstroming enz. Ik denk hierbij niet alleen aan een tabel met "vinkjes", maar ook aan concrete getallen en een goede onderbouwing. Kan de gedeputeerde dit toezeggen?

Voorzitter. De laatste alinea op blz. 1 van het voorstel roept bij onze fractie een vraag op. Hier wordt gesteld: "De strekking van onze besluitvorming zal een factor zijn in de afweging van het ministerie inzake de toekenning van een bijdrage.". Hoe zeker is het nu dat die vijf miljoen worden verstrekt?

Ten slotte heb ik nog een procedurele vraag met betrekking tot het proces dat wij de komende maanden ingaan. Wij zijn van mening dat alle statenfracties de komende periode inhoudelijk goed moeten worden "meegenomen" in dit proces. Wij vinden dat alle fracties regelmatig moeten worden bijgepraat. Dat mag via de commissie-economie of op een andere manier. Hoe ziet het college dit? Het is voor mijn fractie een belangrijk punt.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Er zijn al veel vragen over dit onderwerp gesteld. Achter de vragen die tijdens de commissievergadering zijn gesteld, staan wij nog steeds. Wij hopen dat daaraan wordt gewerkt. Overigens, wij willen vooral naar de toekomst kijken.

Mijn fractie heeft er waardering voor dat het college naar aanleiding van de discussie in de commissie-economie --daarbij bleek dat er geen meerderheid zou ontstaan voor de Joure-variant-- heeft gekozen voor het nu voor ons liggende voorstel. Wij vinden het een goed voorstel om het plan in twee delen te knippen. Op deze wijze kan er op de onderdelen waarover geen discussie bestaat, worden doorgedaan met het project, dus tot aan het kruispunt Bernhardweg-Sloeweg.

Een goede infrastructuur is voor de ontsluiting van Zeeland van groot belang, niet alleen voor de eigen bevolking maar ook voor de uitstraling van onze industriegebieden, de recreatie en het toerisme.

Een punt dat nog niet specifiek is benoemd, is de veiligheid. Het belang hiervan hebben wij laatst kunnen merken toen de A58 dicht was, en ook het vorige jaar toen er mist was. Het verkeer moest via de Sloeweg omrijden, met alle gevolgen van dien. Ook dit aspect pleit voor een goede oplossing die resulteert in een goede doorstroming.

Bij het tot nu toe gevolgde traject hebben wij kunnen merken dat iedereen voor zichzelf bezig is om oplossingen te bedenken. Voorzitter, wij vinden het van groot belang dat het verdere verloop integraal wordt opgepakt, met betrokkenheid van de belangrijkste stakeholders. Mijn fractie is van oordeel dat de provincie haar nek dient uit te steken bij het zoeken naar goede oplossingen. Ik hoop dat ook andere partijen dat doen en dat zij met betrekking tot dit dossier hun verantwoordelijkheid nemen, zowel qua belang als in financieel opzicht.

Voorzitter. Het college geeft in zijn schrijven aan negen tot tien maanden nodig te hebben. De CDA-fractie is van mening dat zorgvuldigheid voorop moet blijven staan, zeker in deze fase, maar er mag wat de tijd betreft geen sprake zijn van een open einde. Wij hopen --graag krijgen wij wat dit betreft een reactie van de gedeputeerde-- dat deadlines worden aangegeven waarbinnen de door het college genoemde zaken worden afgerond. Waar een wil is, is een weg.

Mijn fractie kan het amendement van de PvdA-fractie steunen. Hiermee wordt recht gedaan aan een zorgvuldige en rechtvaardige afweging en vergelijking.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Voor de tweede keer vandaag en voor de zoveelste keer de laatste maanden buigen wij ons over het Sloeweg-dossier. Deze keer betreft het het voorstel van het college dat erop is gericht deze weg af te maken. Het

onlangs gewijzigde voorstel van het college bracht mijn fractie in verwarring. Wij konden het college hierin niet echt volgen. Nou gebeurt dat wel vaker, maar ik bedoel dit opbouwend, positief-kritisch. In de commissie bleek al dat de fractie van GroenLinks misschien wel de enige fractie was die het oorspronkelijke voorstel volledig steunde, de goedkoopste variant waarvoor wij steeds hebben gepleit. Andere partijen vinden de overschrijdingen kennelijk nog niet groot genoeg...

Waarom haal ik dit aan? Voorzitter, ik heb het over de Joure-variant. Gelet op het betoog van mevrouw Van Veen spreken wij maar over de "Zeeuwse rotonde". Juist deze variant is datgene wat wij in deze situatie zoeken.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. De fractie van GroenLinks kan instemmen met het vorige voorstel van het college omdat dat de goedkoopste variant is. Kijkt deze fractie tegenwoordig alleen maar naar de financiële aspecten en niet naar factoren als doorstroming, verkeersveiligheid enz.?

De heer **Temmink** (GL). Ik wilde juist een aantal andere redenen noemen waarom wij voor deze variant zijn, maar laat duidelijk zijn dat GroenLinks voor een gedegen financieel beleid is.

Voorzitter. De "Zeeuwse rotonde" is veilig. Aan- en afvoer worden goed gescheiden. Deze oplossing is bovendien toereikend voor zeker twintig jaar. Ook past deze variant in de toegestane tijd, zodat er geen tijdboetes worden opgelopen. En, inderdaad, deze variant is de goedkoopste. Ik onderstreep dat er bij het niveau van 20,5 miljoen nog altijd sprake is van een overschrijding van maar liefst 35%, vergeleken met de oorspronkelijke begroting. Het is ongekend dat andere partijen nu bereid lijken te zijn om de portemonnee nóg maar eens te trekken. Zijn ze vergeten dat er aan extra kosten nog méér boven de provincie hangt?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, heeft de heer Temmink bij zijn afweging ook meegenomen wat het kost wanneer de goedkoopste variant wordt gekozen? Ik denk aan de bedrijfsvestigingen die men dan misloopt en aan het belang van de toekomstbestendigheid. Bij het originele project ging men uit van dertig tot veertig jaar. Wat kost het niet op termijn, wanneer blijkt dat de voorzieningen niet langer toereikend zijn?

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, wij zijn geen rekenmeester tot achter de komma, maar wij hebben deze factoren wel degelijk meegewogen. Bovendien komen wij straks met andere zaken die ons inziens ook belangrijke kansen bieden voor bedrijfsvestigingen. Ik kom daar straks op.

Nogmaals, er komt méér op de provincie af terwijl de financiële situatie van de provincie de laatste jaren tamelijk zorgwekkend is geworden.

Het provinciale beleid zou ons inziens meer moeten gaan in de richting van begeleiden en verbinden. Ook andere partijen hebben dit bepleit bij de behandeling van de Economische Agenda. Bij die gelegenheid werd gesteld: wij moeten geen pinautomaat meer zijn. Ik verwijs naar de oproep van de SGP-fractie om in elk geval de suggesties van alle fracties mee te nemen. Welnu, de fractie van GroenLinks komt met de oproep om nog eens goed te kijken naar het aanvankelijke voorstel.

Voorzitter. Bezwaren, geuit door de gemeente Borsele en andere belanghebbenden, kunnen volgens ons ook op een andere manier worden weggenomen. Ik zou zeggen: durf nou eens écht samen in te zetten op een duurzame oplossing. Wij kunnen die uitstoot verminderen en wij kunnen werken aan meer transport over water en spoor. Wij kunnen aan automatische besturing denken en daarmee de capaciteit vergroten. Daarvoor kunnen Europese subsidies worden verkregen. Ik ben en blijf wat dat betreft optimistisch. Ik hoop dat juist wij, als Zeeland, dergelijke kansen willen pakken. Er is in twintig jaar tijd veel veranderd en er kan in de komende twintig jaar opnieuw veel veranderen, maar je moet het samen durven, samen met het bedrijfsleven en andere partijen. Je moet nu gewoon zeggen; deze weg moet afgemaakt worden, maar 20,5 miljoen, dat is écht het "matje".

De heer **Willemse** (50+). Voorzitter. Wij hebben allemaal kennisgenomen van het rapport van Necker van Naem. Mijn fractie ervaart dit rapport als schokkend. Hoe is het mogelijk geweest dat er zoveel fout ging, niet alleen met betrekking tot de uitvoering maar ook in het voortraject? Hoe is het mogelijk geweest dat met betrekking tot het bedrag van 100 miljoen niemand heeft bedacht dat het wel handig zou zijn wanneer het gedekt zou zijn met een begroting. Op dit moment willen wij niet al te zeer ingaan op het genoemde rapport. Liever wachten wij even af wat de bevindingen zijn van de in te stellen onderzoekscommissie. Wij verwachten dat wij er aan de hand van haar rapport achter kunnen komen hoe het debacle-N62 is ontstaan en wat het allemaal kost.

Om niet nog verder uit de begroting te lopen, worden er allerlei voorstellen gedaan om de uitvoering, met name waar het gaat om kruisingen en kunstwerken, te versoberen. Mijn fractie begrijpt deze insteek maar vraagt zich af of men zichzelf op deze wijze niet tekort doet. Zijn wij op deze manier wel op voldoende wijze voorbereid op de toekomst? Met name de aansluiting Bernhardweg-Sloeweg is ontworpen om voor een periode van dertig tot veertig jaar gesteld te staan. Zouden wij deze kruising nu gaan versoberen, dan zouden wij daarvoor in de toekomst wel eens teruggefloten kunnen worden. Juist deze kruising vormt een

bottleneck in de verbinding met de Westerscheldetunnel.

Versobering van deze uitvoering levert op korte termijn weliswaar een bezuiniging op, maar de vraag rijst of op deze manier de havengebieden van Vlissingen en Terneuzen, belangrijk voor de Zeeuwse economie, voldoende op groei zijn voorbereid. Zal er geen congestie ontstaan op de verbindingen, zowel naar het noorden als naar het oosten en het zuiden? De grotere transporten ten behoeve van de offshore --het zijn activiteiten die in het Sloegebied plaatsvinden-- zijn met versobering van deze kruising niet gebaat. Dit zou negatief kunnen uitpakken voor deze sector.

Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat de kruising Sloeweg-Bernhardweg moet worden uitgevoerd volgens de oorspronkelijke plannen. Het bestaande ontwerp moet worden gehandhaafd, willen wij niet later met nóg hogere kosten worden geconfronteerd.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. In de afgelopen tien jaar is ruim een miljard uitgegeven aan de noord-zuidverbinding tussen Goes en Gent, aan tunnels, wegen en bijbehorende infrastructuur, alles met het doel om een goede, solide 24-uurs verbinding te realiseren en in onze provincie te kunnen garanderen. De eerder door het college voorgestelde variant biedt naar alle waarschijnlijkheid de komende 15 jaar een goede doorstroming, zij het dat dit een veronderstelling blijft.

In de Randstad of elders in het land is er -- wanneer zich daar een calamiteit voordoet en een doorgangsroute voor een aantal uren wordt afgesloten-- altijd wel een alternatieve route te vinden om het verkeer om te leiden. Om in Zeeland van noord naar zuid te kunnen, is er echter geen andere route dan die door de Westerscheldetunnel. Deze verbinding is dan ook uniek.

Een goed infrastructuur is een keiharde eis om een gezonde economische ontwikkeling te kunnen realiseren. Dat geldt nu, maar zeker ook voor de toekomst. Nog geen drie weken geleden -- ik vermeld het als voorbeeld-- stonden er honderden vrachtwagens en personenauto's op de genoemde route vast omdat er een ongeval had plaatsgevonden. Dit heeft het bedrijfsleven veel geld gekost, en de andere weggebruikers veel ergernis. Zeeland is ineens zomaar erg kwetsbaar.

Voorzitter. De PVV-fractie gaat niet voor half werk, en zegt: géén zwakke schakel in de tot nu toe gerealiseerde infrastructuur; dan maar naar meer geld zoeken. Het oorspronkelijke plan dat door zeer deskundige personen is opgesteld --er is maandenlang aan gewerkt en er zijn studies en onderzoeken aan gewijd-- is gewoon perfect. Dat plan heeft tot nu toe veel geld gekost, en nu probeert men in een paar weken tijd een alternatief te bedenken... Voorzitter, van alles wat wij hieraan

nu versoberen om geld te besparen, krijgen wij spijt omdat het resultaat gewoon beduidend minder is, niet alleen in economisch opzicht maar ook qua verkeersveiligheid.

Nogmaals, wij hebben in de noord-zuidverbinding al meer dan een miljard geïnvesteerd. En dan zouden wij over de laatste 25 miljoen moeilijk gaan doen om op die manier al het unieke ongedaan te maken... Voorzitter. Deze verbinding is van nationaal belang en daarom pleiten wij voor de uitvoering van het oorspronkelijke plan.

Wordt de vraag gesteld waar hiervoor het geld vandaan moet worden gehaald, dan geef ik enkele voorbeelden. Alle uitgavenposten kunnen nog eens worden bekeken. Er is altijd wel érgens op te bezuinigen, wellicht op cultuur en evenementen. Zoals door mijn fractie in december 2014 is aangegeven, kan er worden gewerkt aan de defiscalisering van de Westerscheldetunnel; het is het bekende BTW-verhaal.

Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat het nu vijf voor twaalf is. Elke week kost dit 150.000 euro. Daarbovenop komen nog alle onderzoeksrapporten enz. Als wij niet oppassen zijn wij straks weer een paar miljoen kwijt terwijl wij geen stap verder zijn gekomen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Gesteld wordt dat een en ander nu al elke week 150.000 euro kost, maar als ik goed ben ingelicht, gaat dit pas in na juli 2016, wanneer men er niet in slaagt om op tijd op te leveren.

De heer **De Wit** (PVV). Volgens mij kost dit nu al veel geld, maar exacte bedragen ken ik niet.

Voorzitter. Wat mijn fractie absoluut niet wil, is dat wij over tien, vijftien jaar spijt krijgen van het feit dat wij niet nu voor de beste oplossing hebben gekozen, de veiligste en meest toekomstbestendige oplossing. Het gevolg zou zijn dat er alsnog veel meer geld moet worden uitgegeven omdat de optimale oplossing er dan tóch gewoon moet komen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Een belangrijk aspect van deze kwestie is de verkeersveiligheid. Wegen worden aangelegd voor dertig tot veertig jaar, niet voor tien tot vijftien jaar. Ook de acquisitie van nieuwe bedrijven is belangrijk. Wie wil zich hier nog vestigen wanneer er geen adequate noord-zuidverbinding wordt aangelegd? Daarom kiest de PvZ voor een volwaardige, meest toekomstbestendige noord-zuidverbinding, en niet voor een "karrenspoor", zoals het treffend is gezegd door een van de insprekers. Met andere woorden: de oorspronkelijke ongelijkvloerse opzet. Uiteraard dient er ook sprake te zijn van een volwaardige Tractaatweg, maar die komt later nog aan de orde.

Voorzitter. Als wij het voor het zeggen zouden hebben, zou onze opracht aan het college luiden: werk de oorspronkelijke opzet op een zo kort mogelijke termijn uit en zoek dekking voor deze budgetoverschrijding. Onze suggestie is daarbij: verkoop de aandelen van DELTA, voordat je daar én het geld én de werkgelegenheid kwijt bent. Overigens, er zijn nog meer mogelijkheden.

Wanneer de variant wordt gevolgd die het college nu voorstelt, kan niet al het geplande bodemas worden gebruikt. Hoe hoog is in dat geval de schadeclaim? De bijdrage van het Rijk, vijf miljoen, is afhankelijk van onze keuze. Het Rijk gaat na of wij een goede keuze hebben gemaakt en aan de hand daarvan krijgen wij al dan niet die vijf miljoen. Ik denk in dit verband aan de 100 miljoen die het Rijk onze provincie ter beschikking heeft gesteld. Heeft men in dat verband eisen gesteld? Of hebben wij een bedrag gehad, in de zin van: Zeeland, u mag ermee doen wat u wil?

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Er gebeuren af en toe goede dingen in Zeeland, zaken waarbij de provincie haar nek durft uit te steken. Ik denk hierbij aan de overname van de aandelen van de Westerscheldetunnel, de realisatie van de Sluiskiltunnel en het oorspronkelijke plan voor de Sloeweg. Dat is een plan om trots op te zijn. Deze provincie legt rijkswegen aan, en dat is heel bijzonder.

Echter, er zijn grote fouten gemaakt. Het rapport van Necker van Naem is daar ondubbelzinnig over, maar dat neemt niet weg dat het plan voor de Sloeweg zélf gewoon een goed plan was en is. Het is een plan dat werk maakt van een goede noord-zuidverbinding in Zeeland, een verbinding die voor Zeeland van groot belang is. Om deze reden was en is de SP-fractie geen voorstander van de Joure-variant. Deze en andere aangedragen oplossingen zijn in feite compromissen waaraan de provincie vele miljoenen extra kwijt is terwijl er uiteindelijk maar weinigen tevreden mee zullen kunnen zijn. Ze bieden niet de oplossing waarnaar wij op zoek zijn.

Het ons gisteren toegezonden voorstel kan dan ook rekenen op de instemming van de SP-fractie. Het laat de ongewilde varianten voor wat ze zijn en richt zich op de ongelijkvloerse varianten die een conflictvrije doorstroming mogelijk maken. Vooralsnog heeft het oorspronkelijke plan onze steun maar wanneer er mogelijkheden worden gevonden die dezelfde voordelen bieden maar minder kosten, zou dat alleen maar beter zijn. De tijd die nu gewonnen wordt, biedt daartoe kansen. Omdat wij daarnaast willen nagaan waar besparingen kunnen worden gerealiseerd, kunnen wij het amendement van de PvdA-fractie steunen.

Voorts vraagt mijn fractie het college om werk te maken van het zoeken naar externe financiers, bij de verdere uitvoering van het project.

Ik denk daarbij aan de bijdrage van de gemeente Borsele en ook aan de door de gedeputeerde genoemde intenties van VNO-NCW --in tegenstelling met PORTIZ-BZW-- om te investeren in de infrastructuur.

Voorzitter. Mijn fractie wil voorkomen dat door deze nieuwe aanpak de kosten onverwacht nog verder oplopen. Het moet niet zo zijn dat wij straks nóg hoger uitkomen dan het niveau van de meerkosten, zoals ze nu gelden voor de uitvoering van het oorspronkelijke plan. Verder dringen wij aan op een transparante en tijdige informatieverstrekking ten behoeve van de Staten.

Kortom, voorzitter: de fractie van de SP staat welwillend tegenover dit voorstel en geeft de gedeputeerde mee dat zij, wanneer het aankomt op aanpassingen van de OV-concessie, hoopt dat de Staten nét zo welwillend zullen zijn.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Door de PvdA-fractie is de nadruk gelegd op het door haar ingediende amendement, dat bij ons geen weerstand ontmoet.

De fractie van de VVD kan ik zeggen dat wij met het ministerie van I&M hebben gesproken over de Joure-variant. Daarnaast is gekeken en naar aanleiding daarvan zijn er gesprekken geweest. Men was daar niet tegen en ook wat het verdere traject betreft is men niet tegen. Echter, men vroeg ons wél om nog een roadsafety-assesment te houden. Dat betekende dat men wilde weten wat er precies zou gaan gebeuren wanneer de weg zo zou worden uitgevoerd en dat men wilde voorkomen dat het ministerie moest gaan opknappen wat er eventueel fout zou gaan.

Vervolgens hebben wij nader contact gehad en heeft men gezegd: wij wachten het voorstel en de behandeling daarvan af. Er zijn nu verschillende mogelijkheden. Het is mogelijk dat men zegt: u kiest voor een duurdere oplossing; u kunt het waarschijnlijk zelf wel betalen en dus heeft u die vijf miljoen niet nodig. Wij stellen daarentegen in de onderhandelingen: u kunt nu voor een optie kiezen waar u uiteindelijk goed achter kunt staan en waarmee u voorkomt dat er dadelijk nog eens een onderzoek moet volgen. Wat dit betreft is de pap nog niet gestort. Wij hebben de resultaten van de onderhandelingen af te wachten.

Voorzitter. De verdubbeling van de Bernhardweg-west zit niet in de begroting, maar moet wel bij de afwegingen worden betrokken; het betreft het héle traject.

Voorts is het een en ander gezegd over de afschrijvingstermijn van 15 jaar. Voorzitter. Tijdens de discussie in 2014 over het extra krediet is gezegd dat er in 15 jaar moest worden afgeschreven; dit had te maken met het overnemen van de N62. Zou die termijn langer worden gemaakt, dan zou een boekwaarde resteren en zou er niet overgedragen kunnen worden. Wij moeten

er nog eens goed naar kijken hoe dit zit. Het is genoteerd.

De fractie van D66 vindt de situatie een beetje lijken op "Griekenland". Kennelijk wordt er gedoeld op de onderhandelingen met de aannemer. Voorzitter, ik kan die vergelijking niet maken...

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Die vergelijking is gemaakt in verband met de onderhandelingen met Borsele. U was die vrijdagmiddag niet tot overeenstemming gekomen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Op die bewuste vrijdagmiddag is er gesproken over nóg een andere variant, die op geen enkele manier was doorgerekend. Ik heb enkele financiële vragen gesteld maar daar is geen antwoord op gekomen. Overigens, dit gaat wéér beginnen want wij gaan de stakeholders erbij betrekken.

Voorzitter, met de aannemer waren wij aan het onderhandelen, maar dat zal opnieuw bekeken moeten worden, want: wat gaan we doen? Gaan we het werk "schorsen" of gaan we afkopen? Aan de hand van de onderhandelingen moeten wij nu nagaan wat voor ons het beste is en hoe wij hiermee op de beste manier verder kunnen gaan, ook qua tijd.

Met Heros hebben wij geen contractuele relatie; die relatie heeft men met de aannemer. Wat het onderwerp bodemas betreft is bekend, voorzitter, dat in 2014 de eisen zijn verhoogd. Rijkswaterstaat heeft daar nog eens een eis bovenop gelegd en nu moet worden bekeken of er al dan niet met bodemas kan worden gewerkt. Het algemene gevoel is dat men hiermee nu wellicht goedkoop uit is, maar misschien later met hogere kosten te maken krijgt. Dit aspect wordt bij de voorbereiding, voordat een en ander aan de Staten wordt voorgelegd, betrokken. Ik weet op dit moment niet hoe hiermee zal kunnen worden omgegaan.

Voorzitter. Gesproken is over de overdracht van dit dossier aan de heer Van der Maas. Dat zal ik zorgvuldig doen en ik feliciteer hem met dit zeer boeiende dossier... Als het in een oranje omslag moet, is dat voor ons, als SGP, geen punt.

Het financiële plaatje komt eraan, maar daar is tijd voor nodig. Als een aantal varianten moeten worden doorgerekend, moet dat goed worden gedaan terwijl er over dekkingsmogelijkheden moet worden onderhandeld. Wij kunnen dit niet allemaal zélf beslissen.

Voorzitter. Waar is gesproken over de opstelling en besluiten van Rijkswaterstaat kan ik zeggen dat voor bepaalde aanpassingen de vergunningen allang weg zijn. Wij hebben die 18,5 miljoen nodig om de weg tot aan de Bernhardweg af te maken. Rijkswaterstaat staat niet onwelwillend tegenover bepaalde mogelijkheden maar eigenlijk vinden alle partijen de beste oplossing wanneer er

niet meer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om linksaf te slaan. Dat zie ik als een goede zaak.

Door de SGP-fractie is gepleit voor een goed onderzoek naar de varianten, hetgeen al beloofd is. Zij vindt de termijn van negen, tien maanden lang, maar ik heb de heer Sietsma horen zeggen: geef technici de ruimte. Wat dat betreft, voorzitter, heb ik het een en ander van de heer Vrijdag geleerd. Ik heb hem geleerd hoe de politiek in elkaar zit; hij heeft mij geleerd hoe wegen in elkaar zitten. Wij zijn best een goed stel geworden... Als je ziet hoeveel tijd er nodig is om het allemaal goed door te rekenen, uit te tekenen, erover te onderhandelen enz... Die tijd hebben wij écht nodig, maar dan kan de principiële keuze worden gemaakt. Men moet de kans krijgen om dit goed voor te bereiden; anders gaan we de fout in.

Ik herhaal, voorzitter, dat het om twee doelstellingen gaat: het conflictvrij kunnen doorrijden en de veiligheid. Deze doelstellingen stonden ook bij ons eerste voorstel voorop.

Voorts is een vraag gesteld over de besluitvorming over de vijf miljoen. Voorzitter, dat weet ik niet. Wij moeten nog "terug onderhandelen" op grond van het besluit dat de Staten straks gaan nemen. Gevraagd is om de commissie tijdig te informeren en dat zal ik nadrukkelijk mijn opvolger meegeven. Mijnheer Van der Maas, kan ik dit de Staten namens u beloven? Ik zie, voorzitter, dat hij knikt... Dat is dus geregeld.

De CDA-fractie moet ik zeggen dat ik niet zo'n voorstander ben van deadlines. Het geven van informatie, als vast punt in het overleg met de commissie, is een goede zaak, maar het stellen van deadlines komt vaak neer op opjagen. Laten wij nu even wachten; het zal acht, negen maanden gaan duren. De commissie wordt tijdig geïnformeerd, maar als er met deadlines moet worden gewerkt, krijgen wij weer gehaast gedoe, en dat is niet nodig.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter, wij praten niet over "opjagen". Ook ik heb gezegd dat het zorgvuldig moet, maar er mag geen sprake zijn van een open einde.

De heer **Van Heukelom** (GS). U zit er zelf bij en volgens mij kán dit helemaal geen open einde worden.

Voorzitter. Door de PVV-fractie zijn enkele bezuinigingsmaatregelen genoemd. Enkele daarvan zijn bekend, maar ik vind dat dit iets is voor de volgende begrotingsbehandeling. Dan kan daarover met het nieuwe college worden gesproken.

De PVV-fractie heeft het voorts over "elke week 150.000 euro". Voorzitter. Het werk aan de Sloeweg is gedeeltelijk stilgelegd. Dat mag niet te lang duren omdat dan de tijdige oplevering in 2016 in gevaar komt. Een latere oplevering kost 105.000

euro per week; dat is gezegd. Er komt nu weer een ander plan aan de orde, denk ik, en daarover moet weer worden onderhandeld. Dan haal je 2016 zeker niet; het moet later worden gepland.

Voorzitter. De PvZ-fractie wil de aandelen van DELTA verkopen. Welnu, wij zien haar voorstel tegemoet... Op vragen over bodemas-claims kan ik niet ingaan. Wij onderhandelen immers niet met degene die bodemas zou leveren; dat doet de aannemer. Wat de door de heer Babijn genoemde 100 miljoen betreft zou ik willen zeggen: 80 in het begin en daar nog 20 van de Hedwige bij, dat is één pot van 100 geworden en: daar zult gij het van maken. Dat was de afspraak.

De heer **Babijn** (PvZ). Welke variant wil het Rijk als voorwaarde om de 5 miljoen over te maken? Is er een voorkeur geuit?

De heer **Van Heukelom** (GS). Neen, maar iedereen is het erover eens dat een ongelijkvloerse kruising het beste is.

De heer **Babijn** (PvZ). Maar het is toch praktisch om dit even kort te sluiten met het Rijk? Voorkomen moet worden dat we straks een keuze maken die leidt tot een gat van 5 miljoen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter, al enkele malen heb ik gezegd dat wij met de stakeholders gaan overleggen vóór wij met een en ander bij de Staten komen. Welnu, één van die stakeholders is het Rijk.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat iedereen het erover eens is dat een ongelijkvloerse kruising het beste is. Welnu, GroenLinks is wat dat betreft de uitzondering. Ik heb al betoogd dat voor ons het oorspronkelijke voorstel van het college de beste optie is, gelet op de omstandigheden, en daar houden wij aan vast. Bovendien denk ik dat die optie de beste kans biedt dat het ministerie er 5 miljoen bijlegt. Wij dringen erop aan dat bij de beoogde afweging alle opties worden betrokken. Misschien kunnen alle partijen overwegen om toch voor het oorspronkelijke voorstel van het college te stemmen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Heeft de fractie van GroenLinks bij haar keuze voor een gelijkvloerse uitvoering ook het milieuaspect betrokken? Ik denk hierbij aan het remmen en optrekken van het verkeer. Dat is toch een extra belasting voor het milieu.

De heer **Temminck** (GL). Ik heb al gezegd, voorzitter, dat wij geen rekenmeesters tot ver achter de komma zijn, maar natuurlijk hebben wij dit aspect erbij betrokken. Uiteindelijk zullen ook

andere factoren, zoals vervoer over het spoor, een rol spelen zodat zaken tegen elkaar op kunnen wegen. Het resultaat daarvan kan nu niet worden overzien, terwijl het toch ook heel duidelijk om centen gaat. Wij moeten nu, op dit moment, beslissingen nemen en daar zijn wij heel duidelijk in.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Mijn fractie is blij dat ook de Bernhardweg-west wordt betrokken bij de afweging. Wij vinden dit logisch want dit element zit ook in het oorspronkelijke ontwerp. Ik heb dit punt genoemd om ons allemaal goed bij de les te houden. Het zou wel bijzonder sneu zijn wanneer er een ongelijkvloerse kruising zou komen zonder dat hiermee rekening zou worden gehouden.

Wat het amendement van de PvdA-fractie betreft zou ik willen zeggen: onderzoek alles en behoud het goede. Ik vind dat er sprake is van een redelijk verzoek. Ook de optie van de rotonde hoort erbij; dat is fair.

Ik hoop, voorzitter, dat de opvolger van de heer Van Heukelom succesvol met het ministerie van I&M zal onderhandelen zodat ook die buit nog wordt binnengehaald. Ik vind dat het Rijk hier toch een ereschuld heeft. Immers, men heeft ons uiteindelijk met een voor dit grote project te gering bedrag achtergelaten.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en ook ik wens de heer Van der Maas veel succes toe met dit dossier.

Voorts heb ik nog een vraag over de veiligheid. Nu het ene gedeelte van de weg wel wordt aangepakt en het andere niet, rijst de vraag of extra veiligheidsmaatregelen worden getroffen. Immers, er liggen nu veel betonblokken en de weg is vrij smal.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. In eerste termijn heb ik gesproken over het mogelijk verkrijgen van externe financiële middelen, onder meer van VNO/NCW en de gemeente Borsele. Ik verzoek de gedeputeerde om hierop alsnog in te gaan.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Iedereen die verstand heeft van conflictvrije wegen, is het erme e eens dat een ongelijkvloerse kruising de oplossing is. Dat geldt ook voor de heer Vrijdag, zo heb ik geleerd, maar zijn opdracht was anders en daarom heeft hij een alternatief aangegeven, en volgens ons kon het zo óók, binnen de geformuleerde doelstellingen.

Kennelijk, voorzitter, geeft de VVD-fractie hoog op over mijn opvolger. Welnu, ook ik vind dat er reden voor is om alleszins te verwachten dat de

heer Van der Maas het met het ministerie van I&M regelt.

De veiligheidsaspecten waarop mevrouw Van Veen doelt, moeten bekeken worden. In de tussenliggende periode heeft deze situatie écht aandacht nodig; dat ben ik met haar eens.

Voorzitter. Wat betreft de externe financiering waarover is gesproken door de heer Viergever, kan ik zeggen dat wij daar écht over gaan praten met Borsele en VNO/NCW. Ik hoor mensen van het bedrijfsleven zeggen: de heer Saman heeft wel voor zichzelf maar niet namens ons allemaal gesproken. Met andere woorden: wie weet...

Amendement nr. 7 van het lid Evertz c.s. inzake het betrekken van de Joure-variant bij de afweging inzake de kruising Bernhardweg-Sloeweg, wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de VVD, de SGP, de CU, de PVV, het CDA, D66 en de SP voor dit amendement hebben gestemd.

Het statenvoorstel, zoals het is gewijzigd door de aanvaarding van amendement nr. 7, wordt bij handopsteken aangenomen.

De voorzitter. Ik constateer dat de heer Temmink (GroenLinks) tegen dit voorstel heeft gestemd.

Vervolgens is aan de orde de gezamenlijke behandeling van:

26. Statenvoorstel Bestuursrapportage 2015 en 7e begrotingswijziging-2015 provincie Zeeland (FIN-212)

27. Statenvoorstel Uitgangspunten begroting-2016 (FIN-210)

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Met deze bestuursrapportage geeft het college inzicht in de uitvoering van de begroting-2015. Ook de voortgang van acht grote projecten is daarbij betrokken. Met name die grote projecten trekken nu de aandacht, als gevolg van de ontwikkelingen met betrekking tot het project-Sloeweg. De conclusies, verwoord in het rapport-Necker van Naem, geven aan dat de projectcontrole tot voor kort niet de plek had die zij verdiende. Onder meer het benoemen van een directeur-grote projecten moet daarin verandering brengen.

Ik kan het college geruststellen: ik zal nu niet specifiek ingaan op alle grote projecten, maar mijn fractie vraagt wél bijzondere aandacht voor het project-sanering Thermphos. De ontwikkelingen in de afgelopen periode, waarvan het college melding maakt, voelen immers niet goed aan. Wij zijn van mening dat hier verscherpte inzet noodzakelijk is, voor zover dat al niet het geval is, om de risico's op meerkosten voor de provincie in te dammen.

Wat het Meerjarenperspectief betreft wordt er tot en met 2018 geen rekening meer gehouden met DELTA-dividend. Voorzitter, ik begrijp die terughoudendheid wel, gelet op de situatie op de energiemarkt en de onder druk staande resultaten van de commerciële activiteiten. Echter, hoe verhoudt deze opstelling zich tot het dividend met betrekking tot de publieke activiteiten van Evides en de wens tot verhangen van de aandelen daarvan, en het dividend in verband met het DELTA-netwerkbedrijf? Ik vind dat wij niet te vroeg afscheid daarvan moeten nemen, althans niet voor de periode tot en met 2018.

Voorzitter. Gelukkig biedt de meicirculaire vanaf 2016 weer wat extra financiële ruimte, circa 2 miljoen per jaar. Gelet op de huidige financiële situatie zal het geen moeite kosten om hiervoor een zinvolle besteding te vinden. De hier te maken keuze is wellicht lastig...

Door de ons allen bekende omstandigheden is er dit jaar geen Voorjaarsnota. Deze zal worden vervangen door een Zomernota waarin ook de vertaling van het coalitieakkoord wordt opgenomen. Deze nota wordt in het najaar behandeld en dat levert ook een geschikt moment op voor het houden van algemene beschouwingen. Dat behoeven wij niet nu te doen.

Voorzitter. De VVD-fractie kan met de uitgangspunten voor de begroting-2016 instemmen, voor zover ze niet afwijken van het coalitieakkoord.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Over enkele punten kunnen wij vandaag kort zijn, gelet op de planning voor de volgende week en het feit dat wij daarvoor vanochtend nieuwe input hebben gekregen.

De Bestuursrapportage laat, naast een heleboel andere dingen, ook een paar "meevallers" zien. Ik zet dat woord meevallers tussen aanhalingstekens. Kennelijk hebben wij een aantal panden op een redelijke tot goede wijze verkocht. Dat is dan goed nieuws. Ook is er sprake van een vrijval-reservering Thermphos. Het is te hopen dat dit geen goed nieuws is voor een zeer korte periode, dat wordt gevolgd door weer andere berichten. Wij zien hier nog veel risico's.

Wat de uitgangspunten voor de nieuwe begroting betreft vinden wij het verstandig dat men zich niet rijk rekent met bijvoorbeeld dividenden. Er staan twee punten in ten aanzien waarvan wij graag een concrete indicatie krijgen, zij het dat wij

geen exacte bedragen vragen. Wij zijn benieuwd naar de financiële consequenties van de actualisatie-opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en van de nieuwe CAO, naar ik aanneem de verhoging van de salarissen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Als reactie op de bestuursrapportage komt mijn fractie met drie "p's": poen, pech en positie. Wat "poen" betreft geldt tegenover de inwoners van Zeeland de verplichting dat wij een compleet en correct overzicht hebben van onze financiële situatie. De situatie met betrekking tot DELTA vergroot wat dit betreft nog de urgentie, maar daarop komen wij bij het einde van deze vergadering nog terug.

Bij het gewenste overzicht hoort ook dat wij weten wat wij aan vrij in te zetten reserve hebben. Welnu, daar ligt nu voor onze controlerende rol een belemmering. Bedragen die in de tijd naar voren worden geschoven, worden toegevoegd aan de algemene reserve --ik heb het nu over de zogenaamde "boeggolf"-- terwijl de meerkosten in verband met de Sloeweg nog niet verwerkt zijn. Wij vragen de gedeputeerde om de begroting aan te vullen met een specificatie van of een toelichting op de reserve, het vrij besteedbare gedeelte en de gedeelten die voor een bepaalde bestemming zijn gereserveerd.

De tweede "p" betreft pech, waarbij het over de risico's gaat. Wat dit betreft, voorzitter, hebben wij nog een slag te maken door de introductie van volwaardig risicomanagement. Hierbij geldt de uitdaging niet steeds zelf alle risico's met betrekking tot meerwerk te dragen, maar te kiezen voor andere contractvormen. De nieuwe directeur-grote projecten kan wat dit betreft een sleutelrol spelen. Wij verwachten hiervoor een goed plan van aanpak in het collegeprogramma. Dit is al toegezegd, maar wij vinden het belang hiervan zó groot dat wij hierop statenbreed willen inzetten.

De derde "p" is die van positie, kennis- en onderhandelingspositie. Voorzitter. Sommige dossiers, waaronder die betreffende infrastructurele projecten en Thermphos, zijn complex, hetgeen ons als opdrachtgever kwetsbaar maakt in de onderhandelingen over meerwerk. De kracht van de ambtelijke organisatie dient te zijn dat men de juiste keuzes maakt over wat er technisch-inhoudelijk moet gebeuren, wat we zelf doen of uitbesteden en waar het gaat om het inschatten van budgetten, waarmee wij weer uitkomen bij de "p" van poen.

Nogmaals, het gaat om drie "p's": poen in de vorm van degelijk financieel beleid, pech in verband met adequate risicobeheersing, en positie in de vorm van een organisatie die is toegerust voor haar taak. Bij de gewenste transitie van die organisatie gaat het om kennis, vaardigheden en systemen, maar die transitie zal zeker niet lukken als er geen aandacht wordt gegeven aan de bijpassende

organisatiecultuur, gekenmerkt door openheid en vertrouwen. Hierover is het een en ander opgenomen in het rapport van Necker van Naem. Wij dagen de andere partijen uit --vooral de partijen die degelijk bestuur hoog in het vaandel hebben-- om wat dit betreft samen op te trekken en de krachten te bundelen of, zoals de ChristenUnie het verwoordt, dit te doen in verbinding met elkaar.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Een goed spreker zou nu de aandacht kunnen trekken, maar dat ga ik niet doen. Immers, dan zou ik drie punten aan de orde moeten stellen. Zo hoort het. Met drie punten vraag je écht om aandacht...

De **voorzitter**. Hebben de statenleden allemaal dezelfde training gehad?

De heer **Roeland** (SGP). Ik was er 's middags niet en dus weet ik het niet. Hoe dan ook, ik heb maar twee punten en ik heb mij afgevraagd of ik die punten hier wel vanmiddag voor het voetlicht zou moeten brengen. Ik heb ze immers beide al in de commissie naar voren gebracht en je moet in de statenvergadering geen commissievergadering overdoen. Daar mag men mij aan houden. Ik zet me ervoor in om dat niet te doen, tenzij het om écht aangelegen punten gaat. Nogmaals, ik heb er twee.

Voorzitter. Thermphos is en blijft een risicovol project. Ook vandaag vraag ik er aandacht voor. Ik vraag de gedeputeerde om er nauwlettend op toe te zien dat er binnen dit huis op alle terreinen voldoende deskundigheid beschikbaar is om deze zaak goed te kunnen volgen.

Mijn fractie heeft het DELTA-dividend nog niet voor altijd afgeschreven. Ik hoor graag van de gedeputeerde dat zij dat ook niet heeft gedaan en dat zij zich ervoor zal inzetten...

De heer **Veraart** (D66). U heeft het DELTA-dividend nog niet "voor altijd" losgelaten. Voor hoe lang laat u het dan wél los?

De heer **Roeland** (SGP). Dat is een juiste interruptie, voorzitter, die mij de gelegenheid biedt om deze verspreking weg te nemen. Dat doe ik bij deze. Ik ben ervan overtuigd dat wij ons moeten blijven inzetten voor het DELTA-dividend. Dat moet ook mogelijk zijn. Er zijn immers onderdelen ten aanzien waarvan in de aandeelhoudersstrategie is aangegeven dat er in verband daarmee dividend naar de provincie dient te komen. Ik hoop en verwacht dat de gedeputeerde het daarmee eens is. Ik neem aan dat zij zal aangeven dat dit ook in de toekomst haar aandacht zal hebben.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De SGP is een partij die degelijk bestuur voorstaat. Als in de komende jaren DELTA verliescijfers laat zien, houdt

zij dan óók vast aan dividenduitkeringen aan de provincie?

De heer **Roeland** (SGP). Ik maak er een gewoonte van, voorzitter, om "als-dan-vragen" niet te beantwoorden. Dat vind ik een goede gewoonte...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik neem toch aan dat de heer Roeland het Emendo Capital-rapport tot zich heeft genomen...

De heer **Roeland** (SGP). Dat is een juiste aannahme.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ook ik heb drie punten en bovendien kan ik aansluiten bij de genoemde drie "p's".

In het dictum van het voorstel met betrekking tot de bestuursrapportage wordt vermeld dat de Staten besluiten om kennis te nemen van die rapportage, en dat hebben wij gedaan. In de commissie is daarover al het nodige gezegd. Ik sluit mij graag aan bij de heer Roeland, waar deze heeft gesteld dat wij in deze zaal geen commissievergaderingen moeten overdoen. Echter, mijn fractie heeft in de commissie aandacht gevraagd voor het geven van een helder inzicht in de algemene reserve. Kijken wij puur naar de cijfers van de reserves voor de komende jaren, dan blijkt dat het niveau daarvan aanzienlijk zakt. Dit is ons inziens een vertekend beeld, aangezien er ook bestemmingsreserves zijn. Wij vinden het een goede zaak dat het college in de toekomst voor een helder inzicht zorgt door de algemene reserves op te splitsen, waarmee duidelijk zichtbaar wordt wat er daadwerkelijk over is en vrij besteedbaar. Daarmee, voorzitter, hebben wij de "p" van poen behandeld.

Wat de "p" van positie betreft is er in de commissie uiteraard ook gesproken over de risico's, met name die betreffende de grote projecten. Het is belangrijk dat die risico's voor de statenleden inzichtelijk zijn, gelet op hun controlerende rol. Nogmaals roep ik het college op -het geldt ook voor kleinere risicovolle projecten-- om de Staten te blijven betrekken bij de voortgang. Ik zou zeggen: wees transparant en onthoud ons niet van relevante informatie. Wij willen onze rol als volksvertegenwoordigers op de juiste wijze uitvoeren, en daarvoor hebben wij elkaar nodig.

En dan de "p" van pech. Het zou mooi zijn, voorzitter, wanneer wij halverwege het jaar eens met financiële meevallers in plaats van tegenvallers te maken zouden hebben. Echter, tot nu toe zijn die er nog niet gekomen. Misschien biedt de door de heer Bierens genoemde meicirculaire een opening. Hoe dan ook, wij kijken uit naar de komende coalitieperiode waarin de CDA-fractie graag zal bijdragen aan een goed perspectief voor Zeeland.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik probeer de hele dag rekening te houden met de beschikbare spreektijd, en dan is het goed wanneer sprekers voor je al wat gras voor de voeten hebben weggemaaid. Mét de fracties van VVD en SGP heeft mijn fractie aandacht voor de kwestie-Thermphos, al vinden wij wel dat dit proces veilig en goed dient te verlopen. Verder vragen ook wij aandacht voor het publieke DELTA-dividend --daar hebben wij gewoon recht op--, voor de meicirculaire, voor de risico's en voor de na te streven open organisatiecultuur. Wij onderstrepen de opmerkingen van de fractie van D66 over de CAO.

Voorts, voorzitter, ga ik nog even in op een kwestie waarover wij ook in de commissie hebben gesproken. Soms is het handig om zo'n punt nog eens extra naar voren te brengen. De fractie van GroenLinks wil niet alleen bezuinigen, maar ook kijken naar kansen op extra inkomsten. Daarbij moet ons inziens niet al bij voorbaat worden gezegd dat verhoging van tolgelden of opcenten onbespreekbaar is. Wat voor ons niet bespreekbaar is --wij geven het mee als kader-- is de eventuele verkoop van aandelen van de Westerscheldetunnel. Volgens ons geef je daarmee prijzen en kwaliteit weg, en dat zijn toch zaken die wij zélf in handen moeten houden. Deze opbrengsten zijn ook nodig voor het onderhoud van de Sluiskiltunnel.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Ook mijn fractie heeft kennisgenomen van de Bestuursrapportage-2015. Eén van de eerste zinnen daarvan is ons opgevallen. Daarin wordt gesteld: minder geld lenen tegen een gunstige renteverwachting. "Minder geld lenen" klinkt ons als muziek in de oren. Met betrekking tot "tegen een gunstige renteverwachting" neem ik aan dat het college zich goed realiseert dat dat voor nú geldt, terwijl het over een paar jaar weer heel anders kan zijn.

Wij vinden het heel verstandig dat het college voor de komende jaren afstand neemt van het DELTA-dividend. In hoeverre speelt hier mee dat minister Kamp inmiddels op het gaspedaal heeft gedrukt wat de Splitsingswet betreft?

Voorzitter. De algemene reserve neemt in de periode tot en met 2018 enorm af, hetgeen ons grote zorgen baart. Wij rekenen erop dat het nieuwe college het ombuigen van deze tendens tot een van zijn speerpunten zal maken.

Mijn fractie kijkt ernaar uit om met het nieuwe college rond de tafel te gaan zitten om na te gaan hoe wij ons plan tot defiscalisering van de Westerscheldetunnel, afgelopen december naar voren gebracht, vlot kunnen trekken.

Voorzitter. Welke garanties biedt het college dat de enorme fouten die ten aanzien van de Sloeweg zijn gemaakt, niet met betrekking tot de

Tractaatweg worden herhaald? Voorts gaat de Marinierskazerne ons zeer ter harte. Dit project verloopt tot nu toe, tot onze grote tevredenheid, naar wens. Echter, met betrekking tot Thermphos staat er in de stukken nog een zorgwekkend zinnetje: de provincie neemt het verschil voor haar rekening wanneer de saneringsactiviteiten in totaal meer kosten dan de beschikbare 35 miljoen uit de boedel. Voorzitter, dit is weer zo'n zin waar mijn fractie kippenvel van krijgt.

De opvatting van mijn fractie over het Natuurpakket Westerschelde is bekend. Ik ga daar nu maar niet verder op in, mede gelet op de beschikbare spreektijd. Wel constateren wij dat ook met betrekking tot Perkpolder de risico's niet begrensd zijn. Ook dat baart ons grote zorgen. De kanaalkruising-Sluiskil zien wij als een voorbeeld van een prima verlopen project. Het kán dus wel...

Uit de uitgangspunten voor de begroting voor 2016 lichten wij één kwestie, namelijk de opcenten-MRB. Voorzitter. Mijn fractie heeft sinds haar aantreden in deze Staten in 2011 altijd het standpunt ingenomen dat die opcenten zouden moeten worden afgeschaft. Zolang dat niet is gebeurd, pleiten wij voor zo laag mogelijke opcenten. Derhalve past ook een indexering niet in onze visie.

Het voorliggende Statenvoorstel kan grotendeels onze goedkeuring krijgen, met uitzondering van het onderdeel opcenten-MRB. Wij zullen niet tegen het voorstel stemmen wanneer het door ons genoemde bezwaar in de handelingen wordt opgenomen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Ik stel voor dat de vraag die zojuist over de Splitsingswet is gesteld, wordt beantwoord tijdens de vragensessie.

De heer **Van Dijk** (PVV). Dat vind ik uitstekend, als dat antwoord er maar komt.

De **voorzitter**. De orde van deze vergadering wordt hier vanzelf geregeld...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Eerst zaten wij met een weg, ten aanzien waarvan de Staten niet hebben kunnen sturen. Nu zitten wij met uitgangspunten voor de begroting-2016 waarop de Staten eigenlijk óók niet kunnen sturen. Immers, wij krijgen geen Voorjaarsnota, terwijl dat stuk toch voor de Staten zo'n beetje het belangrijkste sturingsinstrument is om het een en ander mee te geven voor de begroting voor het volgende jaar. Tegen de tijd dat de toegezegde Zomernota klaar is, is de begroting voor 2016 al bijna gedrukt.

Ook ik zal nu niet alle in de commissie naar voren gebrachte opmerkingen en vragen herhalen. Ik noem nog slechts enkele zaken die voor de SP-fractie belangrijk zijn. Wat de risico's betreft staat voor onze fractie Thermphos op nummer één. Op

nummer twee staat Perkpolder/Waterdunen. Ook daarover maken wij ons zorgen. Wij hebben daar reserves voor gevormd, maar als het misgaat, moeten wij er weer miljoenen voor zien te vinden, nog afgezien van het project-Sloeweg.

Voorts hebben ook wij zorgen over de algemene reserve die we zien afnemen. Daarover zullen wij nader spreken wanneer de Zomernota aan de orde wordt gesteld.

Voorzitter. Ik heb in verband met de uitgangspunten voor de begroting-2016 nog een opmerking over het niet-indexeren van alles, dus ook de bedragen voor de gesubsidieerde instellingen. Ik onderstreep dat zij het in de afgelopen periode al heel zwaar voor de kiezen hebben gehad. Is hierover overleg geweest?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook wij hebben met betrekking tot Thermphos geconstateerd dat bedragen boven het niveau van 35 miljoen voor rekening van de provincie komen. Ik onderstreep dat niemand weet wat uiteindelijk de totale sanering gaat kosten.

Wat Waterdunen betreft wijs ik erop dat men er al 2,9 miljoen bij heeft moeten leggen voor steenbestortingen, waarvan een groot gedeelte voor rekening van de provincie komt. Ik weet niet of het college op de hoogte is van de verdere verzakking van de in- en uitlaatduiker ter plaatse. Moeten daar eventueel, wellicht op termijn, nog heipalen onder worden geplaatst? De inlaat moet dieper worden, waardoor dit duurder en kwetsbaarder wordt. De stabiliteit neemt af en niemand weet hoe hoog de daaraan verbonden meerkosten zullen kunnen zijn.

In de stukken lezen wij het volgende: "Bij brief van 3 november 2014, ingekomen op 5 november 2014, heeft Molecaten aangegeven dat de financiering voor het plan Molecaten niet onmogelijk maar wel moeizaam is. Om die reden vraagt Molecaten toestemming om op een andere wijze dan in de overeenkomst bepaald, tot realisatie van de beoogde verblijfsrecreatie te kunnen komen. Op basis van een extern juridisch advies is Molecaten medegedeeld dat GS op grond van de thans ter beschikking staande gegevens de gevraagde toestemming nog niet kunnen verlenen. Wel is bereidheid uitgesproken om met Molecaten hierover in nader overleg te treden.". Voorzitter, in de media is gemeld dat Molecaten "kwaliteitsbungalows" nastreeft, zonder riolering, die in één dag te bouwen zijn en in één dag kunnen worden afgebroken. Ik dacht meer aan een "bungalowntent"... Het zou om superkwaliteit, iets unieks, gaan... Ik vraag het college om ervoor te zorgen dat hier inderdaad met unieke kwaliteit wordt gebouwd, en het liefst zo snel mogelijk, conform eerder gemaakte afspraken.

Wat het dossier-Tractaatweg betreft zijn wij benieuwd of dit project binnen het bestaande

budget kan worden gerealiseerd. Als dat niet mogelijk blijkt te zijn, vernemen wij dat graag eerder dan het geval is geweest in verband met het project-Sloeweg. Ten slotte moet ik zeggen dat ook mijn fractie zorgen heeft over de algemene reserve.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. In verband met de over Thermphos gestelde vragen, vraag ik collega De Reu om ze te beantwoorden. Collega Van Heukelom vraag ik om in te gaan op opmerkingen en vragen over Sloeweg en Tractaatweg.

De kwestie van het DELTA-dividend is op verschillende manieren benaderd. Voorzitter. Het vaststellen van de uitgangspunten voor de begroting-2016 is noodzakelijk met het oog op de tijd. Ik heb er begrip voor dat de SP-fractie deze gang van zaken betreurt. Zij ziet de Voorjaarsnota als de beste mogelijkheid voor de Staten om voor de nieuwe begroting het een en ander mee te geven. Zoals mevrouw De Milliano vanochtend heeft gezegd, is Zeeland de laatste provincie waar het nieuwe college van GS is gevormd. Dat is niet leuk, maar het is wel een feit.

Hoe dan ook, wij moeten verder en tegen die achtergrond maken wij vanmiddag een technische exercitie. Het is beleidsarm dat aan de Staten de uitgangspunten voor de begroting-2016 worden voorgelegd. De volgende week praten wij over het coalitieakkoord en de uitkomsten daarvan worden betrokken bij het opstellen van de Zomernota. De behandeling van dat stuk biedt de Staten een moment waarop zij commentaar kunnen leveren, vragen kunnen stellen, verzoeken naar voren kunnen brengen en zaken kunnen meegeven. De Zomernota vormt hét uitgangspunt voor de begroting-2016.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De Zomernota komt na het reces. Als daarover in oktober wordt gesproken, is de begroting-2016 al gedrukt...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Neen, de Zomernota is de input voor de begroting. U kunt dus bij de behandeling van die nota nog uw vragen en opmerkingen kwijt. Dat drukken gaat overigens heel snel...

De fracties van VVD en SGP vragen zich af of het DELTA-dividend nu helemaal los wordt gelaten. Er is toch een aandeelhoudersstrategie, in het kader waarvan is afgesproken dat in verband met het netwerkbedrijf en commerciële activiteiten dividend beschikbaar moet komen voor de aandeelhouders? Voorzitter. In het verleden voerden we een bedrag, 10 miljoen, 20 miljoen, op als inkomsten aan DELTA-dividend, terwijl er daarnaast een tegenpost werd begroot, in de zin van: als dat dividend er komt, gaan wij daar déze dingen van doen. Dat is ook zo voor de afgelopen

periode gedaan. Er werd 10 miljoen geraamd, maar het is 7,5 miljoen geworden. Je moet dan alsnog dekking zoeken voor 2,5 miljoen. Er moet hier sprake zijn van een voorzichtigheidsbeginsel, maar --en ik verwijs hierbij naar het verzoek van de heer Roeland-- deze gedeputeerde zal zich zéker inzetten om DELTA-dividend, wat er ook mogelijk is van DELTA, beschikbaar te krijgen voor de aandeelhouders. Dat is een reële optie, maar er moet ook een afweging worden gemaakt, in de zin van: wat is voor het bedrijf nodig en wat is gezond voor het bedrijf?

De meicirculaire wordt betrokken bij de begroting voor 2016. Voor dit jaar is er wat dit betreft sprake van een kleine min, maar daarna is er sprake van een kleine plus. Inderdaad, mijnheer Bierens, hebben wij er geen enkele moeite mee om dat geld op te krijgen. Wij kunnen het goed gebruiken, gelet op de wensen die wij allemaal nog hebben.

Vanochtend is het coalitieakkoord gepresenteerd. Voorzitter. Uiteraard wordt de inhoud daarvan betrokken bij de zomerconferentie en bij het opstellen van de Zomernota. Ik heb er begrip voor dat sommigen afstand nemen van dat stukje in de uitgangspunten voor de nieuwe begroting.

De fractie van D66 spreekt over meevallers. Wanneer, voorzitter, gaat het om meevallers? Minder kosten vormen op den duur ook een meevaller. De vrijval in verband met Thermphos is een administratieve. Wij hebben in 2014 kosten geraamd in 2015, die niet voor dat jaar "hard" kunnen worden gemaakt. Nogmaals, het is een administratieve werkwijze. De kosten die voor 2015 werden voorzien, hadden heel goed onderbouwd moeten worden om aan te tonen dat ze konden blijven staan. Misschien komt dit op een ander moment weer naar voren. Immers, zó gerust kunnen wij hier wellicht niet op zijn.

De fractie van de ChristenUnie vraagt naar de consequenties in verband met de opcenten-MRB. Voorzitter. Er is meer en zwaarder vervoer, hetgeen ertoe leidt dat wij een meeropbrengst hebben, los van verhoging of indexering, van 400.000 euro. Dat bedrag wordt bijgeraamd. De gevolgen op het terrein van de CAO bedragen voor dit jaar 170.000 euro, en daarna 340.000 euro per jaar.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde noemt de fractie van de ChristenUnie maar ik heb deze vraag niet gesteld.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Neen, u staat verderop op mijn lijstje, maar ik dacht: poen, pech...

De heer **Veraart** (D66). Ik begrijp deze verwarring wel, voorzitter, want de heer Verburg en ik zijn het

zó vaak eens... Hij is wellicht net zo blij met deze beantwoording als ik.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. "Poen, pech en positie"... Ik vond het een mooie vondst van de fractie van de ChristenUnie. In antwoord op haar vragen over de algemene reserve wijs ik erop dat in de begroting wordt vermeld welke onttrekkingen er zijn geweest, maar daar gaan deze vragen niet over. Gevraagd wordt naar datgene wat nog in de algemene reserve zit maar niet transparant is. Dat moet inderdaad veel transparanter; dat zeg ik ook toe. Het is voor ons allemaal van belang dat dit veel duidelijker wordt. De fluctuaties die er nu inzitten, doen vermoeden dat er heel rare dingen gebeuren terwijl dat niet zo is. Sommige zaken worden als het ware "bewaard" in de algemene reserve; ze moeten er later weer worden uitgehaald. Nogmaals, die transparantie gaan wij geven.

Voorzitter. Risicomanagement is een onderdeel van de organisatie. Wij hebben daar op ingezet en ook de projectdirecteur moet hier hard mee aan de slag.

Door de PVV-fractie is geduid op een rentewaarschuwing. Voorzitter, de eerste symptomen daarvan zijn er al; de rente gaat een beetje oplopen. Ik zeg niet dat ik het leuk vind, maar het is wel zo en dus moet er rekening mee worden gehouden. Voorts kan ik de PVV-fractie zeggen dat wij inderdaad moeten voorkomen dat de algemene reserve onder het vereiste minimum zakt. Ik neem aan dat hierover iets wordt opgenomen in het coalitieprogramma.

Wij hebben al eerder met elkaar gesproken over de door de PVV-fractie bepleite defiscalisering met betrekking tot de Westerscheldetunnel. Voorzitter, als zich wat dat betreft mogelijkheden voordoen die ons voordeel kunnen opleveren, dan gaan wij daarover natuurlijk graag met de PVV-fractie in gesprek.

Gesteld is dat de risico's met betrekking tot Perkpolder niet begrensd zijn. Op dit moment, voorzitter, is dat wél het geval want wij hebben daar grond en die is onlangs getaxeerd. Gebleken is dat deze grond nu dezelfde waarde heeft als die waarvoor ze in het verleden is aangekocht. Daarnaast worden er natuurlijk kosten gemaakt; er is een directie, er is een bureau. Die kosten worden gemaakt en vormen een risico, maar dat is overzichtelijk. Wij hebben deze kosten precies in beeld; ze worden gedeeld met de gemeente Hulst.

Door de PVV-fractie wordt bepleit de opcenten-MRB af te schaffen of zo laag mogelijk te houden. Voorzitter. In de uitgangspunten voor de begroting-2016 is geen indexering of verhoging van deze opcenten opgenomen, maar ook geen verlaging.

Mevrouw Van Unen is ingegaan op het feit dat de uitgaven ten behoeve van de gesubsidieerde

instellingen niet worden geïndexeerd. Voorzitter. Het vorige jaar is er wat dit betreft sprake geweest van een indexatie met de verhoging van het accres. Het ging toen dus niet om het algemene prijsindexcijfer. Dit jaar is, gelet op de perikelen waarmee wij nu te maken hebben, gemeend dat pas op de plaats moet worden gemaakt. Er wordt niet opnieuw een bezuinigingsronde doorgevoerd, maar er wordt pas op de plaats gemaakt waar het gaat om deze subsidiebudgetten; ze worden niet geïndexeerd. Een brief hierover is deze week uitgegaan.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. De heer Babijn heeft in verband met Molecaten gesproken over "bungalowntenten", die in één dag kunnen worden opgezet en in één dag kunnen worden afgebroken... Voor mij is dit helemaal nieuw. Welke huizen daar worden gebouwd, heeft men publiekelijk laten zien. Ik weet niet waar de heer Babijn zijn informatie vandaan haalt, maar goed...

De heer **Babijn** (PvZ). Het staat in de stukken. Ik heb de stukken geciteerd. Dit zou bij het college bekend moeten zijn.

De heer **Van Heukelom** (GS). Niet dat het zou lijken op ééndagshuisjes of bungalowntenten. Hij heeft zijn plannen gepresenteerd; iedereen was erbij. Ook u heeft kunnen zien wat hij gaat bouwen.

Voorzitter. Met betrekking tot de Tractaatweg komt er een second opinion aan. Dat weet iedereen. Zoals ik het nu heb bekeken, in samenhang met de Sloeweg, ben ik tot de conclusie gekomen dat er sprake zou kunnen zijn van een te kleine post onvoorzien. Daar moet wat aan gedaan worden, maar dat horen we nog.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Wat Thermphos betreft kan ik melden dat er eergisteren, op woensdag, een vergadering van de raad van commissarissen is geweest. Daarvan ben ik, ter vervanging van de heer Van Beveren, voorzitter. De conclusie die in die vergadering is getrokken, is dat er dringend behoefte aan bestaat om de Staten, onder geheimhouding, nog vóór het zomerreces te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de sanering van het Thermphos-terrein. Daarmee zeg ik niet dat er nu ineens sprake zou zijn van paniek, maar wel dat de te verstrekken informatie van dien aard is, dat aannemers en andere partijen daarbij een bepaald belang zouden kunnen hebben. Namens het college van GS is, via de griffie, een verzoek aan de Staten onderweg om hen hierover gedurende een halfuur te informeren. Persoonlijk heb ik hierover wel een idee, maar het is niet aan mij maar aan de Staten om hierover te beslissen. Zelf denk ik aan de volgende week, 10 juli.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. In tweede termijn wil ik, nu het nog kan, de heer Van Heukelom nog een vraag stellen. Sprekend over de Tractaatweg formuleert hij zijn reactie, sprekend over de post onvoorzien, heel voorzichtig: "zou kunnen zijn". Kan hij niet gewoon zeggen dat het zo is?

Mevrouw Schönknecht kan ik zeggen dat wij blij zijn met haar toezegging dat de algemene reserve meer transparant wordt gemaakt. Kan zij tevens toezeggen dat deze verheldering bij de eerstvolgende begroting --ik doel nu op de behandeling in november-- wordt doorgevoerd?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Tijdens de vorige statenvergadering heb ik in verband met het project-Waterdunen de vraag gesteld waarom er met betrekking tot vier hectare van een bepaalde eigenaar niet meer zou worden onteigend. Die vraag heb ik toen in twee termijnen gesteld. Vervolgens heb ik op grond van artikel 44 dezelfde vragen opnieuw gesteld, maar wederom geen antwoord gekregen. Nu stel ik déze vergadering vragen over het mogelijk verzakken van een duiker, en wederom krijg ik, althans in eerste termijn, geen antwoord. Ik denk dat ook andere statenleden benieuwd zijn naar een antwoord op deze vragen, en ik hoop dat de gedeputeerde in tweede termijn al mijn vragen wil beantwoorden.

Voorzitter. De andere kwaliteit van bouwen waarover ik heb gesproken, wordt duidelijk in de stukken van het college vermeld: het gaat niet worden datgene wat eerst werd overeengekomen, en GS overwegen om hierover in gesprek te gaan. Wat de PvZ-fractie vaststelt, is dat niet datgene wat ons is gepresenteerd, wordt gebouwd. In hoeverre is het college bereid om wat dit betreft water bij de wijn te doen? In elk geval gaan wij voor een uniek project dat enorm veel toeristen gaat trekken.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Nogmaals, met betrekking tot de Tractaatweg komt er een second opinion aan. Voorzichtigheidshalve heb ik --omdat ik dit natuurlijk ook moest bekijken in het kader van de Sloeweg-- gezegd wat ik zojuist heb gezegd. Meer zou ik nu niet willen zeggen. Er moet nu op die second opinion in september worden gewacht; dan hebben de Staten het hele verhaal exact voor zich.

Mijnheer Babijn, over Waterdunen komen wij binnenkort nader te spreken. Dan kunt u al uw vragen nog eens op een rijtje zetten en kunnen die vragen in de commissie worden behandeld. Ik zou graag zien dat alle vragen hierover worden gebundeld en dan uitgebreid worden besproken met de nieuwe gedeputeerde die voor Waterdunen verantwoordelijk is.

Voorzitter. Ik dacht dat we de vragen over de kwestie van die vier hectare al hadden beantwoord, maar dat is kennelijk niet het geval. Wij hebben

daar een aantal bezuinigingen moeten toepassen omdat wij bepaalde zaken tegen hadden, maar er is niets veranderd qua visie en kwaliteit. Ik ben werkelijk verschrikkelijk blij dat ik nu, bij mijn laatste optreden in deze zaal, nog mag meemaken dat de heer Babijn achter Waterdunen staat... Ik hoop dan ook zeer dat de gemeenteraad eindelijk eens gaat meebetalen...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, mijn eerste vraag is in die zin beantwoord dat duidelijk is dat deze gedeputeerde er niet op wil ingaan; dit is een kwestie voor zijn opvolger. Wat het project-Waterdunen betreft constateer ik dat er op democratische wijze een besluit is genomen. De PvZ was het daar niet mee eens, maar moet zich daarbij neerleggen. Vervolgens hoort het bij onze controlerende taak om ervoor te zorgen dat er komt wat er is beloofd en afgesproken. Ik doel nu op datgene wat extra toeristen gaat opleveren, en niet op bungalows zonder riolering die in één dag opgebouwd worden en in één dag worden afgebroken. Wij willen niet dat het college water bij de wijn doet, als gevolg waarvan het niet het unieke project wordt dat ons is beloofd. Voorzitter, ik zou mijn vragen over de financiële aspecten hiervan graag zo spoedig mogelijk beantwoord zien. De signalen zijn immers duidelijk. Wij vragen om niet meer en niet minder dan antwoorden op onze vragen. Daar heeft een lid van deze Staten recht op en ik neem aan dat ook de overige statenleden benieuwd zijn naar deze antwoorden. Ik vind het jammer en ook een zwaktebod dat de gedeputeerde deze vragen doorstoot naar zijn opvolger.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Er komen geen "bungalowntenten" en de oorspronkelijke visie is niet verlaten. Ik ontken niet dat er bezuinigingen zijn doorgevoerd. Ze zijn noodzakelijk maar de visie houden wij overeind, met elkaar, met de landschapsorganisaties, met Molecaten, met het waterschap. Wij houden die visie gewoon overeind. Mijnheer Babijn, u krijgt een uniek, schitterend project. Nogmaals, er zijn financiële problemen. De situatie is nu nog positief en wij hebben nog niet meegeteld de subsidies die wij zouden kunnen krijgen. Er is een heel nuchtere calculatie gemaakt en die biedt nog ruimte, maar ik ontken niet dat er, verder weg gaande, tegenvallers en meevallers kunnen optreden. Nogmaals, wij zitten nu nog aan de goede kant en wij houden de visie overeind. Hier en daar hebben wij bezuinigd zonder dat daar iemand last van heeft waar het gaat om de uitstraling van dit unieke project, dat de heer Babijn gratis krijgt in zijn geboorteplaats.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De heer Temmink kan ik zeggen dat de met betrekking tot de algemene reserve gewenste

transparantie zichtbaar zal zijn in de begroting voor 2016.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Het gaat om twee voorstellen en ik neem aan dat over elk voorstel afzonderlijk zal worden gestemd. Wat de bestuursrapportage betreft gaat het gewoon om kennisnemen van datgene wat is gebeurd. Dat zullen we doen. Echter, in het voorstel betreffende de uitgangspunten voor de begroting-2016 staan zaken --ik denk aan onder andere het niet-indexeren van gesubsidieerde instellingen-- die ons ertoe brengen om tegen dit voorstel te stemmen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Wij stemmen met het voorstel inzake de uitgangspunten in, met uitzondering van het onderdeel dat handelt over de opcenten-MRB.

De **voorzitter**. Men stemt voor of tegen, maar met deze stemverklaring geeft u aan hoe uw fractie over het genoemde onderdeel denkt.

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. Mijn fractie is voor beide voorstellen maar geeft aan dat zij nog over de door de SP-fractie genoemde subsidies wil praten.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie stemt in met de genoemde uitgangspunten voor zover ze niet afwijken van het coalitieakkoord.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Wij stemmen tegen het voorstel inzake de uitgangspunten en tekenen aan dat onze vragen onvoldoende zijn beantwoord.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Mijn fractie stemt in met het tamelijk technische uitgangspuntenvoorstel, en alles wat wij daar verder van vinden, is een week geldig...

In stemming komt het statenvoorstel Bestuursrapportage-2015 en 7e begrotingswijziging-2015 provincie Zeeland (FIN-212).

De **voorzitter**. Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, een correctie. Ik zie dat de fractie van GroenLinks tegen is en dat geldt ook voor mijn fractie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). De fractie van GroenLinks is vóór.

De heer **Babijn** (PvZ). Excuus. Dan is alleen de fractie van de PvZ tegen. Dat wil ik graag aangetekend hebben.

De **voorzitter**. Het is bijzonder dat u dat zegt want de stemming heeft al plaatsgevonden.

De heer **Babijn** (PvZ). Uw constatering was onjuist.

De **voorzitter**. De stemming was goed, maar de constatering onjuist. Zo lossen we het weer op...

Het statenvoorstel Uitgangspunten begroting-2016 (FIN-210) wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de PVV, de SGP, de VVD, de PvdA, het CDA, GL, D66, 50+ en ZL voor dit voorstel hebben gestemd.

28. Statenvoorstel Garantstelling oude (restant) BNG-lening en verlenging NWB-lening Zeeuwse Bibliotheek (BLD-211)

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. De genoemde BNG-lening (Bank Nederlandse Gemeenten) is een aflosbare lening waarbij de afbouw zichtbaar is. De VVD-fractie is van oordeel dat het om een overzichtelijke periode gaat, tot december 2019, en om een acceptabele garantstelling van ruim 650.000 euro. Er is dus een einde in zicht. Mijn fractie heeft hierover verder geen opmerkingen.

Daarentegen gaat het bij de NWB-lening (Nederlandse Waterschapsbank) om een garantstelling voor 5 miljoen en om een lening waarbij niet wordt afgelost. Tijdens de commissievergadering van 12 juni hebben wij onze teleurstelling uitgesproken over het late tijdstip waarop dit voorstel aan de Staten is voorgelegd. Stel dat dit voorstel eerder tot ons was gekomen, dan had dit mogelijk betekend dat de oplossing of een gedeelte van de oplossing voor deze lening nu al in werking was getreden. Het is vervelend, voorzitter, dat wij hier nú mee worden geconfronteerd.

De VVD-fractie vindt het van groot belang dat er voor deze lening een acceptabele oplossing komt, een oplossing waarmee de risico's voor de provincie worden afgebouwd. Ook het college geeft dit aan in zijn voorstel. Het huidige provinciale beleid kent immers als uitgangspunt dat er geen nieuwe garantstellingen meer worden aangegaan. Daarnaast is er de wens om als provincie meer

afstand te houden tot dergelijke organisaties. Verwacht de gedeputeerde dat de gefuseerde organisatie ZB/Scoop ofwel Kenniswerkplaats Zeeland aan de verplichtingen, verbonden aan deze lening, kan voldoen? Kan worden voorkomen dat in 2016 een vergelijkbaar voorstel bij de Staten op tafel komt?

Voorzitter. Mijn fractie gaat akkoord met dit voorstel en kijkt met belangstelling uit naar het plan, te presenteren vóór 1 januari 2016, dat leidt tot de afbouw van de provinciale garantstelling voor de NWB-lening van 5 miljoen.

De **voorzitter**. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Al tijdens de commissievergadering hebben wij aangegeven dat wij erg verbaasd zijn over dit voorstel, waarmee in feite wordt ingegaan tegen het door de provincie geformuleerde beleid met betrekking tot garantstellingen. De ZB heeft verzuimd de hier bedoelde garantstelling, verbonden aan de BNG-lening, te regelen bij de overgang naar de stichtingsvorm. Dit geeft geen vertrouwen in de financiële situatie van deze instelling. Bij de fusie zou de organisatie immers financieel worden doorgelicht. Wanneer nu blijkt dat nog altijd dergelijke feiten boven tafel komen, geeft dat te denken.

Voorts vraagt de ZB om een nieuwe garantstelling voor de 15-jarige lening die men wil aangaan bij de NWB. In het statenvoorstel staat letterlijk dat men deze garantstelling vraagt omdat men daarbij wil opteren voor een gunstiger rentepercentage. Voorzitter, ik interpreteer dit als volgt: ook zonder garantstelling zou men deze lening kunnen afsluiten, zij het tegen een hoger percentage. Ik vraag de gedeputeerde of deze interpretatie juist is.

Het college stelt voor om een garantstelling van één jaar af te geven, terwijl deze lening een termijn van 15 jaar kent. Voorzitter. Mijn conclusie is dat er geen garantie is dat wij binnen één jaar opnieuw kunnen beslissen of wij deze garantstelling kunnen verlengen, óf dat wij hieraan voor 15 jaar vastzitten. Kan de gedeputeerde hierop ingaan? Wat zijn de mogelijkheden binnen dit ene jaar? Is er dan sprake van een vrije keuzemogelijkheid of zitten wij hieraan vast omdat de NWB eist dat wij de garantstelling verlengen en men anders tot liquidatie zal overgaan?

Voorzitter. De ChristenUnie staat voor betrouwbaar bestuur en voor het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid. In deze kwestie wachten wij de antwoorden van de gedeputeerde af, maar naar ons oordeel bevat dit voorstel veel open einden.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie steunt het college in zijn voornemen om voor het

resterend deel van de BNG-lening een garantstelling af te geven, met een looptijd tot 1 december 2019. Daarnaast is er de NWB-lening van 5 miljoen. Wat die lening betreft wijzen wij erop dat de ZB eigenlijk al tien jaar lang wist dat deze lening op 18 juli 2015 volledig zou moeten worden afgelost. Wij vragen de gedeputeerde of men zich hierop niet heeft voorbereid. Wellicht kan hij ook de vraag beantwoorden waarom de ZB überhaupt voor een aflossingsvrije lening heeft gekozen. Als de ZB niet kan betalen, staat de bank op 18 juli bij de provincie op de stoep. Alleen daarom al vindt mijn fractie het een goede zaak dat het college ervoor kiest om de garantstelling voor de NWB-lening voor een jaar te verlengen. Uiteraard willen wij daarnaast niet dat de ZB in liquiditeitsproblemen zou komen. Wél vinden wij het belangrijk dat wij over ongeveer een jaar niet opnieuw in deze situatie terechtkomen. Daarom wensen wij de ZB veel succes toe bij het zoeken naar een structurele oplossing. Wij verwachten dat het college daar scherp op toeziet.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. In 2008 is bij de omvorming van de gemeenschappelijke regeling naar de stichting-ZB verzuimd om de garantstelling met betrekking tot de huidige BNG-lening, die loopt tot 1 december 2019, te regelen. Het college stelt voor om dit te herstellen voor de garantstelling van 666.667 euro. De NWB-lening van 5 miljoen loopt per 18 juli 2015 af. De ZB vraagt om een nieuwe garantie, voor een periode van 15 jaar. Aangezien dit in strijd is met het algemene uitgangspunt dat door de provincie geen nieuwe garanties meer worden verstrekt --de provincie neemt meer afstand-- stelt het college voor om de garantie voor één jaar te verlengen. De ZB wordt verzocht om vóór 1 januari 2016 een nieuw voorstel in te dienen voor de afbouw van deze garantie. Waarom, voorzitter, heeft de ZB zo lang gewacht met deze aanvraag en worden wij gedwongen om hieraan mee te werken? Waar is dat bedrag van vijf miljoen ooit voor gebruikt?

Voorzitter. Mijn fractie is er een voorstander van om de garantstelling betreffende de ruim zes ton te herstellen, aangezien hier sprake is van een verzuim. Waar het gaat om de nieuwe garantie voor de vijf miljoen, zijn wij er geen voorstander van om deze te verlengen. Echter, als er geen garantie komt, moet er vijf miljoen op tafel komen. Mijn fractie vindt dat haar het mes op de keel wordt gezet; in feite kunnen wij geen kant op. De PVV-fractie kan niet anders dan instemmen met dit voorstel om de garantstelling met één jaar te verlengen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Het eerste wat je bij lezing van dit voorstel afvraagt, is: wat is er met die zeven miljoen gebeurd? Bij normaal financieel verkeer geef je geld uit, koop je daar

activa voor --gedacht kan worden aan een wagenpark, bedrijfsmiddelen enz.-- en wordt er afgeschreven in twee, drie, vijf jaar. Tegelijk met die afschrijving wordt de lening afgelost. Dat is de normaalste zaak van de wereld. Ik hoor graag eens van de gedeputeerde wat er met dit geld is gebeurd. Als de systematiek hier is zoals zij lijkt te zijn, moeten wij ons écht afvragen of er wel altijd sprake is geweest van degelijk financieel beleid. Koop je een bankstel bij Seats & Sofa's, dan is het ondenkbaar dat na verloop van tijd dat bankstel bij de milieustraat staat terwijl het nog steeds niet is afbetaald.

Voorzitter. De ZB heeft goede jaren gehad. Wij hebben altijd veel subsidie beschikbaar gesteld, maar dat is met twee miljoen per jaar teruggebracht, en dat is nogal wat. Wij hebben ons dat als fractie goed gerealiseerd. Niettemin kennen wij allemaal de oude wijsheid: het dak moet je bij mooi weer repareren. Het is de normaalste zaak van de wereld dat je, wanneer je daarvoor de middelen hebt, je schulden aflost. Wij weten met z'n allen wat ervan komt als je alles aflossingsvrij doet.

Voorzitter, al in de commissie hebben wij gezegd dat wij vinden dat dit er absurd uitziet. Nogmaals, de indruk wordt gewekt dat er al langere tijd sprake is van onverantwoord financieel beleid. Je zal tien jaar lang weten dat je iets moet aflossen en dan één minuut voor twaalf tot de ontdekking komen dat het moment daar is...

Het verlengen van de garantstelling met één jaar is natuurlijk geen oplossing; dat komt neer op het plakken van een pleister. Een patiënt die er erg aan toe is, voorzitter, moet aan de monitor. Wij denken dan ook dat hier bemoeienis gerechtvaardigd is. Wij moeten er, als garantieverstrekker, op toezien dat het wegwerken van de garantstelling prioriteit krijgt boven een heleboel andere wensen die mogelijk nog bij de ZB leven. Ook vragen wij ons af wat de tegenprestatie van de ZB is voor deze garantstelling. Het is heel normaal dat, als je ergens borg voor staat, daarvoor wordt betaald. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld de Nationale Hypotheekgarantie. Er wordt dan wat extra rente of een bepaalde opslag betaald.

Voorzitter. Wij zijn hier met z'n allen tot de ontdekking gekomen dat wij hier niets van wisten. De Staten wisten het niet en ook het college is hiermee overvallen. Ik ben nog eens in de jaarrekening-2014 gedoken en heb geconstateerd dat de ZB niet wordt genoemd als een "verbonden partij". Wij denken dat dat een omissie is. De garantstelling wordt in de jaarrekening wél genoemd bij de "niet uit de balans blijvende verplichtingen", dat wel zeggen waar het gaat om het grote NWB-bedrag. De garantstelling met betrekking tot de BNG-lening wordt niet genoemd. Wij menen dat ook dát een omissie is. Wij vragen het college om hier goed naar te kijken.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Het verzoek van de ZB aan de provincie om garant te staan voor twee leningen heeft mijn fractie zeer verbaasd. Die verbazing beperkt zich niet tot de rol van de ZB; ook de slordigheid binnen de provincie heeft ons zeer onaangenaam verrast. Het is ronduit vreemd dat, zó kort voordat de lening afloopt, de ZB bij de provincie aanklopt voor een nieuwe garantstelling. Ook bij de ZB weet men dat het beleid van de provincie thans is dat er geen nieuwe garantstellingen meer worden afgegeven. Het getuigt niet bepaald van adequaat bestuur om te gokken op de welwillendheid van de provincie, helemaal niet wanneer men het bedrag van vijf miljoen dat openstaat bij de NWB, in ogenschouw neemt.

De rol van de provincie is echter ook niet al te doortastend. Mijn fractie verbaast zich over het feit dat het voor gedeputeerde De Reu als een complete verrassing kwam dat de NWB-lening over pakweg twee weken afloopt. Deze informatie is namelijk gewoon terug te vinden in de jaarstukken van de provincie zélf. Daarin wordt nota bene de einddatum vermeld, al jaren. Het is daarom een forse blunder dat hier door de provincie niet dichter op is gezeten; wat dit betreft is bij de ZB niet de vinger aan de pols gehouden. Wanneer dat wél was gedaan, hadden wij wellicht nu niet een extra jaar garant behoeven te staan.

Voorzitter. De SP-fractie heeft zich geërgerd aan de opmerking, gemaakt tijdens de commissievergadering van 12 juni, waarmee gedeputeerde De Reu de onoplettendheid met betrekking tot de einddatum in de schoenen van de Staten probeerde te schuiven. Het is toch in de eerste plaats de taak van het college en zijn ambtenaren om de Staten goed te informeren en, waar nodig, te wijzen op risico's en valkuilen?

Desalniettemin is mijn fractie van mening dat nu niet zomaar kan worden besloten om niet meer garant te staan voor deze leningen. De gevolgen voor de bibliotheek zouden niet te overzien zijn, en dat willen wij niet laten gebeuren. Daarom zullen wij instemmen met het voorstel om de garantstelling bij de BNG te herstellen. Ook gaan wij akkoord met het verlengen van de garantstelling met een jaar waar het gaat om de NWB-lening, te meer omdat het financiële risico voor de provincie nihil is. Daarbij geven wij aan dat de laatste garantstelling zich absoluut moet beperken tot 18 juli 2016. Wij hopen en verwachten dat gedurende het komende jaar goed door de provincie in de gaten wordt gehouden hoe dit zich ontwikkeld, opdat wij niet opnieuw, kort voor het verstrijken van de termijn, voor dezelfde situatie komen te staan.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Al gestelde vragen zal ik niet herhalen, maar wél onderschrijf ik de verbazing en kritiek die al door andere

woordvoerders is uitgesproken. Wij zijn benieuwd naar de reacties van de gedeputeerde daarop.

Voorzitter. In de commissie heeft de gedeputeerde enkele best schokkende mededelingen gedaan over weer nieuwe "lijken uit de kast". Deze keer ging het over pensioenen en in verband daarmee optredende vertragingen. In de korte tijd dat ik deel uitmaak van de Staten heb ik natuurlijk maar een gering gedeelte van de geschiedenis meegemaakt, maar ik heb ook het een en ander opgezocht. Ik schat in dat wij inmiddels praten over zo'n 6 miljoen aan frictiekosten, bij een beoogde jaarlijkse bezuiniging van 2 miljoen. Daar is een terugverdientijd aan verbonden die misschien acceptabel zou kunnen zijn, maar met déze vorm van financieel beheer wordt het waarschijnlijk heel erg krap. Ik ben dan ook benieuwd of de gedeputeerde spijt heeft van genomen fusiebesluiten. Misschien zou een andere vorm van operationele samenwerking dezelfde bezuiniging hebben opgeleverd, zonder al die risico's en frictiekosten.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Wat de gestelde vragen betreft constateer ik dat er twee categorieën zijn: die over het voorstel en die over de context.

Inderdaad is er tijdens het overleg in de commissie gesproken over verbazing en verrassing. Of er nu wel of niet iets "uit de kast is gevallen", dat laat ik nu maar even in het midden... Ik beperk mij tot datgene waardoor wij, ook ik, zijn verrast. Ik doel op het feit dat er een verzoek kwam in verband met de BNG-lening. Immers, die lening was, strikt genomen, bij ons niet bekend, in die zin dat daarvoor een garantstelling nodig zou zijn. Dat er sprake was van een lening was wél bekend. Enkele sprekers hebben er al op gewezen dat de leningen gewoon in de jaarrekening worden vermeld. Nogmaals, die garantstelling was niet bekend. Dat is nieuw. Voor de resterende ruim zes ton een garantstelling vragen --dat is datgene wat de nieuwe bibliotheekorganisatie nu doet-- is voor ons een verrassing. Immers, dat is tot nu toe in het bestuurlijk overleg niet aan de orde geweest. Het zou te maken kunnen hebben met alle activiteiten in het kader van de fusie --ik weet het niet-- dat er wat dit betreft het een en ander is verzuimd.

De verrassing was "dubbel" omdat dit bericht uiteindelijk pas in april, vervolgens half mei, bij ons binnenkwam. Dat is ook vlak voor de commissievergadering door mij gemeld. Ik heb gezegd: beste mensen, nu moeten wij naar de Staten om daar het verzoek om een garantie neer te leggen, en dat is écht op de valreep want het moet vóór 15 juli, gelet op het aflopen van de NWB-lening. Dát was mijn verrassing en niet het feit, mijnheer Viergever, dat die lening er was. Terecht stelt u: maar dat staat toch in de jaarrekening? Ik was ook niet verrast door het feit dat die lening moest worden afgelost.

Voorzitter. Sinds februari 2014 hebben wij in het reguliere bestuurlijke overleg voortdurend de vinger aan de pols hebben gehouden en de bestuurders erop hebben gewezen dat wij, gelet op een al in 2008 genomen besluit, in die zin af wilden van relaties met instellingen, zeker ook met de ZB, dat garantstellingen moesten worden afgebouwd. De verrassing is daarin gelegen dat wij pas in dit voorjaar antwoord kregen op het verzoek dat wij sinds februari 2014 hebben gedaan: gaat u nu bij de banken of andere financiële instellingen na hoe u het probleem van de leningen kunt oplossen.

Er is inderdaad sprake van een aflossingsvrije lening. Die lening is in het verleden door de bestuurders toegestaan. Dat begrijp ik ook wel, voorzitter, omdat dit in die tijd --ik bedoel dit niet als een verwijt aan het adres van Provinciale of Gedeputeerde Staten of de raad en het college van de gemeente Middelburg-- gebruikelijk was. Er bestond toen een betrekkelijk luxe situatie met betrekking tot subsidie- en financieringsmogelijkheden. Nogmaals, wij waren zeer verbaasd toen wij op de valreep het verzoek om garantstelling kregen voor de twee leningen, waarvan wij er één al deden.

Ik ga nu niet in, voorzitter, op opmerkingen over het financiële beleid van de ZB. Dat oordeel laat ik over aan de Staten, aan de accountant of wie dan ook. Ik constateer dat, op basis van in het verleden gevoerd beleid, die aflossingsvrije lening er is en dat wellicht in het kader van dat financiële beleid is verondersteld: het is een aflossingsvrije lening; waarom zouden we dan aflossen? Dat is toch wat anders, voorzitter, dan het "bankstel" van de heer Dorst. Dat er tijdens het overleg, onder meer over de fusie, met een wellicht wat scherpere blik naar de financiële huishouding is gekeken, zou er de aanleiding toe geweest kunnen zijn --ik denk ook wel dat dat zo is-- dat men zich heeft gerealiseerd dat men hiermee iets zou moeten. Wat zou dat anders kunnen zijn dan dat die vijf miljoen wordt afgelost?

Ik begrijp wel, voorzitter, dat het voor een instelling die in 2012 zó is gekort, niet eenvoudig is om te zeggen: met die fors verminderde middelen zullen wij ook nog even flink gaan aflossen. Nogmaals, dat begrijp ik en ik wil dan ook nadrukkelijk met de bestuurders van de nieuwe kennisinstelling zoeken naar een oplossing waarmee in deze situatie verandering kan worden gebracht. Dat is de reden waarom wij de Staten nu niet voorstellen om, zoals door de organisatie is gevraagd, weer een nieuwe garantstelling te geven voor vijftien jaar, maar om de organisatie een jaar te geven om mét ons tot een ander voorstel te komen. Ik laat nu even in het midden wat dat voorstel zou kunnen inhouden.

Mij is gevraagd of ik kan garanderen dat het college niet over een jaar met eenzelfde voorstel komt. Voorzitter, dat kan ik niet garanderen. Dat

zou nogal hovaardig zijn omdat ik dan nu al een conclusie zou trekken, een oordeel zou vellen over het financiële beleid van de nieuwe instelling. Ik voeg hieraan toe dat vandaag is gebleken dat de nieuwe coalitie geen indexering wil doorvoeren. Met andere woorden: voor de nieuwe instelling zal de financiële situatie er niet beter op worden. Het uitgangspunt is dat ernaar wordt gestreefd om het volgende jaar niet met eenzelfde voorstel te komen, maar ik garandeer niet dat dat ook zal lukken. Wij zullen tijdig met een voorstel naar de Staten komen nadat wij daarover met de bestuurders hebben gesproken.

De VVD-fractie vindt het vervelend dat het verzoek op een zo laat tijdstip is gedaan. Haar standpunt komt neer op "liever niet" en zij ziet afbouw als acceptabele oplossing. Voorzitter, daar ben ik het voor 100% mee eens, hetgeen al uit mijn betoog is gebleken. Echter, het is duidelijk dat op dit moment de nieuwe organisatie niet in staat is om in één keer die vijf miljoen af te lossen. Maar dat wist de VVD-fractie natuurlijk al...

De CU-fractie vraagt of de garantstelling nodig was om een lager percentage te verkrijgen. Voorzitter. Wordt die vraag gesteld in verband met de huidige garantstelling, dan is het antwoord: nee. De banken verlangen nu, zulks in tegenstelling met de situatie in 2008, simpelweg een garantieverklaring van overheden. Dat kan te maken hebben met een ander beleid van die banken, vergeleken met het beleid dat men jaren geleden voerde. Zitten wij er dan aan vast? Voorzitter, ik meen dat ik die vraag al heb beantwoord. Wij komen met een voorstel naar de Staten en op de inhoud daarvan loop ik niet vooruit. Immers, dit is afhankelijk van de wijze waarop de nieuwe organisatie het gevoel van Provinciale Staten ter harte gaat nemen en met een oplossing komt.

Ik meen, voorzitter, dat ik al op door de CDA-fractie gestelde vragen ben ingegaan.

De PVV-fractie en andere fracties vragen waarvoor het bedrag van vijf miljoen is gebruikt. Voorzitter. Uit de archieven blijkt dat in 2008, bij de overgang van de gemeenschappelijke regeling naar de nieuwe vorm, allerlei zaken moesten worden aangepakt. Ik denk daarbij aan het gebouw van de ZB, de technische installaties, zoals de verwarming enz. Daar had men simpelweg het geld niet voor. Daarom is die lening afgesloten. Overigens, ook over het dak is langdurig gesproken, waarna daarvoor nog aanvullend het een en ander is geregeld. Het gaat dus vooral om technische installaties en onderhoud aan het gebouw.

Door de heer De Wit is gesteld dat hij zich onder druk gezet voelt en dat zijn fractie in feite niet anders kan dan instemmen met het voorliggende voorstel. Voorzitter. Ik ben het volstrekt met hem eens; eigenlijk geldt dat ook voor ons.

De heer Dorst vindt de ontstane situatie absurd en meent dat er sprake is van onverantwoord financieel beleid. Voorzitter. Ik heb al gezegd dat ik mij over dergelijke kwalificaties niet uitlaat, maar wij moeten ons hiermee inderdaad, zoals de heer Dorst stelt, bemoeien. Eigenlijk doen wij dat al vanaf februari 2014, en dat zullen wij zeker ook het eerstkomende jaar doen door middel van het intensieve bestuurlijke overleg zoals wij het regulier hebben. Voorts kan ik de heer Dorst meedelen dat de ZB voor de garantstelling geen vergoeding heeft betaald. Ik neem aan dat ook dat een onderdeel is geweest van de "deal" in 2008.

De heer Dorst is voorts van oordeel dat er in verband met het begrip "verbonden partij" sprake is van een omissie. Voorzitter, de verwijzing naar de jaarrekening is terecht, maar de ZB is geen "verbonden partij" zoals de andere instellingen die daar worden vermeld. Immers, met de ZB --het geldt ook voor het Zeeuws Museum en andere instellingen-- hebben wij alleen maar een integrale subsidierelatie. Bij die definitie is een instelling geen "verbonden partij".

Verder wijst de heer Dorst erop dat in de jaarrekening de garantstelling voor de BNG-lening niet wordt genoemd, en die voor de NWB-lening wel. Dat klopt, voorzitter, omdat wij voor die eerste lening geen garantie gaven en nu de vraag wordt gesteld of wij dat alsnog willen doen, voor die ruim zes ton. De volgende keer zal deze lening dus wél worden vermeld.

Door de SP-fractie is gesproken over "slordigheid" bij de provincie. Voorzitter, die kwalificatie laat ik voor rekening van deze fractie. Dat geldt ook voor haar opmerkingen over de kwaliteit van het bestuur van de ZB. Nogmaals, daar laat ik mij niet over uit. Ook wordt gevraagd of wij in dezen wel voldoende de vinger aan de pols hebben gehouden. Jazeker, voorzitter, vanaf februari 2014 hebben wij op dit specifieke punt voortdurend de ZB gevraagd om met voorstellen te komen. Welnu, die zijn er uiteindelijk pas in mei 2015 gekomen.

De heer Veraart heeft het over "de kast" en over "pensioenen". Voorzitter, laat ik in dit verband maar geen spreekwoorden gebruiken, maar wel wijs ik erop dat het probleem in verband met de pensioenen van een aantal medewerkers, naar voren is gekomen op het moment dat het traject werd ingegaan. Hadden wij dit van tevoren geweten... Voorzitter, al vaker hebben wij gezegd: als je alles van tevoren weet... Nogmaals, dit probleem kwam naar voren toen vragen werden voorgelegd aan het Pensioenfonds voor de openbare bibliotheken, zulks in verband met de aansluiting van voormalige Scoop-medewerkers. Dat pakte toen uit zoals het bleek uit te pakken.

Wordt mij in dit verband gevraagd of ik "spijt heb van de fusie", voorzitter, dan kan ik zeggen dat dit niet mijn fusie is. Dit is een kwestie geweest van

de besturen van beide instellingen. Ik krijg niet de indruk --ook niet uit de verslagen van de nieuwe directeur over de wijze waarop op dit moment het proces verloopt-- dat men hier spijt van heeft. Echter, het is bekend dat je bij een fusieproces zaken tegen kan komen, ook omdat "anderen" soms met een andere blik in de boeken kijken dan voor die tijd is gebeurd. Het is wat dat betreft een beetje "all in the game".

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Het valt mij op dat de gedeputeerde spreekt over een fusie van anderen, alsof hij daar geen partij bij is. Kijk ik naar de kosten, afgezet tegen de bezuinigingen, dan komt daar mijns inziens toch een aardige betrokkenheid voor het provinciale bestuur uit naar voren.

De heer **De Reu** (GS). Uiteraard, want toen in 2012 met betrekking tot de sociaal-culturele instellingen een forse bezuiniging werd doorgevoerd, was dát voor beide instellingen de aanleiding om te gaan fuseren. Als u zegt dat er wat dat betreft sprake is van betrokkenheid, is dat juist maar men heeft hier, in deze zaal, besloten om het zo te doen.

De heer **Veraart** (D66). Dat mag zo zijn, maar als u hierop terugkijkt, zou u misschien spijt kunnen hebben van een slechte investering in frictiekosten.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter, terugkijkend kun je overál spijt van hebben. Wij kijken vooruit. Dit is een besluit van Provinciale Staten geweest. Volgens mij was destijds de fractie van D66 het daarmee niet eens. Als de heer Veraart daar, terugkijkend, naar refereert, soit --het zij zo-- maar dat besluit is hier gevallen. Of men daar nu wel of geen spijt van heeft: het is gewoon een gegeven, klaar.

De heer **Veraart** (D66). Als u graag vooruit wil kijken, snap ik dat wel, want dat u met betrekking tot dit dossier liever niet terugkijkt, is mij óók duidelijk.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Het staat de fractie van D66 vrij om bij de behandeling van de begroting voor 2016 voorstellen te doen met betrekking tot subsidies ten behoeve van instellingen zoals ZB en Scoop. Vervolgens kunnen de Staten ook daarover weer besluiten nemen. Maar, voorzitter, dit vind ik wel een beetje makkelijk...

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. In tweede termijn onderstreep ik dat mijn fractie de ZB een belangrijke instelling vindt die in veel behoeften voorziet. Het is ons inziens niet onlogisch om de garantie voor de eerste lening te herstellen. Daar gaan wij mee akkoord. Verder kijken wij uit naar de

resultaten van het gesprek dat de gedeputeerde over de NWB-lening zal voeren met de leiding van de nieuwe organisatie. Het lijkt ons het meest praktisch om nu gewoon in te stemmen met dit statenvoorstel.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn reacties. Hij geeft aan dat hij niet kan zeggen dat binnen een jaar de mogelijkheid ontstaat om te beslissen over het al dan niet verlengen van de garantstelling. Dit brengt ons aan het twijfelen. Ons inziens gaat dit op fundamentele wijze in tegen het beleid dat de provincie op dit gebied heeft vastgesteld. Daarom zullen wij tegen dit voorstel stemmen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoorden waardoor bepaalde zaken duidelijk zijn geworden. Niettemin heb ik nog enkele opmerkingen.

De gedeputeerde geeft aan dat deze middelen ooit hoofdzakelijk zijn benut voor onderhoud van gebouwen en technische installaties. Dat begrijp ik en ik vind dit ook een heel goede aanwending van middelen. Echter, destijds is er 7 miljoen geleend en onlangs hebben wij nog 1,5 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de reparatie van het dak. Dat leidt tot een totaal van 8,5 miljoen, heel veel geld. Dat geld is acht, negen jaar geleden geleend en er is nooit afgelost. Technische installaties worden tegenwoordig in tien jaar afgeschreven. Mijn conclusie is dan ook: als wij twee, drie, vijf jaar verder zijn, staat er wéér zo'n programma voor de deur. Wordt er dan wéér 8,5 miljoen geleend zonder aflossing? Voorzitter, ik snap hier de logica niet en blijf hiermee zitten.

Voorts moet ik de gedeputeerde corrigeren. Ik heb immers gezegd: "de indruk wordt gewekt" dat er al langere tijd sprake is van onverantwoord financieel beleid. Daar lijkt het, ook na de beantwoording door de gedeputeerde, nog steeds op. Mijn stelling is dat bemoeienis onzerzijds echt gerechtvaardigd is, en de gedeputeerde heeft dat ook min of meer toegezegd. Ik vertrouw erop dat wij ons hier écht mee bemoeien. Het gaat immers om veel geld.

Soms moet je kritisch zijn, maar in dit huis zijn wij ook gewend om onze verantwoordelijkheid te nemen. Dat is de reden waarom wij zullen instemmen met dit statenvoorstel.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Ik kan het betoog van de heer Dorst onderschrijven. Verder vraag ik mij af met welke risico's wij nu te maken hebben. Stel nu eens dat de ZB dat geld helemaal niet kan opbrengen en failliet gaat... Hoe groot is de kans dat men het niet kan volhouden? Zoals de heer Dorst zegt, kan er over vijf jaar wéér sprake zijn van groot onderhoud. Dat zou dan wellicht negen miljoen kunnen kosten. Waar haalt men dan dat

geld vandaan? Is er onderzoek gedaan naar de omstandigheden die van belang zijn voor het voortbestaan van de ZB? Kan men het in financiële zin volhouden, of moet er een soort reorganisatie plaatsvinden om over een paar jaar wél financieel gezond te kunnen zijn, op eigen benen te kunnen blijven staan?

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Kan de nieuwe instelling het in financiële zin redden? Moet er nog gereorganiseerd worden? Die reorganisatie heeft al plaatsgevonden, zou normaal gesproken nog gaande zijn, maar men heeft door fors in de reserves te tasten de reorganisatie per 1 januari 2015 kunnen afronden. Er zijn nogal wat medewerkers "afgevloeid". Daar, voorzitter, hadden wij ook die frictiekosten voor bestemd, en daarmee zijn voor de nieuwe instelling de kosten op een niveau gebracht dat ertoe leidt dat zij een begroting kan opstellen waarmee zij het redt. Zou de gemeente Middelburg of zouden de Staten van Zeeland besluiten om de subsidie met 50% te verminderen, dan heeft men een probleem. Dat lijkt mij logisch. Immers, die subsidies zijn voor een bibliotheek zo ongeveer de enige inkomstenbron, naast nog wat zaken uit de markt. Met betrekking tot een bibliotheek kun je niet zonder meer spreken over marktwerking, in de zin van: we gaan de boer op om geld te verdienen.

Wat men wél gaat doen --dat is een beoogd resultaat van de nieuwe opzet-- is opdrachten verwerven, niet als bibliotheek maar als kennisinstelling. Dat is de uitdaging die men heeft en daar is men volop mee bezig, maar het is begrijpelijk dat dit niet van de ene dag op de andere kan worden gerealiseerd. Dat is de spanning waarmee deze organisatie en haar medewerkers te maken hebben: gaan wij dit realiseren? Welnu, daar hebben directie en ondernemingsraad het volste vertrouwen in. Dat er nog zaken geregeld moeten worden, bijvoorbeeld met betrekking tot pensioenen, is logisch maar dit is wél de inzet van de nieuwe instelling.

De heer Dorst dringt erop aan dat wij er bovenop blijven zitten. Voorzitter, ik meen duidelijk te hebben gemaakt dat wij dat zeker zullen doen, maar wij nemen natuurlijk niet de leiding over. Dat zou niet passen bij het provinciale beleid, gericht op het op afstand zetten van instellingen.

Voorzitter. De CU-fractie heeft meegedeeld tegen het statenvoorstel te zullen stemmen. Ik begrijp haar redenering wel maar leg haar toch de vraag voor: wat kan het alternatief zijn? Wat zou er gebeuren als de Staten in meerderheid het standpunt van de CU-fractie zouden volgen? Ik denk dat de heer Otte dat wel weet. In dat geval zou dat bedrag van vijf miljoen direct moeten worden afgelost. Stelt de CU-fractie dát voor? Op zich kan het... Vijf miljoen kun je "vinden", toch?

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Ik begrijp dat liquidatie op dit moment niet mogelijk is. Dit is niet door de ZB op te vangen en het is ook niet wenselijk dat de provincie nu vijf miljoen inlegt. Waarom stemmen wij nu tegen dit statenvoorstel? In de eerste plaats denk ik dat er wellicht mogelijkheden zijn om een lening af te sluiten zónder garantstelling, tegen een hoger percentage, eventueel bij andere financiers. In de tweede plaats is het ons inziens goed om het signaal af te geven dat dit tegen ons beleid ingaat.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de leden van de fractie van de ChristenUnie tegen dit voorstel hebben gestemd.

29. Vragensessie

30. Vragen van het lid Verburg over de reactie van minister Kamp over de uitspraak van de Hoge Raad over de Splitsingswet

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Heeft het college kennisgenomen van de brief van minister Kamp aan de Tweede Kamer waarin hij aangeeft de Splitsingswet te willen gaan handhaven, zulks om de leveringszekerheid van energie te garanderen? Deelt het college de mening van de heer Kamerbeek dat er sprake is van een ongelijk speelveld wanneer Nederland wél en buurlanden géén uitvoering geven aan de splitsingswetgeving, en dat verzet tegen gedwongen splitsing daarom legitiem is? Of heeft het college hierover een andere mening? Zo ja, welke dan?

Hoe oordeelt het college het gegeven dat minister Kamp niet meer heeft gewacht op verdere juridische toetsing aan het eigendomsrecht, in het kader van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens? Is het college van oordeel dat hij hiermee onterecht op de zaken vooruitloopt? Zo neen, waarom niet?

De splitsing zal, naar verwachting, gepaard gaan met een gevoelig verlies bij DELTA, van 700 tot 900 arbeidsplaatsen. Gaat het college nog bij de Tweede Kamer lobbyen vanwege deze grote dreiging boven de Zeeuwse arbeidsmarkt? Welke inzet mag hierbij van het college worden verwacht?

DELTA zal naar verluidt in gesprek gaan met de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Op welke wijze wordt de provincie hierbij, als aandeelhouder, betrokken? Kan het college schetsen wat voor de aandeelhouders de verwachte gevolgen zijn

wanneer de splitsing, waarvan nut en noodzaak nog niet vaststaan, wordt doorgezet? Heeft de provincie onderzocht welke middelen haar nog ten dienste staan om de splitsing te voorkomen of de negatieve gevolgen daarvan te verzachten? Kan het college de Staten een inzicht geven in de tijdsplanning die partijen voor ogen hebben voor het splitsingsproces? Wanneer zal de splitsing een feit moeten zijn voor bijvoorbeeld het ministerie van Economische Zaken?

Vervolgens vraag ik nog de aandacht voor de eerder door de heer Van Dijk gestelde vraag. Op welke manier staat het volledig aframen van het DELTA-dividend in verband met de acties van minister Kamp met betrekking tot de Splitsingswet?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Om met de laatste vraag te beginnen: het volledig aframen van het DELTA-dividend heeft niets te maken met de recente uitspraak over de Splitsingswet. Al eerder was in ons voorstel opgenomen om het DELTA-dividend voor de komende jaren op nul te zetten. Dat verband is er dus niet.

Het college heeft inderdaad kennisgenomen van de genoemde uitspraak en ook van het feit dat Essent bij de ACM eist dat de splitsing bij DELTA en Eneco nu ook wordt uitgevoerd. Voorzitter. In het algemeen is het college vóór een gelijk speelveld voor het bedrijfsleven. Het college stelt dan ook vast dat andere Europese energiebedrijven nog wél netwerkactiviteiten binnen hun groep hebben, waaronder spelers die in Nederland NUON en Essent hebben overgenomen. Deze spelers moeten nu óók aan de Europese regelgeving voldoen, om onafhankelijk netbeheer te waarborgen.

In beginsel heeft DELTA zelfstandig de bevoegdheid om te beslissen welke rechtsmiddelen men wil inzetten tegen de gedwongen splitsing. In het verleden heeft het college van GS het verzet van DELTA tegen de splitsing beschouwd als een aangelegenheid van het bedrijf. Echter, inmiddels is een aandeelhoudersstrategie vastgesteld waaruit blijkt dat met betrekking tot het aandelenbezit het accent voor de provincie dient te liggen op gereguleerde activiteiten. Het risicoprofiel van de commerciële energie-activiteiten past in de huidige markt niet meer bij een publieke aandeelhouder. In dit verband wijst het college op initiatieven in Duitsland om energiecentrales af te splitsen van hun moederconcerns, zodat die concerns zich op meer rendabele, op termijn economisch verantwoorde business modellen kunnen richten.

In deze discussie is de kwetsbare positie van de commerciële kant van het energiebedrijf van belang. Dat is dan ook datgene waarvoor DELTA de aandacht vraagt bij de landelijke beleidsmakers. De Aandeelhouderscommissie als zodanig zet zich er, samen met DELTA, voor in dat de splitsing geen

ongewenste schadelijke neveneffecten heeft. Met name denken wij hier natuurlijk aan de duurzame werkgelegenheid in Zeeland. In dat verband onderschrijft het college de visie van de minister dat de splitsing zorgvuldig vorm moet worden gegeven. Hij heeft dit ook in zijn brief aan de Tweede Kamer aangegeven. Het college zal via de Aandeelhouderscommissie, in samenspraak met DELTA, de minister op zijn verantwoordelijkheid aanspreken, zulks met het oog op de publieke belangen van veiligheid en werkgelegenheid, die samenhangen met de commerciële energie-activiteiten.

Gevraagd is naar ons oordeel over het feit dat de minister niet heeft gewacht op de genoemde juridische toetsing. Voorzitter, dat is aan de minister zelf. Hij bepaalt hoe hij uitvoering wenst te geven aan de geldende wetgeving. Of hij hiermee ten onrechte op zaken vooruitloopt, kunnen wij niet goed beoordelen.

Zal de splitsing naar verwachting gepaard gaan met banenverlies? Voorzitter. Wij handelen met betrekking tot dit dossier écht binnen de kaders van de aandeelhoudersstrategie, dus volgens de afspraak dat duurzame werkgelegenheid in Zeeland moet blijven. Daarbij staat voor het college voorop dat gereguleerde onderdelen niet onder druk mogen komen te staan van commerciële energie-activiteiten.

Terecht is gesteld dat DELTA in contact zal treden met de ACM, maar dat is aan DELTA. ACM en DELTA gaan met elkaar in gesprek en de provincie is daarbij geen rechtstreekse partner. Wij volgen deze ontwikkelingen wél. De Aandeelhouderscommissie heeft de volgende week wederom overleg met DELTA.

Wanneer de splitsing wordt doorgezet, voorzitter, verwachten wij dat wij, als aandeelhouders, de rechtspersoon zijn waarbij het netwerkbedrijf zal worden ondergebracht. Heeft de provincie nog middelen beschikbaar om splitsing te voorkomen of de gevolgen ervan te verzachten?

Voorzitter. De splitsing is opgenomen in de Wet onafhankelijk netbeheer en het is aan de wetgever om hier al dan niet verandering in te brengen. Zoals al eerder is gezegd, opereren wij binnen de kaders van de aandeelhoudersstrategie. Wij zijn voortdurend met het bedrijf in overleg in verband met de voortgang in dit dossier.

Gevraagd is of het college inzicht kan geven in de tijdsplanning. Voorzitter, DELTA zal de volgende week gaan praten met de ACM over de zorgvuldig te maken afweging waarover ook door de minister is gesproken. Echter, de Tweede Kamer buigt zich pas na het zomerreces, eind augustus, over de gevolgen van de uitspraak van de Hoge Raad.

Voorzitter. Met betrekking tot deze vragen zou je bijna vragen of ze schriftelijk mogen worden beantwoord.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Blijkbaar past het binnen de kaders van de aandeelhoudersstrategie om in relatie met de risicovolle activiteiten splitsing toe te staan, of om wat dat betreft mee te bewegen. Daar moet echter de zorgvuldigheid ten aanzien van veiligheid en werkgelegenheid bij worden betrokken. Daarover dient nauw contact te worden onderhouden met het ministerie. Verder constateer ik dat het de Tweede Kamer is die bepaalt hoe dit verder loopt.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Wij constateren dat er nu geen sprake meer is van een level playingfield. Ik verwijs naar de positie van bedrijven als RWE en Vattenfall en die van de aandeelhouders van NUON en Essent. Ons inziens moeten wij de landelijke politiek, onze partijgenoten in Tweede en Eerste Kamer –voor zover fracties hier die hebben-- oproepen om dit mee te wegen, zodat zij de minister vragen om pas daadwerkelijk over te gaan tot splitsing op het moment dat dat level playingfield er wél is, ook in de ons omringende landen. Wij zullen in elk geval onze partijgenoten in Tweede en Eerste Kamer benaderen. In de Senaat komt de Wet Stroom nog aan de orde. Ik heb goede hoop dat zij gehoor hebben voor dit geluid uit Zeeland. Ik ben benieuwd, voorzitter, of ook andere fracties bereid zijn om hun partijgenoten te benaderen en vraag mij af welke verwachtingen zij daarvan hebben.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Natuurlijk is de SP-fractie bereid om haar Kamerfracties van informatie hierover te voorzien.

Ik begrijp het verhaal van de gedeputeerde, in de zin van: wij hebben met z'n allen een aandeelhoudersstrategie vastgesteld en moeten voorkomen dat het één door het ander in gevaar komt. Echter, nu wij te maken hebben met zeer lage energieprijzen komt deze klap waarschijnlijk nóg harder aan. Ik wijs erop dat Eneco tegen die achtergrond tegen Den Haag en de minister heeft gezegd: als jullie dit met óns doen, dan leven wij niet langer het energie-akkoord na; wij stoppen met investeren in zaken die ú graag wil. Is het college iets bekend over de mogelijkheid dat ook DELTA dergelijke signalen zou geven?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Gelet op het betoog van de heer Veraart ben ik benieuwd naar de opstelling van de Kamerfracties van D66. Immers, het is bekend dat zij groot voorstander van de Splitsingswet waren.

De heer **Veraart** (D66). U zegt terecht "waren". D66 heeft wat dit betreft een prominente rol gespeeld, om het zacht uit te drukken. Destijds bestond nadrukkelijk de wens om in Europa tot een level

playingfield te komen, maar wij zijn realistisch en constateren nu dat dat er niet is.

De heer **Bierens** (VVD). Misschien nu wél in Nederland, en daar hebben wij en onze vrienden en vriendinnen in Den Haag méér invloed op. Hoe dan ook, in antwoord op de vraag van de heer Veraart, voorzitter, kan ik zeggen dat mijn fractie altijd het belang van DELTA voorop wil stellen, vooral ook met het oog op toekomstmogelijkheden. Wij hebben het geluk gehad dat wij daarmee al een paar jaar bezig zijn geweest. Op initiatief van de Staten is er een aandeelhoudersstrategie gekomen die geleid heeft tot een visie voor DELTA; die hebben wij onlangs behandeld. In het kader van deze visie werd al rekening gehouden met het scenario waarbij DELTA zou moeten splitsen. Dat zeer reële scenario is nu werkelijkheid geworden. Wij hebben hierop dus al geanticipeerd.

Voorzitter. Los van datgene wat er nu gebeurt vanwege de gedwongen splitsing --het is overigens de vraag op welke termijn dit moet gebeuren-- moet worden geconstateerd dat de Splitsingswet niet de oorzaak is van de onder druk staande resultaten met betrekking tot energie-activiteiten. Dat heeft uiteraard een heel andere oorzaak. Mijns inziens moeten wij proberen het goede te doen voor DELTA waarbij wij niet alleen moeten focussen op de effecten van de Splitsingswet.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie is van oordeel dat het veel vaker van belang is dat wij de Kamerfracties informeren over belangen die Zeeland betreffen. Uiteraard geldt dat ook in dit geval. Al eerder hebben wij contact gehad met kamerlid Agnes Mulder. De brief van de heer Kamerbeek vinden wij sowieso een goede brief. Het gelijke speelveld vinden wij van belang voor partijen en Zeeland is tegen die achtergrond kwetsbaar in verband met de werkgelegenheid en het belang van DELTA voor de provincie. Al vaker is dit aanleiding geweest om aandacht te vragen. Wij vinden wél dat dit in een breder perspectief, op een hoger niveau, moet worden gezet en dat er niet alleen aan belangenbehartiging moet worden gedaan. Het gaat hier immers om het algemene economische belang van Nederland, terwijl een en ander in Europees verband moet worden opgenomen. Vandaar, voorzitter, dat de aandeelhoudersstrategie in deze discussie een wezenlijke rol speelt.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie vindt de opstelling van de gedeputeerde een goede. Deze is erop gericht om in de Aandeelhouderscommissie de uitgangspunten en belangen, zoals aangegeven in de aandeelhoudersstrategie, te behartigen. Wat ik de gedeputeerde echter nog niet heb horen zeggen, is

hoe zij het verdere proces ziet, inclusief de rol van de Staten daarbij. Hoe ziet zij haar rol in verband met het overleg over datgene wat nu, op basis van de aandeelhoudersstrategie, moet gaan gebeuren? Gaande dit overleg en proces dienen de Staten hierbij te worden betrokken en te worden geïnformeerd.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Door de SP-fractie is gesteld dat, nu de energieprijzen zo laag zijn, de klap harder aankomt. Ik herhaal dat de minister heeft gezegd dat er sprake dient te zijn van een zorgvuldig proces. Als de klap nog harder aankomt en dit nog meer banen zou kosten, moeten wij er nóg harder voor knokken om die banen hier te behouden.

Voorts is de vraag gesteld of DELTA, net als Eneco, moet stoppen met de duurzaamheidsactiviteiten. Voorzitter. Bij Eneco stonden wat dit betreft heel grote investeringen op de rol, maar dat is bij DELTA niet het geval. DELTA heeft ervoor gekozen om niet direct met deze publiciteit naar buiten te komen. Men heeft een brief geschreven aan de Tweede Kamer, en that's it. Ik denk, voorzitter, dat dat een correcte manier van handelen is.

De heer Roeland vraagt hoe de Staten tijdens het proces worden geïnformeerd. Uiteraard, voorzitter, kan ik toezeggen dat ik via de commissie verslag zal doen. Overigens, het zou zomaar kunnen dat de ontwikkelingen elkaar nu snel gaan opvolgen.

31. Vragen van het lid Schonis over de beantwoording van artikel 44-vragen over de munitiestortplaatsen in de Oosterschelde

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Enkele weken geleden hebben wij vragen gesteld over de munitiestortplaatsen in de Ooster- en de Westerschelde. Daarop hebben wij inmiddels antwoorden gekregen, waarvoor dank. Wij hebben nog enkele vervolgvragen die de Oosterschelde betreffen.

In zijn beantwoording spreekt het college over een historisch gegroeide situatie. Is het college het met ons eens dat hier desondanks sprake is van een ongewenste situatie, een probleem dat uiteindelijk op een duurzame manier zal moeten worden opgelost? Is het college bereid om onderzoek te laten doen naar mogelijkheden om, los van fysiek opruimen en saneren, te komen tot een duurzame oplossing, het beheersbaar maken van de problematiek van los gestorte munitie voor de kust van Zierikzee?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Achteraf kan worden geconcludeerd dat het beter zou zijn geweest wanneer dit niet zo was gebeurd, maar daar hebben we het weer: dat is achteraf beschouwd, met de kennis van nu. Wij hebben hier nu eenmaal te maken met een historisch gegroeide situatie. Alle hierbij betrokken partijen, waaronder Defensie, zullen achteraf zeggen: dat hadden we niet moeten doen. Het is inderdaad een niet-gewenste situatie. Daarmee is een en ander geconstateerd, maar niet opgelost.

Deze discussie loopt al erg lang en er is wat dit betreft al veel onderzoek gedaan. Op de mogelijkheid van afdekken is nog in 2002 uitvoerig gestudeerd, maar dit vormt voor de minister van Defensie geen aanleiding om tot actie over te gaan. Ook is er een studie geweest naar de mogelijkheid om een en ander op te ruimen. Of dat de juiste oplossing is, moet worden betwijfeld, gelet op de plek, de diepte, de stroming, de hoeveelheid enz. Het moet ook allemaal weer worden getransporteerd en onschadelijk worden gemaakt. Opruimen is misschien wel de beste, maar zeker niet de veiligste oplossing.

Voorzitter, wat ik het nieuwe college van GS zou willen voorstellen --laten wij dat college maar meteen een opdracht geven-- is dat aan het ministerie van Defensie het verzoek wordt voorgelegd om samen met het ministerie van I&M een monitoringsprotocol op te stellen waarmee wij er de komende decennia van verzekerd kunnen zijn dat er geen schadelijke ontwikkelingen bij de munitiestortplaatsen optreden. Onlangs, in 2014, is nog een onderzoek uitgevoerd waarbij geen substantiële afwijkingen zijn geconstateerd, maar het is goed om dit te blijven monitoren. Wij zullen een brief hierover aan het ministerie sturen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter, dat lijkt mij een prima initiatief. Op z'n minst dient monitoring plaats te vinden. Ik ben blij met deze beantwoording.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Hoe verhoudt een en ander zich met de OSPAR-akkoorden (Oslo-Parijs)? Is in dat kader niet afgesproken dat die granaatdumpen met rust worden gelaten, dat daaraan in feite niets wordt gedaan? Het is van belang dat wordt nagegaan wat daar is afgesproken en door heel veel landen is ondertekend. Voorkomen moet worden dat wordt ingegaan tegen deze akkoorden. Ik verwijs naar de gifgasdump voor de Belgische kust. Wat dat betreft krijgen wij steeds dezelfde antwoorden: gelet op de akkoorden van Oslo-Parijs doen wij er niets aan. Niettemin is dit een tikkende tijdbom. Het komt neer op wachten totdat hiervan iets in de een of andere vorm aan de oppervlakte komt, met wellicht ernstige gevolgen. Ik ben benieuwd naar het antwoord hierop van het college, dat eventueel ook schriftelijk mag worden gegeven.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, ik reageer graag schriftelijk op deze opmerkingen van de heer Babijn want ik weet nu écht niet waar hij op doelt. Misschien is het een tekortkoming mijnerzijds maar de inhoud van het akkoord waarover hij spreekt, ken ik niet.

32. Motie niet behorend bij een agendapunt

33. Motie van het lid Viergever over OV-gebruik door scholieren

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Mijn fractie dient een motie in die erop is gericht dat de adviezen die de Stichting Scholierenvervoer Zeeland worden betrokken bij de inventarisatie met betrekking tot de OV-concessie. Deze stichting doet al jaren onderzoek, mede door de provincie gefinancierd, naar het scholierenvervoer in Zeeland. Dit onderzoek levert waardevolle informatie op over het kwaliteitsoordeel van scholieren, en het levert vele verbetervoorstellen op. Steeds worden dezelfde lijnen genoemd, waarbij het gaat om te weinig zitplaatsen in combinatie met vertrektijden enz. Niettemin worden ook die lijnen in de nieuwe, vraaggestuurde dienstregeling niet verbeterd. Ze zijn zelfs in aantallen ritten en zitplaatsen verminderd of helemaal opgeheven. Dit staat in schril contrast met de nota "Nieuwe wegen", waarin wordt aangegeven dat het uitgangspunt is dat busvervoer voor deze doelgroep vraaggestuurd dient te zijn.

Voorzitter, ik zou zeggen: laat het prijzenswaardige werk van de genoemde stichting niet voor niets zijn en neem haar adviezen mee bij de beoogde inventarisatie.

De **voorzitter**. Door het lid Viergever is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juli 2015;

overwegende dat:

- *scholieren in Zeeland de grootste groep OV-gebruikers vormen en het uitgangspunt in de nota "Nieuwe wegen" is dat busvervoer voor deze doelgroep vraaggestuurd moet zijn;*
- *de Stichting Scholierenvervoer Zeeland in haar prijzenswaardige kwaliteitsonderzoeken al jaren aanbevelingen doet ter verbetering van de door scholieren gebruikte lijn- en pendeldiensten;*
- *deze genoemde lijnen met de verbetervoorstellen --1: capaciteit uitbreiden (zitplaatskans); 2: stiptheid*

verbeteren; 3: betere aansluiting bus op einde schooltijd-- sinds 1 maart 2015 in de nieuwe vraaggestuurde dienstregeling niet zijn verbeterd, maar in aantal ritten en aantal zitplaatsen zijn verminderd of zelfs opgeheven;

verzoeken Gedeputeerde Staten om bij de inventarisatie van de problemen in het kader van de OV-concessie de aanbevelingen, genoemd in de kwaliteitsonderzoeken van de Stichting Scholierenvervoer Zeeland, mee te nemen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 8.

De heer **Van Heukelom** (GS). Doen we!

De heer **Viergever** (SP). Mooi zo, dan trekken wij de motie in.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 8 is ingetrokken. Ik vind het wel mooi te kunnen constateren dat de carrière van de heer Van Heukelom, begonnen met scholieren, nu tijdens deze statenvergadering dankzij de SP-fractie kan worden afgesloten met hetzelfde onderwerp; de cirkel is rond.

(applaus)

34. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

35. Sluiting

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Wij zijn deze lange vergaderdag begonnen met een openbare bijeenkomst waarbij het coalitieakkoord werd gepresenteerd. Bij die gelegenheid kondigde de griffier de voorzitter van de CDA-fractie aan met de woorden: "Het is een meisje". Het doet mij deugd om in de openbaarheid van deze vergadering te vertellen dat ik straks de griffier een kaartje zal overhandigen waarmee alle tien de "PS-meisjes" hem een uitnodiging doen toekomen voor aanstaande zondag.

De **voorzitter**. Dat vinden wij als heren allemaal erg spannend... Ik zou zeggen: applaus voor alle dames!

(applaus)

De vergadering wordt te 17.36 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 25 september 2015, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.